

Oybyu Ayuk Di'ibu Fwank Jyaay

Diosu 'yU'unk jyumbity ja'ay

¹ Ko di'ibáty tsyondaky, taa natyñu ja'a di'ibu yajtijp Ayuk. Es yu Ayuk yu'u nandu'unu Dios, es mudumu naty ja Dios Teety.

² Yu'u naty 'yity jawyiin mudu Dios.

³ Ja Ayuk ja'a muut Dios dyajkojy tugekyu di'ibu jaa'ajtp. Tugekyu di'ibu yajkoj, kyaj oj ti kyojy pan kyaj ja'a muut.

⁴ Ja'a di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a yajk ja jiky'ajtan nidugekyu di'ibu jiky'ajttup, es yu'u du'un ja jajun di'ibu ñu'umooy tyu'umooy nidugekyu ja'ayuty ya naxwiiñ.

⁵ Esu tadu jajun, yu'u dun jajp ma kyoodsaty, es kyaj yu koots'át mbaat dyajtugóyu tadu jajun.

⁶ Dios tkejxy tu'ugu ja'ay, Fwank'ajtp.

⁷ Ja'a oj myiñ es tnikajxpátut di'ibu ijtp éxtum ja jajun, esu du'un nidugekyu ja ja'ayuty myubúkadut.

⁸ Ja Fwank, kyaj yu'ujuty ja jajun, je'eyu yu'u tnikajxpétyu tadu jajun.

⁹ Ja jajun tu'y'ajtanbu di'ibu kyujajpy kyute'xypy nidugekyu ja ja'ay, ja'a miin ya naxwiiñ.

¹⁰ Ijtpu naty ja ya naxwiiñ. Oy natyu Dios ja'a muut tu tjajajkojy ja naxwíñudu, kyaj 'yuxkajpudu ja ja'ayuty.

¹¹ Ja'a oj tjanimíñ di'ibu jya'a'ajtypy, es kyaj oj kyupúkudu.

12 Per nidagekyu di'ibuty kupujkudu es myabujkudu, dyajnigutujku es yu'ujuty 'yu'unk'átudat ja Dios.

13 Yu'ujuty kyaj Dios 'yu'unk'átyuty mat ko ja'ay yajmiin yajjajtudu, es ni mat ko du'unu ja'ay ttseky, Dios axájudap mat ko ku'umu du'un ttseky.

14 Di'ibu yajtijp Ayuk, ja'a jumbijt ja'ay es jyiky'ajty ma uudsaty. Es uudsaty tats n'ixtu ja myaj'ajtun, ja kyum maj'ajtun di'ibu tu'ugu Dios 'yU'unk'ajtypy, es tmadaty ak tim tuj'ajtun es ak tim kunu'xun.

15 Es ja Fwank ñikajxpejtypy éxtamu tyestiigu es jynañ:

—Tyaadu du'un di'ibuts n'andijpy kots njanañ ko di'ibu miimp óknem es jawyiin uj, yu' du'un jawyiin, ja'a ko taayumu naty jékyup kots uj nmiiñ.

16 Tu Jesukristu xkyunu'xum kanak nipat.

17 Myooy ja Dios ja Moisesu 'yana'amun, per ja tsojku es ja tuj'ajtun yajmiin ja Jesukristu.

18 Ni na'anum pan tka'ixy ja Dios Teety, per yu Diosu 'yU'unk di'ibu jam mat ti'igyu 'yity ja Dios Teety, yu'ujuty tu xytyuk'ijx xytyuknijajam wi'ixu dun ja Dios Teety.

Fwank Yajnbajtpu tnigajxy ja Jesús

19 Yu Jerusalén israelituty tkajxtu ja teedyuty esu levitu ja'ayuty di'ibu myuduundap ja teety, es dyajtwaj'andu ja Fwank:

—¿Mbunu dun mij?

20 Fwank 'yadsooja tuj'ajtun:

—Uj kyajts nGrístuty di'ibu Dios wyandak tka-jxajañ.

21 Ta yajtuujumbijtudu jatugok:

—¿Mbúnx_u dan mij? ¿Tii mijts_u da'ún ja Dios_u kyugajxp_u Elii_us_u?

Ta Fwank 'yadsooy:

—Kyajts_u ʉj n'Elii_us_uty.

Ta yajt_uʉjambijtkó_umb_u:

—Pes, ¿tii mijts_u da'ún ja Dios_u kyugajxp_u di'ib_u min_uʉamb_u?

Ta 'yadsooy:

—Kyaj.

²² Ta yajt_uʉjambijtd_u jat_ugok:

—Pes, ¿mbún_u dan mij? ʉj nm_un_uʉjánd_upts ja t_uy'ajt_un ma ja di'ib_uts t_u xykyaxt_u. Pa_uaty, ¿ti ayúk_uts xymyeep_u es_uts nm_un_uʉjx_ut?

²³ Ta 'yadsooy ja Fwank:

—ʉjts_u dan miimp kugajxy m_uʉj ittum es n'an_um_umd_uts miids_uty: “Yajt_uwd_u ja tu'u ma myina'añ ja Winds_un” —da'ún éxt_um j_una'añ ja Dios_u kyugajxp_u Isai_u.

²⁴ Es nanda'ún myiindu di'ib_u farisee_u ja'ay_uty kyajxt_u.

²⁵ Net yajt_uʉj_uda ja Fwank:

—¿Ti ko myaj_un_ubéty p_un kyaj mij mGríst_uty, o m'Elii_us_uty, o t_uda Dios_u kyugajxp_u?

²⁶ Es ja Fwank 'yadsooy:

—ʉj yaj_un_ubajtr_uts m_ut ja n_u, per ma miids_uty ta tu'uk di'ib_u miids_uty kyaj xy'ixy'att_u,

²⁷ es y_u'_u miimp ókn_um. Es kyajts_u ʉj xyñit_uka, ni je'ey_u y_u ky_u'_uk nga'agá_ujud_ut éxt_umxy_upts ʉj n'ity_uts tyuumb_un.

²⁸ Tya_uad_u tyuun jyajt_u ma ja naxwí_und_u di'ib_u xy_u'ajty_upy Betañ_u, Jordán m_uj_un_u awiiñ, ma ja Fwank dyaj_un_ubéty ja ja'ay_uty.

Jesús, ja Diosu wyindsu'kun

²⁹ Jakumbom ja Fwank t'ijxy ja Jesús ko myuwingóñuty. Ta jyunáñ:

—¡Ixtu! Tyaadu du'un ja Diosu Byorreegu'unk di'ibu wu'amp éxtamu windsu'kun es yajpojrunitugóyut ya naxwiiñ.

³⁰ Tyaadudsu dun nmadyak kots njunáñ: “Oknam myiñ ma uj tu'ugu yedyujk di'ibu du'un jawyiin kadiinam uj, ja'a ko taayumu natyñu jékuyap kots uj nmiiñ.”

³¹ Kyajts uj ku'am nnija'aju pánu dun yu'u. Per nmíñuts uj es nyajnuabétyuts mut ja nuu, es t'uxkáptut yu israelitu ja'ayuty.

³² Fwank nandu'un jyunáñ:

—Uj nan tats n'ixy tsajwínm kyuda'aky yu Espiritu Santu du'un éxtam tu'ugu paku'unk, es kyuxke'eky ma ja Jesús.

³³ Uj kyajnumdsu naty nandu'un nnijawu pánu'u. Per kodsu Dios xkyejxy nyajnuabátut mut ja nuu, ja'ats xy'anmaay: “Ko yu Espiritu Santu xy'ixut jyunaky es kya'at ma ja yedyujk, yu'u du'un di'ibu yajnuabátut mut ja Espiritu Santu.”

³⁴ Tudsu net n'ixy, es ujtsu du'un nnikajxpejtypy ko yu'udyu Diosu 'yU'unk.

Jesusu 'yuxpujkrú jawyiimbú

³⁵ Jakumbom tapu naty jatugok ja Fwank mut nimajtsk di'ibu panujxudup.

³⁶ Ko Fwank t'ijxnajxy ja Jesús, ta jyunáñ:

—¡Ok'ixtu! Tyaa du'un ja Diosu Byorreegu'unk.

³⁷ Ja nimajtskrú Fwangu 'yuxpujkrú tmudoodu ko du'un jyunáñ. Ta tranujxtu ja Jesús.

38 Es net ja Jesús ñayjy'ijxu. Ta t'ijxy ko pyan'jxu. Ta t'anmaay:

—¿Ti dñ m'axtaaydyur?

Es ja'ajuty 'yadsoodu:

—Ya'uxp'jkr, ¿ma mij mdsuun?

39 Esu Jesús 'yadsoojumbijtuda:

—Min xy'ixtu.

Ta oj ñajxtu ma dñ tsuun. Es jam oj kyudsu'ujnudu, ja'a ko ma taxk yaxpunu naty.

40 Es nidu'uk di'ibu Fwank pan'jxudur, ta oj tpanejxy ja Jesús, ja'a yu Andrés, myuga'axu Simonk Peedru.

41 Kyajnumu naty ti tyuñ jyátyuty es ja Andrés oj t'axta'ay ja myuga'ax Simonk. Ta t'anmaay:

—Tu net nbátum ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx.

42 Ta ja Andrés oj tmnejxy ja myuga'ax Simonk ma naty ja Jesús. Es ko ja Jesús t'ijxy, ta 'yanmaay:

—Mijtsu du'an Simonk, Jonasu 'yu'unk. Es mij mxu'átur Sefus (di'ibu yaj'andijp Peedru).*

Jesús dyaxu ja Felipu esu Natanael

43 Jakumbom ja Jesús tsoonáñ ñajxa'añ Galileu. Net tpaty ja Felipu es t'anmaay:

—Pamiinguts.

44 Yu Felipu, Betsaydu kyugajpnaty, ma nandu'an 'yittu Andrés esu Peedru.

45 Ta ja Felipu tsoyo'oñ, oj t'axta'ay yu Natanael. Ta t'anmaay:

—Tuts n'ixtu ja yedyuk di'ibu Moisés es di'ibu Diosu kyugajpnty jyaaydu ma ja Diosu jyaay-byajtun. Yu'u Jesús, 'yu'ungu Josee, di'ibu kugajpn Nazaret.

* 1:42 Peedru yu'u grieegu kyajxy di'ibu yajpudsuump tsaa.

46 Net ja Natanael jyunáñ:

—¿Tii wa'an da mbaat pyudsemy Nazaret di'ibu oy?

Felipe 'yadsooj:

—Min xy'ixy.

47 Ko Jesús t'ijxy mywingóñty yu Natanael, ta jyunáñ:

—Tya tu'uk myiñ ja israelitu ja'ay di'ibu kyaj 'yanda'aky.

48 Net ja Natanael yajtuuj:

—¿Wi'ixats mij xy'ix'aty?

Jesús 'yadsooj:

—Ej mij n'ixy'ajtyats kyajnamu natyu Felipe mwóyaty ko naty m'u'uñ iigu patku'uy.

49 Net 'yadsooy ja Natanael:

—Ya'uxpajkrus, mijtsu du'an Dios m'U'unk'ajtu, mijtsu du'an ja israelítady ryey!

50 Jesús 'yadsooj:

—¿Xymyubajkrats ej mij ja'a ko tu n'anamu kots mij n'ijxy iigu patku'uy? Pes tyam xy'ixat di'ibaty ni'igu muj.

51 Nandu'un jyunáñ ja Jesús:

—Jantsy tuy'ajtanats miits n'anamu du ko m'ixtu awa'ats ja tsajp es xy'ixtu ja Diosu 'yanklus pyat jyunáktu ma ej, ja Naxwiñdu Ja'ayadyu Kyudunaabyu.

2

Pujk ukun jap Kanaa

¹ Kyumdugek xu tu'uk ja pujk ukun 'yity jam Kanaa, ñaxwiñdu Galilee. Tamu naty nandu'un yu Jesusu tyak.

² Es ja Jesús mut ja 'yuxpukpaty oj ñajxta ma ja ja'ay pyeky ko yajwooda.

³ Ko oj ja vina kyexy, ta ja Jesusa tyaak 'yanmaay:

—Kyajnap ja vina.

⁴ Ta ja Jesús t'adsooy ja tyaak:

—Nanitu'unk, ¿ti kots da'an xy'anuumu? Kyajnumts aj xyñapaaty.

⁵ Net ja Mariia t'anmaaydyu ja di'ibu naty jam winguudyu:

—Kuydyundu tugekyu di'ibu mduk'ana'amap.

⁶ Tamu naty tadjuku nuudujk di'ibu ak tim tsaa, di'ibu israelítaty yajtuundap ko ñayyajwa'adsudu. Es tu'uk tu'ugu nuudujk mago'px litran tyuku nuu.

⁷ Jesús t'anmaaydyu ja wingiibyuty:

—Ya'utsta mudu nuu tyadu nuudujk.

Ta dya'ujtsta.

⁸ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jaaptu net waanu es munajxta ma xuduumbu.

Es da'an ttuundu.

⁹ Es ja xuduumbu t'ukmajtsy ja nuu di'ibu naty tu jyambity vina. Ni tkanijawu ma myiñ, ja'ayu ja wingiibyuty ñija'adap ma tsooñ, ja'a ko y'uadyu naty tu tjuutta ja nuu. Ta ja xuduumbu tmaj'yáxu ja pukpu yedyuk.

¹⁰ Ta t'anmaay:

—Jawyiin t'uuktu nidugekyu ja vina waanu oybyu, es ko ja jabye'xyuty tu t'úknudu naty, nétnum yajmooydyu ja vina di'ibu kyaj nugo 'yóyuty. Es mij jambit xytyuñ. Oknum xyaky ja vina waanu oybyu di'ibu naty mya'ijtypy pukpe'eky.

11 Y_u ijxw_u'um_un di'ib_u my_udajty_upy ja m_uj'aj_ut_un di'ib_u Jesús tyuun jap Kanaa, Galile_ue_u ñaaxóty, ja'a y_u'_u ja jawyiimb_u ijxw_u'um_un di'ib_u my_udajty_upy ja m_uj'aj_ut_un di'ib_u Jesús tyuun. Es_u d_u'_un dya'ijx_u ja my_uj'aj_ut_un es ja 'y_uxp_ujkp_uty my_ub_ujk_ud_u.

12 Ko ty_ud_u x_u ñajxy, net ja Jesús jy_ujptákn_u Kafarna_um m_ut ja ty_uak es_u my_uga'ax_uty es_u 'y_uxp_ujkp_uty. Jap 'yijtt_u majtsk t_ug_uk x_u.

Jesús dyajp_udsémy di'ib_u juuy to'kt_up m_u ja m_uj tsajpt_ujk

13 Es kom wingoomb_u naty ja israelit_u pyask_u x_u, ta Jesús pyat_ujk_u Jerusalén.

14 Jap m_uj tsajpt_ujk ñabotsoty tpaty di'ib_u tye'kypy éxt_um_u winds_u'k_un: tsajka_u, borreeg_u es_u pak, es jap di'ibáty wyin'uñaaydy_up ja tyeeky di'ib_u ja'a_uydy_u myeeñ wyingugoon_ud_up es d_u'_un t_uip_uk t_uitund_u.

15 Ko ty_ud_u Jesús t'ijxy, ta tu'ug_u wyojpn dya'o'oy_u ak tim po'o. Net twojpp_uds_um_uda_uydy_u di'ibáty_u naty jap tye'kypy ja borreeg_u es_u tsajka_u. Es t_unasw_uj_ud_u ja myeeñ di'ib_u wyingugoon_ud_up ja meeñ es dyajj_umbijty ja myees_u.

16 Es ja di'ib_u tye'kypy ja pak t'anma_uay:

—jYajp_uds_um_u ty_uad_u ja y_u! jKát_uds_u nDeedy_u ty_ujk xyajw_u'_uañ ma_uydy_ujk!

17 Net ja 'y_uxp_ujkp_uty tjamyajtst_u ja Dios_u jyaay-byajt_un m_u jy_una'añ: “Ndsojk'e'kypyats ja m_ujk.”

18 Net myiind_u ja israelit_u wyinds_un_uty es yajt_uj_ud_u:

—¿Ti ijxw_u'um_un di'ib_u my_udajty_upy ja m_uj'aj_ut_un mij xytyuk'ijxt_up ko mij xymy_udaty ja kutujk_un es d_u'_un xytyún_ut y_u ty_uad_u?

19 Esu Jesús 'yadsoojü:

—Jitü tyadü müj tsajptüjk, es tügük xüuts ngójuduts jatugok.

20 Ta ja israelítuty 'yanmaayüdü:

—Justyikxytyüdujk jamajt 'yity es 'yabejty, ¿es mij tügük xüü xykyoja'añ?

21 Per ja Jesús ko tmadyaky ja müj tsajptüjk, ja'a dü'un myadyakypy ja kyü'am nini'x.

22 Paaty ko Jesús 'ye'ky es jyikypyejky, ja 'yüxpüjkpaty tjamyajtstü ko dü'un Jesús jyünáñ, es tmübüjktü di'ibü ijtp jaaybyéty mä Diosü jyaaybyajtün es di'ibátyü natyü Jesús tü 'yanü'amxaty.

Ñija'ap ja Jesús ja ja'ay ja jyot wyinmä'añ

23 Ko naty ja Jesús 'yity Jerusalén ko paskü xüü, may ja ja'ay myübüjküdü ko t'ijxtü ja ijxwü'amün di'ibü myüdaajtypy ja müj'ajtün di'ibü Jesús tyuun.

24 Per ja Jesús kyaj ñaygyüajkü ti'igyü müü yu'ujty, ja'a ko 'yixy'ajttaaydyüp nidugekyü.

25 Es ja Jesús kyaj t'awijxy esü wiingátypyü ja'ay tyukmümadya'agüdüü wi'ixü ja'ay ja jyot wyinmä'añ, yü'ü kü'am ñija'abü naty wi'ixü wyinmä'añ ja ja'ayty.

3

Jesús esü Nikodemü

1 Nidu'uk di'ibü ana'amp müj tsajptügóty, fariseü ja'ay, es ja'a txü'aty Nikodemü,

2 ja'a ñimiin ja Jesús koots, es t'anmaay:

—Ya'üxpüjkrü, nnija'adüpts ko Dios tü mgéxyuty es xyü'üxpüktüdüts, ja'a ko ni pün mbaat tkaya'ixyuty yü ijxwü'amün di'ibü myüdaajtypy

ja mǎj'ajtǎn éxtǎm mij xya'íxyǎty, pǎn kyajpǎ Dios pyudǎkǎty.

³ Es ja Jesús 'yadsoojǎmbijtǎ:

—Jantsy tǎy'ajtǎnǎts mij n'anǎǎmǎ, di'ibǎ kyaj jatǎgok myiǎ jya'ty jemy, kyaj mbaǎt t'ixy ja Diosǎ kyutujkǎn.

⁴ Net ja Nikodemǎ dyajtǎǎy:

—¿Per wi'ix mbaǎt tu'ugǎ ja'ǎy mǎj'ǎnǎ'kǎn myiǎ jya'ty myǎmajtsk ok? ¿Wi'ix mbaǎt tyǎkǎ tyǎak jyodoty es jya'tǎt yǎ naxwiǎ jatǎgok?

⁵ Jesús 'yadsoojǎmbijtǎ:

—Jantsy tǎy'ajtǎnǎts mij n'anǎǎmǎ, pǎn kyaj jatǎgok myiǎ jya'ty jemy mǎt ja'agyǎjxm ja nǎǎ es ja'agyǎjxm ja Diosǎ Jya'ǎjǎn, kyaj mbaǎt tyǎkǎ mǎ Diosǎ kyutujkǎn.

⁶ Pǎnǎ toxytyǎjk yajmiin yajjajtǎp, ja'ǎy yǎ'ǎ; es pǎn ja Diosǎ Jya'ǎjǎn yajmiin yajjajtǎp, ja'ǎjǎn yǎ'ǎ.

⁷ Katǎ dǎ'ǎñǎ mwǎ'ǎmǎ kots mij tǎ n'anǎǎmǎ es tsojkǎp jatǎgok mmin mja'ttǎt jemy.

⁸ Yǎ poj, pojǎp'ǎ oytyim maǎty, es mmǎdeepy ko pyojoy, per kyaj xyǎijawǎ mǎ tsyooǎ es ni xykyani-jawǎ mǎ ñejxy. Es nandǎ'ǎnǎ dǎnǎ tyǎǎdǎ tǎgekyǎ di'ibǎ ja Espírítǎ Santǎ yajmiimpy yajjajtypy jemy.

⁹ Ta ja Nikodemǎ dyajtǎǎjǎmbijty ja Jesús:

—¿Per wi'ix mbaǎdǎ tyǎǎdǎ dǎ'ǎn tyuǎ?

¹⁰ Jesús 'yadsooja:

—Mijtsǎ dǎ'ǎn tu'ugǎ israelitǎdyǎ wyindsún, ¿es kyaj mij xyǎijawǎ tyǎǎdǎ?

¹¹ Jantsy tǎy'ajtǎnǎts mij n'anǎǎmǎ, n'anmaabyǎts di'ibǎts nnija'ǎp. Es tǎgekyǎ di'ibǎ tǎ ndukmǎmadyǎ'ǎktǎ, yǎ'ǎ dǎn di'ibǎts tǎ n'ixy.

Per miidsaty kyaj xymyubaktu di'ibuts ɯj miits njatukmamadyáktɯp.

12 Es pɯn kyaj xymyubaktu di'ibuts ɯj miidsaty nja''awa'anɯp di'ibɯ ja yá naxwiiñ ijtp, ¿wi'ix xymyubáktɯt kots ndukmamadya'áktɯt di'ibɯ ijtp tsajpótɯ?

13 'Ni púnɯm kyapatukɯ tsajpótɯ, ɯjtsɯ dɯ'un je'eyɯ, ja Naxwíñɯdɯ Já'ayɯdyɯ Kyudɯnaabyɯ, es yá naxwiiñ ngɯda'agyɯts.

14 Es éxtɯm ja Moisés tkudɯɯy ja tsá'añ di'ibɯ ak bronsɯ, nandɯ'un ɯj, ja Naxwíñɯdɯ Já'ayɯdyɯ Kyudɯnaabyɯ, nyajpɯjta'aga'añɯts kɯjxm.

15 Es nidɯgekyɯ di'ibuts xymyubɯjkrɯts ɯj, jiky'átɯp winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ.

Dios tsyejpy ja naxwíñɯdɯ ja'ay

16 Ja'a ko yɯ Dios nɯgoo oj t'oktsojknɯ ja naxwíñɯdɯ ja'ayɯty, paaty ttuknigejxy ja tyu'uk'U'unk, es pɯnaty myubɯjktɯp jiky'áttɯp winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ es kyaj kyutɯgóydyɯt.

17 Ja'a ko Diosɯ 'yU'unk tkejxy es dyajnitso'oktɯt ja naxwíñɯdɯ ja'ayɯty, kyaj tkejxy esɯ ja'ay ñɯjxtɯt ma ja tɯydyu'unɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ.

18 Di'ibɯ myubejkyɯpy ja Diosɯ 'yU'unk, kyaj yɯ'u ñɯjxɯt ma ja tɯydyu'unɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ, per di'ibɯ kyaj myábékyɯty, yɯ'u nɯjxɯp ma ja tɯydyu'unɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ mat ko kyaj tmábeky ja Dios ja tyu'uk'U'unk.

19 Di'ibáty kyaj tmábaktu ja Diosɯ 'yU'unk, ja'a nɯjxtɯp ma ja tɯydyu'unɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ, mat ko ja jajɯn myiiñ yá naxwiiñ, es ni'igɯ oj ttsoktɯ ja koots'át kɯdiinɯm ja jajɯn, mat ko axɯuk 'yada'utstɯ.

20 Nidugekyu di'ibáty axuuk adútstap, kyaj ttsoktu ja jajun, es kyaj tmawingóñ ja jajun kudiibu ñayyajnidu'xadut di'ibu naty axuuk tyiimpy.

21 Per di'ibu jiky'ajttap mudu tɔy'ajtun, myawingeempy ja jajun es du'un dya'ixyuty ko yu'u oy tɔduñ ja Dios.

Fwank Yajnbajtrɔ tɔnigajxy ja Jesús

22 Es ko waanu 'yijty, net ja Jesús mudu 'yɔxpɔjkrɔty oj ñɔjxtu ma yu Judee ñaxwíñudu. Jar waanu 'yijttu es dyajnbáttu ja ja'ayuty.

23 Nandu'un ja Fwank Yajnbajtrɔ yajnbétyu naty jam Enón di'ibu myawingon'ajtypy ja Salim, ja'a ko jamu naty ja kom nuu, es ja ja'ayuty ñɔjxtu es ñubáttut.

24 Tyaadu du'un tyuun jyajtu kyajnumu naty yu Fwank yajpajta'aky pujxndugóty.

25 Es di'ibu naty ja Fwank Yajnbajtrɔ 'yɔxpɔjkrɔty ñaygyajxudu mut tu'ugu israelítaty pɔn wi'ixu ja'ay ñayyajwa'adsudu.

26 Net oj tɔnɔjxtu ja Fwank es t'anmaaydyu:

—Ya'ɔxpɔjkrɔ, ok'ix. Di'ibu naty mut mij ma Jordán mɔjnɔ awinm, di'ibats mij xytyukmɔmadyak, tam tyam yajnbéty, es nidugekyu ja'ayuty ak yu'u panɔjxɔp.

27 Net ja Fwank 'yadsooy:

—Ni pɔn tii mbaat tkamɔdaty pɔn kyajpɔ Dios tu myo'oyuty.

28 Miidsuty ku'um xymɔdoodu kots miits n'anmaaydyu: “Tɔy'ajtun ko kyajts ɔj nGrístaty, je'eyuts ɔj nyajkéxy jawyiin ma yu Kristu.”

29 Ma tu'ugu ja'ay pyekyun, ja pɔjkrɔ yedyɔjk ja'a mut ti'igyu ja di'ibu pyejkyu. Es ja

pujkrɯ yedyɯjk ja myuɯnaymyaayɯbɯ ni'igɯ xyonda'aky ko jam mɯɯt 'yity ma yajmɯjtɯñ ja myuɯnaymyaayɯbɯ es tmɯdoo'ity ja kyajxy myadya'aky. Es nandɯ'un ɯj, xondákrɯts jotkɯda'aky ko yɯ ja'ayɯty tpanɯjxtɯ ja Jesús.

³⁰ Jesús yɯ'u ni'igɯ myɯjwiindɯjkɯ'adɯ'utsy, es ɯj waanɯ ni'igɯts n'awaan n'amutskɯ.

Di'ibɯ tso'omp jam tsajpótm

³¹ Mɯt ko Jesús tso'oñ tsajpótm, paaty ni'igɯ myájɯty kɯdiinam ja naxwíñɯda ja'ay. ʉjtsɯ dɯ'unɯ naxwíñɯda ja'ay. Paaty ɯj je'eyɯts nnijawɯ di'ibɯ ja ya naxwiiñ. Per di'ibɯ kɯdakp tsajpótm, yɯ'u ñigopk'ajtypy tɯgekyɯ.

³² Paaty yɯ'u myadyakypy di'ibɯ tɯ t'ixy es tmɯdoy, per ni pún tkamɯbeky di'ibɯ yɯ'u myadyakypy.

³³ Ja ja'ay di'ibɯ kyupejkyry ja ayuk di'ibɯ yɯ'u kyajxypy, nigɯxɯ'kp ko tɯy'ajtɯn di'ibɯ Dios kya-jxypy.

³⁴ Púnɯ Dios tɯ kyéxyuty, Diosɯ 'yayuk myadyakypy. Esɯ Dios tmooy ja Jesús yɯ Espírítɯ Santɯ tɯgekyɯ.

³⁵ Ja Dios Teety jyantsytsyejpy ja 'yU'unk, es tɯgekyɯ ttukkɯdɯjkɯdya'ay di'ibɯ jaa'ajtp.

³⁶ Di'ibɯ myɯbejkyry ja Diosɯ 'yU'unk, myɯdajtypy yɯ jiky'ajtɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ; per di'ibɯ kyaj tmɯbuká'añ yɯ Diosɯ 'yU'unk, kyaj tmɯdaty ja jiky'ajtɯn winɯ xɯɯ winɯ tiempɯ, yɯ'uɯ 'yaxájɯp ja muk tɯydyu'unɯn di'ibɯ Dios mo'oyɯdɯp.

4

Jesús es tu'ug# samaritan# toxyty#jk

¹ My#dood# ja farisee# ja'ay#ty ko ni'ig# naty dyajmá#y# ja 'y#x#p#j#k#p#ty es yajn#b#é#ty ni'ig# k#diin#m# ja Fwank Yajn#b#aj#t#p#.

² Oy kyaj ja Jesús k#'#m yajn#b#ej#ty, y# 'y#x#p#j#k#p#ty y#'#j#ty yajn#b#aj#t#t# ja ja'ay#ty.

³ Ko Jesús tni#j#a'aj# tyaa#d#, net tso#o'ñ Judee# es jy#m#b#ij#n# Galilee#.

⁴ Ko tyu'u#y#o'oy, koon#m ñax#y samaritan# ñaa#xó#ty.

⁵ Jyaj#t# ja#p ma# kaj#p#n di'ib# x#y#a'aj#ty#y Sikar, di'ib# naty japy# my#w#i#ng#ón y# Jakoob# ñax di'ib# 'yu'unk Josee tyukkuma#ay ja ñax.

⁶ Es ja#p tu'ug# n#d#aj#ñ di'ib# Jakoob ñ#d#aj#ñ#aj#t# j#é#y#p#. Es ko jyaj#ty ja#p n#d#aj#ñ ag#'#p ja Jesús, ja'a ko anu'x#b# naty m#t ko t# yo'oy, ta ñaxwe'tsy n#d#aj#ñ#y#'#a#y. Kijkyx#y# natyñ#.

⁷ Net myi#ñ ma# ja n#d#aj#ñ tu'ug# samaritan# toxyty#jk es tjuuda#añ ja n#m#. Net ja Jesús t'anma#y#:

—Meegy#ts waan# mn#m#, tun# may'aj#t#n#.

⁸ T# naty ñ#j#x#t# ja 'y#x#p#j#k#p#ty kaj#p#nó#ty es tjuya#a#nd# di'ib# 'yagijx#y#a't#t#p#.

⁹ Es ja toxyty#jk 'yadsooj#:

—Mij m'israelit#, es #j samaritan#. ¿Wi'ix#ts mij xy'amdoy ja n#m# es nyaj#n#u#ug#t#? (Y# israelít#ty kyaj m#t ti'igy# 'yity ja samaritan# ja'ay#ty.)

¹⁰ Jesús 'yadsooj#:

—Kooxy#p xy'oknijaw# ja may'aj#t#n# di'ib# Dios yajky#py es p#n#ts #j di'ib# n#m# m'amdooj#p#,

tuy'ajtunxyuɣpts mij xy'amdoy yu nuu, es uɣxyuɣpts mij nmeery yu nuu di'ibu jajjiky'ajtypy ja ja'ayuty.

11 Ja toxytyujk 'yadsoojɣ:

—Windsún, ni xykyamudaty je'eyu di'ibu mut ja nuu xyjuudut. Ja'a ko jantsy kək yu nudajñ, ¿wi'ixuts mij xymyo'oyut yu jiikyryu nuu?

12 Ja n'apteety'ajtam Jakoob xy-tyukmuwu'umumu tyadu nudajñ, ma yu'u ijty ñu'uuktu mut ja 'yu'unk 'yuna'kuty esu jyuyujk tsyajkaa. ¿Tii wa'anu da mij ni'igu májuty kadiinam ja'a?

13 Esu Jesús 'yadsoojɣ:

—Nidagekyu di'ibu yaa nu'úktap, paadudap jatugok yu tuudsɣ,

14 per di'ibu 'yikyry ja nuu di'ibuts uɣ nmeery, ni na'a tuudsɣ kyanakypyaadudut. Ja'a ko di'ibuts uɣ nuu nmeery, jap myujxtáwut jyodoty es myo'oyudut ja jiky'ajtun di'ibu winu xuu winu tiempu.

15 Net ja toxytyujk t'adsooy ja Jesús:

—Windsún, meegyadsu tadu nuu es kadiibuts xyñakypyaadut yu tuudsɣ es ni nganakymyínuduts ma tyadu nudajñ es njuududuts ja nuu.

16 Jesús 'yadsooy:

—Nujx wow yu mña'ay es muut mmíndut ja yaa.

17 Ja toxytyujk 'yadsooy:

—Kyajts nmudaty ja mña'ay.

Jesús 'yadsoojɣ:

—Mmudajtypy ja tuy'ajtun ko mjana'añ kyaj xymyudaty ja mña'ay,

18 ja'a ko nimugoxk tu xy'okmudajtru mña'ay, es di'ibu jam tyam mmudajtypy jatu'ugu myedyujk,

kyaj yu'u xyña'ayuty. Paaty tɔy'ajtɔn ɛxtɔm mɔna'añ.

¹⁹ Ko ja toxytyɔjk tɔdooy, net t'anmaay ja Jesús:

—Windsán, n'ijxyɔyɔts ko mij ja Diosu kyugajxɔ.

²⁰ Ja n'aptɔjkuty di'ibu jékyɔp jyiky'ajttu, ja'a 'yawdajttu ja Dios yaa ma tyadu kopk. Per miits israelítaty mɔna'andu ko jaayu Jerusalén ja it lugaar ma n'awdajttum.

²¹ Jesús t'adsooy ja toxytyɔjk:

—Mɔbɔjkkɔts mij, miimp ja xuu ja ooru ma miits xy'awdátɔt ja Dios, es ni mgamíndɔt ma tyadu kopk es ni mganɔjxtɔt Jerusalén.

²² Miits samaritanu ja'ayuty, kyaj xyñijáwudu ti m'awdajttup, per uudsaty israelítaty, nnija'adɔpts tits n'awdajttup, ja'a ko tsyooñ ja nitsokan ma ja israelítaty.

²³ Per minaaamp ja tiempu, es tyamu du'un, ko ja ja'ayuty di'ibu sitay y'awdajttup ja Dios, t'awdátɔt mat winu jyot jya'ajun es mudu tɔy'ajtɔn, mat ko du'unu dun ttseky ja Dios es 'yawdátɔdɔt ja ja'ayuty.

²⁴ Dios yu'u du'un ja Ja'ajun, es di'ibu 'yawdajttup ja Dios, 'yawdátɔt mat winu jyot jya'ajun es mudu tɔy'ajtɔn.

²⁵ Net ja toxytyɔjk t'anmaay ja Jesús:

—Uj nnija'abats ko mínup ja Kristu di'ibu Dios wyin'ijx. Ko myínɔt ja'a, yu'u xy'awa'anadya'ayum tɔgekyu.

²⁶ Net ja Jesús t'adsooy ja toxytyɔjk:

—Ujtsu du'un Kristu di'ibu mmugajxɔp.

27 Es net jyajttu ja 'yuxpɔjkrɔty. Es ko t'ijxtu ja Wyindsán myadya'aky mat tu'ugu toxytyujk, du'uñu wya'amadyaadyu. Per ni pán oj tkayajtáy: “¿Ti mdsejpy?” o “¿Ti ko xymyɔtmadya'aky yu toxytyujk?”

28 Net ja toxytyujk tnaswijtsu tsyiy es oj ñejxy kajpnóty es oj t'awánudu ja kugajpn es t'anmudu:

29 —Min xy'ok'ixtu tyápu ja'ay di'ibats tu xy'awanu tugekyu di'ibats tu nduñ. ¿Kyaju du'an jya'adyu tyaadu ja Kristu?

30 Net ja ja'ayuty tso'ondu jap kajpnóty es t'ninajxtu mat ja toxytyujk ja Jesús.

31 Ko naty ja toxytyujk tu ñejxy kajpnóty, net ja Jesusu 'yuxpɔjkrɔty 'yanmaayy:

—Ya'uxpɔjkrɔ, kay oynu'anun.

32 Ta ja Jesús 'yadsooy:

—Tyapts ja je'xy nmudaty di'ibu miidsuty ni xykyanijáwudu.

33 Net ja 'yuxpɔjkrɔty ak ja'ajuty ñayyajtɔjudu:

—¿Tu da pán dyajmíñ di'ibu kyáyur?

34 Esu Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpɔjkrɔty:

—Kots uj nduñ di'ibu tsyejpy pánats tu xykyexy, ujts jotkudákrats éxtam jyawu ngay n'iigyats.

35 'Miits m'ayuk'ajttabu du'an: “Ko tyugoy'aty taxk po'o es nyajpu'dekum ja pu'jta'aky.” Per ujts miits n'anmaaydyur: “¡Ixtu kam! Tu pu'jta'aky tyuatsnu es tu tpaaty ja tiempu es pyudu'ugut.”*

36 Di'ibu yajpu'dekury ja pu'jta'aky, 'yaxájur ja myaju'uñ; esu pu'jta'aky di'ibu yajpu'dekury, ja'a

* **4:35** Ja'a taadu 'yandiipy ko tu net ja tiempu jya'ty ma ja ja'ayuty 'yaxájudat éxtamu Kristu.

du'un ítap winu xuu winu tiempu. Es du'un di'ibu wyijpy ja triigu es di'ibu yajpude'kypy, nimajtsk xyonda'aktu.

³⁷ Es du'un dya'íxyuty ko tyu'ajtanuty di'ibu 'yayuk'ajttap éxtamu tyaadu: “Wiinkpu wyijpy ja triigu es wiinkpu yajpude'kypy.”

³⁸ Ujts miidsuty tu ngaxtu es xyajpudu'uktat ja di'ibu kyaj tu xyñiduungadu. Wiingátypyu tu tniduungadu, es miidsadyu net myajpudu'ktap.

³⁹ May ja samaritanu ja'ayuty di'ibu tso'ondup kajpnóty tmubajktu ja Jesús, ja'a ko ja toxytyujk tu naty 'yanu'umxudu: “Tadu yedyujk xy'anmaayats tugekyu di'ibats tu nduñ.”

⁴⁰ Es ko myiindu ma Jesús, net tmanu'xtáktu es wyu'umut mut yu'ujaty. Es ja Jesús oj wye'emy ma ja kajpn majtsk xuu mut yu'ujaty.

⁴¹ Ko ja kugajpnuty tmadoodu ja 'yuxpajkan ja Jesús, ni'igu mayjya'ay oj t'akmabuktu ja Jesús.

⁴² Net ja toxytyujk t'anmaaydyu:

—Nmubajknupts uudsuty tyam, kadiinam je'eyu ko mij tu xyñigajxy, ja'a ko nandu'un uudsuty ku'am tu nmadóyats. Nnija'adupts tyam ko tuj'ajtan ko yu'u Kyristaty di'ibu yajpojpnitugoyaampy yu naxwíñudu ja'ay.

Jesús dyajtse'eky tu'ugu yajkutujkpu tyuumbu

⁴³ Ja kyumduguk xuu ja Jesús tso'oñ Sikar es oj ñejxy Galileeu.

⁴⁴ Ku'umu naty jayujp tu jyuna'añ yu Jesús: “Ni tu'ugu Diosu kyugajxpu kya'ity windsu'ugu mut ja myugugajpn.”

⁴⁵ Es ko ja Jesús jyajty Galileeu, ja ja'ayuty oj 'yaxájudu tsuj, ja'a ko nimayu naty di'ibu oj tu

pyaskuxu'attu Jerusalén. Jap t'ijxtu ti Jesús tyuun tugekyu.

⁴⁶ Net ja Jesús jyajty Kanaa, Galileeu ñaaxóty, ma naty ja nuu tu dyajjumbity vinu. Es net tu'uk jyajty ja yajkutujkpu tyuumbu di'ibu muju kyutujknu. Jam ja'a tsyuuuu Kafarnaúm es ja 'yu'unktumu naty tu pya'ambéty jantsy muk.

⁴⁷ Ko tadu ja'ay tmudooy ko Jesús tu jyumbity Judeeu es ko tu naty myiñ Galileeu, ta tnimiñ es tmunu'xtáky es jyujpta'agut, es nuix ja 'yu'unk ya'agudákxaty, ja'a ko tim oogánubu naty.

⁴⁸ Ta ja Jesús t'anmaay ja ja'ay:

—Pun kyaj xy'ixtu iixwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun, kyaj miidsaty uj xymyubáktat.

⁴⁹ Net ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—Windsún, jo'omdu tsojk, tunu may'ajtun, naam kyajnumts ja n'u'unk 'yeeky.

⁵⁰ Ta Jesús 'yanmaayu:

—Nuix ma mdujk. Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky.

Ta ja ja'ay tmubejky éxtum ja Jesús tu 'yanu'umxaty. Ta jyumbijty ma tyujk.

⁵¹ Es ko naty tyu'uyo'oy, oj jyujpkubaadaty ja tyuumbu di'ibu naty tso'ondup ma ja puma'ayun. Ta 'yanmaayu:

—Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky!

⁵² Ta ja yajkutujkpu tyuumbu 'yadsooy:

—¿Ti ooruu oga'an tu myubaadu?

Es ja'ajaty 'yadsoodu:

—Extum janakxyuu uxu'uy xyeemy ja jyuuu.

⁵³ Net ja u'unkteety tjamyejtsy ko nan janakxyuu naty tu 'yanu'umxaty ja Jesús: “Ja m'u'unk tu 'yaguda'aky.”

Net ja ja'ay es nidugekyu di'ibu tsyunaaydyur ma juun tyujk tmbujktu ja Jesús.

⁵⁴ Tyaadu du'un ja mymajtskpu ijxwu'uman di'ibu mydajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun ko jymbity Judee es ñejxy Galilee.

5

Jesús dyajtse'eky tu'ugu puma'ay pilu pa'ay

¹ Ko waanu 'yijty ja israelitaty tu'ugu naty ja xuu ttundu jap Jerusalén, es ja Jesús jap oj ñejxy xu'ajtpu.

² Ma tadu kajpn mywingón ja kajpndujk aa di'ibu tyijtup Borreegu Tujk Aa, jap tu'ugu muj pilu ma ja'ay tsi'idu. Mugoxxu tyujk wiin tmudaty esu israelitu ja'ay ttijtu Betesda.

³ Japu naty ja ja'ay may pya'amgo'knadu naxkajxy. Tapu wiints, uxneybyu, xux, di'ibu kyaj mbaat yi'xy. Jap 'yawixtu pilu pa'ay es ja nuu yu'xat.*

⁵ Japu naty tu'ugu yedyujk kyo'knu di'ibu i'px majmókx tuguk jumajt kujk pya'am 'yity.

⁶ Ko ja Jesús t'ijxy ja puma'ay kyo'knu, ñija'abu naty ko jeky tu 'yayoonu, net t'anmaay:

—¿M'aguda'agaambu?

⁷ Ja puma'ay 'yadsooy:

—Windsún, kyaj pún púnats xpyujta'agup yap piloty ko jyayi'xy tyadu nuu. Tugok tugókats njatukya'añ, wiinkpu jawyiin'ajtkojp.

* **5:3** Ja ja'ayaty di'ibu jap myubujktup ijty ko winna'agana'aty juunaky tsajpótm tu'ugu anklus es ja nuu dyaj'yi'xy, es di'ibu ja puma'ay jawyiin tujkpu ma ja pilu, ja'a agudakp oytyim di'ibu pa'amudyu naty tmudaty.

⁸ Jesús t'anmaay:

—Pudu'uk, yajmúk ja mmabajn es nujx mā mdujkun.

⁹ Netyu ja puma'ay 'yagudaktaay. Ta dyajpude'ky ja myabajn es yo'oydsyo'oñ. Es kom saabudu naty mā ja israelítaty dyajnigutúku es t'amaay'áttut,

¹⁰ yu'ujuty t'anmaaydyu ja di'ibu naty tu 'yaguda'aky:

—Po'xunxuu tyam. Kyaj ñikutíkyuty es xytsyuumadítut yu mmabajn.

¹¹ Net ja yedyujk 'yadsooy:

—Yu di'ibuts tu xya''aguda'aky, yu'uts tu xy'anuumu: “Yajmúk yu mmabajn es nujx.”

¹² Net yajtuumadu:

—¿Púnxu du'un tu m'anu'umxuty es xyajmúkat yu mmabajn es mnujxat?

¹³ Es ja yedyujk kyaj tnijawu púnu dun ja'a di'ibu tu ya''aguda'agyuty, ja'a ko mā ja lugaarun mayu naty ja ja'ayuty es ja'a ko ja Jesús tu naty ñujxnu wiink tsoo.

¹⁴ Oknum jatugoku Jesús tpaty mā ja muj tsajptujk. Net ja Jesús 'yanmaay:

—Ix jaygyuku. Tyamu net tu m'aguda'aky. Katu mnakypyekyтуñ kudiibu mjátut o'ktáy.

¹⁵ Ta ja yedyujk jyumbijty es oj t'awanu ja israelítaty ko di'ibu tu ya''aguda'agyuty, yu'u du'un ja Jesús.

¹⁶ Paaty ja israelítaty trajudijtso'onda ja Jesús, mat ko ja puma'ayuty dya''agudaky saabudu xuu.

¹⁷ Es ja Jesús t'anmaay ja israelítaty:

—Yu nDeedyuts tuumpnum tyambaat, es uj nandu'un tuumbuts.

18 Paaty yu'ujuty ni'igu oj 'yákuđu, es paaty tjaya'oogáđu mut ko ja Jesús kyaj tmay'aty twindsu'ugu ja po'xunxuu es mut ko nandu'unu Jesús jyunañ ko Dios yu'u tyeety'ajtypy, ja'a ko du'un ñaybyujta'agyuty nandu'un Dios.

Diosu 'yU'ungu kyutujkun

19 Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy tų'ajtunuts miits n'anuumudu ko uj, Dios ja 'yU'unk, kyajts mbaat ti nduñ ngu'am winma'añuts. Ndiimbyuts je'eyu di'ibuts n'ijxypy ttuñ yu nDeedyuts. Tugekyu di'ibudsu nDeety tyi-impy, nandu'un uj, Dios ja 'yU'unk, nduñuts.

20 'Pes ja nDeedyuts xytsyojkpats uj es xy-tyuk'ijxpruts tugekyu di'ibu yu'u tyiimpy. Es xy-tyuk'ixaambuts waanu oyjyatyryu. Es ko xy'ixtat, du'uñ mwa'umadya'aydyut.

21 Es éxtamu Dios Teety dyajjikypyéky ja o'kpruty, nandu'un uj, ja 'yU'unk, nyajjikypyákaps di'ibuts ndsejpy.

22 Yu Dios Teety ni pán tkapayo'oy. Uj, ja 'yU'unk, tu xymyo'oyuts tugekyu ja kutujkun es nbayo'oyudats,

23 es du'unuts uj tugekyu xywyindsu'ugudat, ja Diosu 'yU'unk, éxtam twindsu'ugudu ja Dios Teety. Di'ibuts kyaj xywyindsu'ugu uj, nan kyaj twindsu'ugu ja Dios Teety di'ibuts tu xykyexy.

24 Jantsy tų'ajtunuts miits n'anuumudu, di'ibu myadoo'ijtypy di'ibuts uj ngajxypy es tmabeky ja di'ibuts tu xykyexy, uj nmo'oyaambyuts ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu, es kyaj ñujxat ma tųdyu'unun winu xuu winu tiempu, ja'a ko tats

njo'tsu pyojpɛ es tuts nmo'oy ja jiky'ajtɛn winɛ xuu winɛ tiempɛ.

25 Jantsy tɛy'ajtɛnɛts miits n'anɛɛmɛdɛ, minɛamp ja tiempɛ, es tyamɛ dɛ'un, ko ja o'krɛty tmɛdɔwdɛt di'ibɛ ngajxypyɛts ɛj, Dios ja 'yU'unk. Es pɛnɛty kyuydyiimpy ɛxtɛmɛts ɛj n'anɛɛmɛ, yɛ'ɛts nmo'oyaampy ja jiky'ajtɛn winɛ xuu winɛ tiempɛ.

26 Dɛ'un ɛxtɛm ja Dios Teety tmɛdaty ja jiky'ajtɛn, nandɛ'unɛts ɛj tɛ xymyo'oy esɛts nmɛdɛtɛt ja jiky'ajtɛn.

27 Es ja Dios Teety tuts nandɛ'un xymyo'oy yɛ kutujkɛn es nbayo'oyɛdɛts ja naxwiiñdɛ ja'ayɛty, ja'a ko ɛjtsɛ dɛ'un ja Naxwiiñdɛ Ja'ayɛdyɛ Kyudɛnaabyɛ.

28 Katɛ tyɛɛdɛ dɛ'uñɛ mdu'uwmɛmɛdɛ, ja'a ko ja'tɛamp ja tiempɛ mɛ ja o'krɛty di'ibɛ tɛ ñaxtɛkɛdɛ myɛdɔwɛp kots ɛj ngajxɛt,

29 es di'ibɛ oy tɛ jyiky'aty yɛ naxwiiñ, yɛ'u jikyryɛkɛp es ñɛjxtɛt mɛ ja jiky'ajtɛn winɛ xuu winɛ tiempɛ, per di'ibɛ tɛ jyiky'aty axɛɛk yɛ naxwiiñ, jyikyryɛkɛp es ñɛjxtɛt mɛ ja tɛydyu'unɛn.

Di'ibɛ ñikajxpejtypy ko Jesús Diosɛ 'yU'unk

30 'Ej kyajts ti mbaɛt kɛ'ɛm ndúñɛts. Eɛj nbye'ebyɛts ɛxtɛmɛdsɛ nDeety xytyuk'ane'emy. Pátɛp wi'ixɛts nbayo'oy, ja'a ko kyajts ɛj ngɛ'ɛm winmɛ'añ nyajtúñ, ja'ats ndiimpy di'ibɛ tsyejpy ja Dios Teety di'ibɛts tɛ xykyexy.

31 Pɛn ɛjts naydyu'uk kɛ'ɛm jɛnɛamp ko ɛjtsɛ dɛ'un ja Diosɛ 'yU'unk, kyajts mij xymyɛbɛktɛt.

32 Per taa jatu'uk di'ib_u nandu'un jyna'añ, es di'ib_u yu'a junaamp, t_uy'ajt_un_u'u.

33 Miids_uty k_u'um oj xyajtáwdu ja Fwank Yajna_ubajtr_u, es m'adsooj_udu ko _ujts_u du'un ja Dios_u 'yU'unk.

34 _Uj kyajts ndukmada'aky kots p_un xyñikajxpát_ut. Je'ey_uts miits ndukjamyatst_u ko ja Fwank jynañ du'un ko miits mnitso'okt_ut.

35 M_ut ko Fwank Yajna_ubajtr_u, du'un yu'a 'yijty éxt_um tu'ug_u kud_u'xn di'ib_u xykyudu'x_um mā mbaat nyo'oy_um, es waan_u tiemp_u m_ujotkujk_udu miids_uty m_udu kud_u'xn.

36 Es _uj nm_udajty_upy_uts tu'ug_u testiig_u di'ib_u ni'ig_u m_uj y_u m_uj'ajt_un tm_udaty k_udiin_um y_u Fwank. Di'ib_uts _uj ndiimp_uy, Dios Teedy_uts xymy-ooy es ndún_ut es nyajkugéx_ut. Es ja tuunk di'ib_uts ndiimp_uy, yu'a yajni_ug_ux_ue'kyp_uy ko Dios Teedy_uts _uj t_u xykyexy.

37 Nandu'un ja Dios Teety di'ib_uts t_u xykyexy, pyajtáky_uy ja'a ko t_uy'ajt_un di'ib_uts ngajx_upy. Ni na'an_um xykyam_udoogajxt_u es ni je'ey_un_um xykya'ixt_u.

38 Kyaj ja Dios_u 'yayuk 'yity mā miids_uty, m_ut ko kyaj xymy_ubukt_u kots miits nja'an_um_udu ko _ujts_u du'un ja kugajxy di'ib_u Dios Teety t_u tkexy.

39 M'uxp_ujkt_up miids_uty di'ib_u Moisés es ja Dios_u kyugajxp_uty jyaaydy_u, ja'a ko miits mj_una'and_u ko m_ut yu'a xytyijy t_u xygyanaraty y_u mjiky'ajt_un win_u x_u win_u tiemp_u. Moisés es ja Dios_u kyugajxp_uty, ja'a jyaaydy_u di'ib_uts _uj nnastu'un nnaskajx_u,

40 per miids_uty kyajts xy'axaj_uya'and_u éxt_um_u

Yajnutsókpu esxyupts miits nmo'oy yu jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

41 'Kyajts nyajtúñ ja muj'ajtun di'ibu ja'ay yajktup.

42 Yajxónuts nnijawu ko miidsuty kyajpu Dios xy'awdattu.

43 Uj tu nmíñuts yu'ugyujxmu dsu nDeedyats, es miidsuty kyajts xy'axájudu. Per kooxyup myiñ ja wiink yedyujk mut ja kyu'am winma'añ, yu'u situy m'axájudup.

44 ¿Wi'ixuts miits xymyubáktaduts pan m'uxtaaydyup yu ja'ayaty es mwindsu'ugadut, es kyaj xy'uxta'aydyu esu Dios jyuna'anut ko miits m'oyjya'ay'átyuty?

45 Katu mjuna'andu kots uj miits xytyijy nni'uanaya'andu nDeedyats wyinduuy. Moisés yu'u du'an mni'uanayánudup, di'ibu miits mjot'ajttup.

46 Mni'uanayánudup mut ko miits kyaj xymyubaktu di'ibu yu'u jyaaywyu'am ma uj.

47 Es pan kyaj miits xymyubaktu di'ibu Moisés kyuxjaay, ¿wi'ix miits xymyubáktut di'ibuts uj miits n'anmaaydyup?

6

Jesús dyajkáy nimugoxk mil naxy ja ja'ay

1 Ko tyaadu du'an tyuun jyajtú, net ja Jesús oj 'yawinnaxy ma ja Galileeu Myejyñ di'ibu nandu'an xyu'ajtypy Tibeeryus Myejyñ.

2 May ja ja'ay pyanujxudu mut ko tu naty t'ixy ja ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun ko ja puma'ay dyajmubaadu.

3 Ta pyatujkɛ ja Jesús ma tu'ugu kopk, es ñaxwa'tstɛ mat ja 'yɛxpɛjkrɛty.

4 Pyátɛnɛ naty ja israelítaty ja pyaskɛ xuu.

5 Ko Jesús t'ijxy ko may ja ja'ayɛty pyanɛjxɛdɛ, net dyajtɛy ja Felipɛ:

—¿Ma net nju'uyɛm yɛ je'xy di'ibɛ nmo'oyɛm yɛ tyadɛ mayja'ay?

6 Jesús jyunañɛ dɛ'ɛn es t'ok'ixa'añ wi'ix jyuna'añ yɛ Felipɛ, ja'a ko ñija'abɛ natyɛ Jesús kɛ'ɛm ti naty tyunaampy.

7 Net ja Felipɛ 'yadsooy:

—Majtsk mɛgo'px xuu nidún kyaj tpaadɛt es kɛjkwaanɛ nmo'oyɛm nidu'uk nidu'uk.

8 Net ja Andrés, ja myɛga'axɛ Simonk Peedrɛ, nan yɛ'ɛ naty ja Jesusɛ 'yɛxpɛjkrɛ, jyunañ:

9 —Tyam tu'ugu mixyu'unk di'ibɛ myɛdajtypy mɛgoxkɛ tsajkaagyu'unk es majtskɛ ajkxu'unk, pɛrɛ tyaadɛ waanɛ yɛ'ɛ. Kyaj tpaadɛt mat ko myajja'ayɛty.

10 Jesús t'anmaay ja 'yɛxpɛjkrɛty:

—Yajnaxwaatstɛ nidɛgekyɛ.

Net ñaxwa'tstɛ mɛgoxk mil ja yedyɛjkɛty, es kyaj yajmadsyóy ja toxytyɛjkɛty es ja ɛna'ku'ungɛty.

11 Net ja Jesús tkone'ky ja tsajkaagyu'unk es tja'aygyɛdáky ja Dios. Net ttujkwa'xy es tmooy ja 'yɛxpɛjkrɛty es ja 'yɛxpɛjkrɛty tmooydyɛ ja mayja'ay di'ibɛ naty tɛ ñaxwaatstɛ. Es nandɛ'ɛn ttuun mat ja ajkxu'unk, tmooydyɛ ja ja'ayɛty mabaat 'yuts jyotkɛda'aktɛt.

12 Es ko naty tɛ jyotkɛda'aktɛ, ja Jesús t'anmaaydyɛ ja 'yɛxpɛjkrɛty:

—Yajmujkta'aydyu tugekyu yu tsajkaaky tyuktu di'ibu tu ñaduku, kadiibu ti wyindugóyut.

13 Net ja 'yuxpukpuky dyajmujktaaydyu majmajtsk muj katsy di'ibu nadujku ma ja mugoxkpu ja tsajkaagyu'ungun.

14 Es ko ja ja'ayuty t'ijxtu ja ijxw'uaman di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu Jesús tyuun, net ñayjyanánudu:

—Jantsy tuj'ajtandumu du'un ko yu tyaadu yu'udyu Diosu kyugajxpu di'ibu minaamp ya naxwiiñ.

15 Per kom ja Jesús ñija'aju ko jyamunuxa'anudu agwanu es pyujta'aga'anudu rey, paaty ja Jesús abeky ñaybyujtaku es pyatujku ma ja kopk es ita'an naydyu'uk.

Jesús yo'oy nuu wyingujxm

16 Es ko tsyu'ujnu, net ja 'yuxpukpuky jyunaiktu ma ja mejyñbya'a.

17 Ta tyujkudu ma tu'ugu barku es 'yawinnaxa'andu Kafarnaúm. Tu naty wyingoodsunu es kyajnumu naty ja Jesús jyumbity,

18 net jyantsymyiiiñ ja muk poj es ja mejyñ jyantsyñikapy.

19 Es ko tu naty tyu'uyo'oydyu éxtum mugoxk o tadjk mil metrún, net t'ijxtu ko myuwingóñaty ja Jesús ma ja byarku, nuu winguixy yo'oy. Net tsyu'kudyaaydyu.

20 Ta ja Jesús myugajxu:

—Ujtsu du'un. Katu mdsu'ugudu.

21 Net ja'ajaty jyantsyxyondaktu es t'axájudu ja Jesús ma ja byarku. Es waanu 'yak'ijty, ta jyajttu ma naty ñujxtu.

Ja'ay t'uxta'aydyu ja Jesús

²² Jakumbom ja mayjya'ay tnija'adu pánaty wu'umdu jam mejyñ awinm, ko yu'uyuty ja Jesusu 'yuxpajkruty ttuknajxtu ja barku di'ibu naty ti'igyu, es ko kyaj ja Jesús jap tyujku muut ja 'yuxpajkruty.

²³ Net naaguty ja barku di'ibu tso'ondup ma Tibeeryu kajpn, jyajttu muwingón ma naty ja tsajkaaky tu tkaydyu ko ja Nindsun'ajtmu naty jawyiin ja Dios tu tja'ayyuda'aky.

²⁴ Es ko ja ja'ay tpujktu kwentu ko ni ja Jesús es ni ja 'yuxpajkrudyu naty kyanakyjyápty, ta tyujkudu barkoty es ñajxtu Kafarnaúm es t'uxta'aya'andu ja Jesús.

Jesús yajkypy ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu

²⁵ Es ko jyajttu jamdsoo mejyñ awinm, ta tpattu ja Jesús es t'anmaaydyu:

—Ya'uxpajkpu, ¿na'axu mja'ty yaa?

²⁶ Net ja Jesús t'adsooy:

—Jantsy tuy'ajtanuats miits n'anuumudu, xy'uxtaaydyupts mut ko mgaaydyu, yajxon m'ujts m jotkudaktu. Kyajts mij xy'uxta'aydyu mut ko xyjaygyúudu oy ja ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibuts ndiimpy.

²⁷ Katu mdundu mut ja mga'ay m'ukan di'ibu kyaj 'yiiky. Tundu mut ja mga'ay m'ukan di'ibu iigup es mmo'oyudut ja jiky'ajtan winu xuu winu tiempu. Tyaadu du'un ja ka'ay ukan di'ibuts uj, ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, nmo'oyaambyuts, mut ko Dios Teety du'un tu xymyo'oyuts ja kutujkan.

²⁸ Net ja ja'ayuty jyunandu:

—¿Tits ndúndup esats nguydyúnat di'ibú Dios tsyejpy?

²⁹ Ta ja Jesús 'yadsoojambijty:

—Di'ibú Dios tsyejpy, yu'u es xymyubáktat ja di'ibú yu'u tu tkexy ya naxwiiñ.

³⁰ Ja ja'ayuty t'anmaaydyu ja Jesús:

—¿Ti ijxwu'umun xytyuk'íxtupts di'ibú myadajtypy ja maj'ajtun esats mij nmubáktudats? ¿Tii dun mij mdiimpy?

³¹ Ja n'aptajk'ajtun kyaaydyu ja manaa* jam ma maj itun, du'un éxtun ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Yu'u yajk yu tsajkaaky di'ibú kudakp tsajpótm.”

³² Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy tuy'ajtunats miits n'anuumadu, kyaj ja Moisés mmooyadu ja tsajkaaky di'ibú kudakp tsajpótm, yu'u du'un nDeedyats di'ibú mmooyadup ja ka'ay ukun di'ibú kudakp tsajpótm.

³³ Ja'a ko tadu ka'ay ukun di'ibú Dios tu mmo'oyuty, yu'u du'un di'ibú tu kyuda'aky tsajpótm es tmo'oy ja jiky'ajtun ja naxwiiñadu ja'ay.

³⁴ Net t'adsoodu:

—Windsún, du'uñumts xymyo'oydyut tadu ka'ay ukun.

³⁵ Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Ujtsu du'un ja ka'ay ukun di'ibú yajky py ja jiky'ajtun, es di'ibúts xyñimiimp, di'ibúts uj xymyubajkp, ni na'a yuu kyapaadudat es ni na'a tuudsu kyapaadudat.

³⁶ Per tats miits n'anuumadu, kyaj xymyubuktu óyats miits tu xyja'ixtu.

* 6:31 Ix Éxodo 16:13-16, 31.

37 Di'ibats ja nDeety tɛ xymyo'oy, nidagekyɛ myiñ mə ɛjɛn. Es di'ibats xyñimiimp, kyajts n'axtíjɛt.

38 Ja'a ko ɛj tɛ nguda'agyɛts tsajpótm es ndúnɛdɛts di'ibɛ ja Dios tsyejpy, es kyaj di'ibats ɛj ndsejpy.

39 Esɛ Dios tsyejpy es kyajts nyajtɛgóyɛt ni tu'uk yɛ naxwíñɛdɛ ja'ay di'ibats tɛ xymyo'oy. Nyajjikyɛpɛkɛpts mə ja xɛɛ di'ibɛ tim ɛx'okɛɛ.

40 Es di'ibɛ Dios tsyejpy, yɛ'u di'ibats xy'ijxp es xymyɛbékyɛts éxtɛm ja 'yU'unk, nmo'oyɛpts ja jiky'ajtɛn winɛ xɛɛ winɛ tiempɛ es nyajjikyɛpɛkɛpts mə ja xɛɛ di'ibɛ tim ɛx'okɛɛ.

41 Es mɛdɛ tyɛɛdɛ ko dɛ'ɛn tmɛdoodɛɛydyɛ ja israelítɛty, ta tni'o'o tniyáxɛdɛ mɛt ko naty tɛ jyɛna'añ ko yɛ'u dɛ'ɛn ja ka'ay ukɛn di'ibɛ tɛ kyɛda'aky tsajpótm.

42 Ta ñay'anmɛɛyɛdɛ:

—¿Tii kyaj jya'ajɛdyɛ tyɛdɛ Jesús, ja 'yu'ungɛ Josee? N'ixy'ajtɛmɛts ɛdsajtɛm yɛ tyɛak tyeety. ¿Wi'ix jyɛna'añ ko yɛ'u tɛ kyɛda'aky tsajpótm?

43 Net ja Jesús 'yanmɛɛyɛdɛ:

—Katɛ mni'ow mniyɛɛxɛdɛ.

44 Ni pɛn mbaat kyamiñ mə ɛjɛn pɛn kyaj dya-jmíñ yɛ Dios Teety di'ibats ɛj xykyajx. Es di'ibats xyɛyanɛjxp, yɛ'u dɛ'ɛn nyajjikyɛpɛkɛpts mə ja xɛɛ di'ibɛ tim ɛx'okɛɛ.

45 Es dɛ'ɛn éxtɛm ja Diosɛ kyugajxpɛty dyajwe'emy jaaybyéty mə jyɛna'añ: “Dios tyuk'ɛxpɛkaampy nidagekyɛ.” Es dɛ'ɛn nidagekyɛ di'ibɛty myɛmɛdeepy ja Dios Teety es tkuydyúñ ja 'yana'amɛn, yɛ'u dɛ'ɛn mínɛp mə ɛjɛn.

46 'Kyaj jaa pán jatu'uk t'ixy ja Dios Teety. ʘjtsu du'un je'eyu tu n'ixy, es yu'udsu du'un tu xykyexy ya naxwiiñ.

47 Jantsy tu'y'ajtunats miits n'anuumudu, di'ibats xymyubajkp, myudajtypy ja jiky'ajtun winu xuu winu tiempu.

48 ʘjtsu du'un ja ka'ay ukun di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun.

49 Ja m'apteedyuty kyaaydyu ja manaa ma ja muj it, es nan o'ktaaydyu,

50 per ja ka'ay ukun di'ibu kudakp tsajpótm, ko pán tkay, kyaj ni na'a kya'ooktat.

51 ʘjtsu du'unu tadu ka'ay ukunu jiiikypy di'ibu kudak tsajpótm. Ko di'ibu kyaapy 'yikyupy tyadu ka'ay ukun, jiky'átup winu xuu winu tiempu. Ja'a ko tyadu ka'ay ukun di'ibats uj nyakaampy, yu'u du'un ja nnini'xats di'ibu nyakaambyats es ja naxwiiñudu ja'ayuty tmudáttut ja jiky'ajtun.

52 Net ja israelítaty t'umujk tkajxmujkta es ñayyanánudu:

—¿Wi'ixu tyaadu xymyo'oya'anum njuxum yu kyum'am nini'x?

53 Ta ja Jesús t'anmaaydyu:

—Jantsy tu'y'ajtunats miits n'anuumudu, pán kyaj xy'axaju éxtamu ka'ay ukun yu nnini'xats, di'ibu uj, ja Naxwiiñudu Ja'aydyu Kyudanaabyu, nmo'oyaambyats, es yu nne'pyñats di'ibats ndamaampy nyokaampy, kyaj xymyudáttut ja jiky'ajtun.

54 Di'ibu 'yaxájur éxtamu ka'ay ukun yu nnini'xats esu nne'pyñats, jiky'átup winu xuu winu tiempu es ujts nyajjikypyúkuu ma ja xuu di'ibu tim ux'okpu.

55 Mut ko yu nnini'xuts esu nne'pyñats, yu'u du'an éxtum ja ka'ay ukun.

56 Di'ibu 'yaxájur yu nnini'xuts esu nne'pyñats éxtumu kya'ay 'yukun, yu'u du'an jiky'átur mut uj, es uj mut yu'u.

57 Ja nDeedyats di'ibats xykyajxp, myudajtypy ja jiky'ajtun, es uj njiky'átyats mut yu'ugyujxm. Es nandu'unu tyaadu di'ibu 'yaxájur yu nnini'xuts esu nne'pyñats éxtumu kya'ay 'yukun, ujtskyujxm jyiky'átat.

58 Ja'ats nmadyakypy ja tsajkaaky di'ibu kudak tsajpótm. Tyadu tsajkaaky kyaj dyu'unuty éxtum ja manaa di'ibu kyaadyu ja m'apteedyuty es óknem 'yo'ktu. Di'ibu kyaapy ja tsajkaaky di'ibats uj nya-jkypy, jiky'átur winu xuu winu tiempu.

59 Jap Kafarnaúm ma ja tsajptujk ya'uxpejky ja Jesús tugekyu tyaadu.

Mayja'ay tmastu'uttu Jesús

60 Ko tmadoodu yu uxpujken di'ibu Jesús yajkypy, nimay ja ja'ayuty di'ibáty panujxudu ñay'anmaayudu:

—Tyaadu di'ibu myadyakypy, nimajaa oy es ngupujkum. ¿Pún tyunaambyu kwentu?

61 Net ja Jesús t'ijxy ko ñi'oojudu ja ja'ayuty. Ta t'anmaaydyu:

—¿Tii nyajjot'ambujktur miidsaty mudu tyaadu?

62 ¿Wi'ixu da mjattu ko xy'ixut uj, ja Naxwíñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu, nbatujkunat ma naty jékyur n'ítuats tsajpótm?

63 Yu'uyu ja Diosu Jya'ajan di'ibu yajkypy ja jiky'ajtun. Kyaj ti tsooty ni ti di'ibu ja'ay

tyunándur. Di'ibats uj tɛ nmadya'aky, jam tsooñ ma ja Ja'ajun di'ibɛ yajkypy ja jiky'ajtɛn.

⁶⁴ Per taanum nidu'uguty ma miidsaty di'ibats kyaj xymyɛbuktɛ.

Du'un jyunáñ ja Jesús mat ko tsondaky ñija'aju púnɔdyɛ naty kyaj myɛbékyuty es púnɛ naty kɛyakánur.

⁶⁵ Es jyunáñ:

—Paadyuts njuna'añ ko ni pán mbaat xykyan-imíñats pɛn ja Dios Teety kyajts xytyuknimíñ.

⁶⁶ Net may ja ja'ayuty di'ibɛ naty panɛjxɛr ja Jesús myastútɔdu es kyaj mat 'yokjudijnɔdu.

⁶⁷ Net ja Jesús t'anmaay ja nimajmajtskrɛ 'yɛxpɛjkrɛty:

—¿Tii mnɛjxándur miidsaty nandu'un?

⁶⁸ Es ja Simonk Peedru 'yadsoojɛ:

—Windsán, ¿pánats nbanɛjxtɛr? Mij naydyi'igyɛ mmɔdajtypy ja ayuk di'ibɛ myadyakypy ja jiky'ajtɛn di'ibɛ winɛ xɛɛ winɛ tiempɛ.

⁶⁹ Ɔdsaty tats nmɛbuktɛ es nnija'adɔpts ko mij mGrístaty, Dios ja 'yU'unk.

⁷⁰ Jesús t'adsooy ja 'yɛxpɛjkrɛty:

—Nimajmajtskɛts miits tɛ nwin'ixy, per nidu'uk pyɛdsemy mɛjku'u mɔduumbɛ.

⁷¹ Ko tyɔdu Jesús du'un jyunáñ, ja'a naty 'yandijpy ja Juudɛs, Simonk Iskaryotɛ myaank, mat ko Juudɛs yɛ'u naty kɛyakánur oy jyaja'ajuty tu'uk di'ibɛ nimajmajtskrɛ 'yɛxpɛjkrɛty.

7

Kyaj Jesusɛ myɛga'axuty myɛbúkɛdu

1 Ko tyaad_u tyuun jyajt_u, jap_u naty jyadity ja Jesús ya'axpeky Galilee_u. Kyaj ñ_ujxáñ Judee_u mut ko y_u israelit_u ja'ayaty jyaya'oogánud_u.

2 Es tyimpát_unb_u naty ja xe'emdy_ujk x_uu di'ib_u myajtuund_up ja israelítaty jap Jerusalén,

3 net ja Jesus_u myuga'axaty 'yanma_uay_u:

—P_udsam ja yaa. N_ujx Judee_u es nand_u'an_u m'axp_ujkp_uty di'ib_u jáp_uty t'íxt_ut ja m_uj'ajtan di'ib_u mdiimpy.

4 Kyaj p_un ti ayu'udsy_u ttuñ p_un tsyejpy es ja ja'ay tñijáw_ut. Mut ko m_uj xytyuñ_u tyaad_u, tuk'ix_u net nid_ugeky_u ja'ay.

5 Es d_u'an 'yanma_uay_udu ja myuga'axaty mut ko nan kyaj tm_ub_ujk_u ko y_u'u d_u'an ja Dios_u 'yU'unk.

6 Net ja Jesús t'anma_uaydy_u ja myuga'axaty:

—Kyajnam jya'ty ja n'oor_uts. Paady_uts _uj kyajts nn_ujx_ut mut miids_uty. N_ujx miids_uty, mut ko mut miids_uty oy y_u'u oytyim di'ib_u oor_uty.

7 Miids_uty kyaj mduk'ak'át_udu p_un_udy_u naxwíñ_udu winma'añ ja'a'ajtud_up. Per _uj sit_uy xytyuk'ak'ajtt_up_uts mut kots _uj n'awan_u ko ax_uuk y_u'u di'ib_u tyuund_up.

8 N_ujx miits mx_u'att_u. _Uj kyajts miits nm_uutn_ujxt_ut mut ko kyajnam t_ura_uty ja n'oor_uts m_uts _uj nn_ujx_ut.

9 Es ko d_u'an jyuna_uanda_uay, ta oj wye'emy ja Jesús Galilee_u.

Jesús ñejxy Jerusalén ma xe'emdy_ujk x_uu

10 Ko waan_u 'yijty ko naty ja myuga'axaty t_u tsoond_u, net ja Jesús tso'oñ es ñejxy x_u'ajtr_u, oy kyanide'xy_uty, abeky_u ja'a ñejxy es kyaj mud_u mayjya'ay.

11 Ja israelítaty 'yuxtaayudu jap xujóty es jyuna'andu:

—¿Maa da netu tadu ja'ay?

12 Es mā mayjya'ayuty tmadya'aktu ja Jesús, tap naak di'ibu junándur:

—Oy ja'ay yu'u.

Es wiingátyru junándur:

—Kyaj 'yoyjya'ayuty, mat ko twin'uñ ja ja'ayuty.

13 Per ni pán kyamadya'aktu mayjya'ayóty, je'eyu ayu'udsyu, mat ko ttsu'ugudu ja teedywyindsúnty.

14 Es ko kyujkwa'xy ja muj xuu, net ja Jesús jyajty Jerusalén. Ta tyujku muj tsajptujk ñabotsoty es tyujku ya'uxrúkrú.

15 Es ja israelítaty du'uñ wyu'umadyaydyu ko tmadoo'ijttu éxtum ja Jesús ya'uxpeky. Net ñajyuna'andu:

—¿Es wi'ixu tyaadu otyiity tnijawu?, es ni je'eyu kya'uxpékyuty.

16 Jesús t'anmaaydyu:

—Di'ibats uj nduk'uxrúktur, kyaj yu'u myiñ mududsu ngu'm winma'añ, Dios yu'uts tu xykyexy es nduk'uxrúkduts éxtumts nduñ.

17 Pún ja pán ttuna'añ di'ibu Dios ñi'ana'amur, yu'u du'an ñijawudur ko uj yu n'uxrúkunuts Diósats xymyepy. Kyaj yu'ujuty mat ja ngu'm winma'añts nduñ.

18 Di'ibu kajxp mat ja kyu'm winma'añ, nayyajmúrudsumanur ku'm, per ja di'ibu yajmúrudsumaampy ja di'ibu tu tyuk'ane'emyuty, yu'u dun kajxp tuj'ajtun es ni wi'ix tsow kyaj jyiky'aty axuk.

19 'Moisés yu'u dun mmooyudu ja ana'amun, es ni tu'uk miits xykyamumadowdu es xykyakuydyundu ja 'yana'amun. ¿Es ti kots miits xya'ooga'andu?

20 Net ja ja'ayuty 'yadsoodu:

—¡Mujku'u mij mbajudijtup! Tu mloku. ¿Pánu dun mij mya'oogánup?

21 Jesús 'yadsooy:

—Mut ko saabudu xuu tu'ugu yedyujk nya''agudákyuts, paaty du'añu mwu'amudya'aydu.

22 Mjuna'andu ko Moisés yu'u du'un mduk'ana'amudu es xytsyúktut waanu ma ja yedyujk'ajtun ya mmaangu'unguty*, oyu du'un ja m'aptujkuty di'ibu yajtsondák éxtum jaayum yajtúñ, kyaj yu'udyu Moisés.

23 Miits mdsujktup yu mmaangu'unguty oy syaabuduty éxtum jyuna'añ ja Moisés 'yana'amun. ¿Es ti ko mjot'ambaktu mut kots tu'ugu yedyujk nya''agudaktaay saabudu xuu?

24 Miits mjánándup ko 'yóuty pun saabudu xuu mduundup di'ibu Moisés mduk'ana'amudu. Per kots uj nya''aguda'aky saabudu xuu tu'ugu ja'ay, miits mjánándup: “¡Kyaj 'yóuty!” Es du'un ya'ixy ko kyaj 'yóuty di'ibu mbayo'oydyup.

Jesús tnigajxy pun ma tsyooñ

25 Net nidu'uguty ja ja'ayuty di'ibáty tsanaaydyup jap Jerusalén ñayyajtuumudu:

—¿Ti kyaj jya'ajudyu tyadu di'ibu 'yuxtaaydyup es trajudittu es dya'ooga'andu?

* 7:22 Ix Lukas 1:59.

26 Pes tuxim mayjya'ayóty kyajxy, es ni pán wi'ix kya'anu'umxudu. ¿Ti wa'anu justisatujkuty tmabuktu ko tyaadu tyu'ajtanuty ko yu'udyu Kristu?

27 Es wiingátypyu jyunandu:

—Kyaj. Kyaj mbaat, ja'a ko udsajtam nidugekyu nnija'am ma kyugajpndyu tyaadu. Ko myinut ja Kristu, ni pán tkanijáwat ma tsooñ.

28 Ko naty ya'uxpeky muj tsajptujk ñabotsoty, net jyunáñ muk:

—Byeen xy'oknija'anudu miidsuty púndsu du'un uj es mats ndsooñ. Per uj kyajts ngu'am winma'añ nmíñuts. Ja'a di'ibu tyu'ajtanduump xykyajxpts. Miits kyaj xy'ixy'attu.

29 Uj situy n'ixy'ajtypyuts, mat ko jámuts ndsooñ ma yu'u, es yu'uts tu xykyexy.

30 Net tjamatsandu es tjarujta'agándu pujxndugóty. Per ni pán tkamajtsy, mat ko kyajnumu naty tpaaty ja xyuu 'yooru.

31 May ja ja'ayuty di'ibu myubujktu ja Jesús ñayjuna'anudu:

—Tyaadu du'un ja Kristu di'ibu minaamp, mat ko ni pán mbaat xykyatuk'ijxum yu ijxwu'umun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtan di'ibu tyiimpy es tu xytyuk'ijxum.

Fariseety tmatsa'andu ja Jesús

32 Ja fariseetujkuty tmadoodu ko ja ja'ayuty du'un jyuná'andu. Paaty yu'ujuty es ja teedywyindsunduujk ttuk'ane'emy ja muj tsajptujk kwentu'ajtpaty es tmátstat ja Jesús.

33 Net ja Jesús jyunáñ:

—Waanats n'ita'añ yaa mat miidsuty, es óknamts njambita'añ mā di'ibuts tū xykyexy.

³⁴ Xy'uxta'aydupts miidsuty es kyajts xypyaatut. Kyaj mbaat mnajxta mats uj nnejxy.

³⁵ Net ja israelítuty ñayjunánudu ak yu'ujaty:

—¿Maa da ñajxa'añ tyaadu ko kyaj nbátum? ¿Wa'anu da ñajxa'añ mā ja nmugugajpn'ajtam di'ibu ijttup grieegu ñaaxóty es dya'axpuka'añ nandu'un ja grieegu ja'ayuty?

³⁶ ¿Ti dan yu taadu myadyakypy di'ibu tū xy'anma'ayum ko junna'añ?: “Xy'uxta'aydupts, per kyajts xypyaatut. Kyaj mbaat mnajxta mats uj nnejxy.”

Jiky'ajtan kyaj kyexy ñaxy di'ibu Jesús yajkypy

³⁷ Mā ja muj xuu kyugujxunu, net ja Jesús tyunaaye'ky es junnañ jantsy muk:

—Pun ja pún tyudsu, wa'ants xyñimíñ; es di'ibátyats xymyubajkp, wa'an tne'iiky.

³⁸ Du'un éxtam ja Diosu jyaaybyajtan junna'añ, di'ibuts xymyubajkp, du'un ja'a éxtam myúxat jy-odoty ja kom nuu di'ibu yajjiky'ajtp.

³⁹ Es mat yu'u ja Jesús 'yandijpy ko di'ibu mubajkxup, di'ibu panajxup, yu'u du'un ja Dios mo'oyudup ja Espíritu Santu. Per kyajnumu naty jya'ty ya naxwiiñ ja Espíritu Santu, ja'a ko Jesús kyajnumu naty junmbity tsajpótm.

⁴⁰ Es ko ja ja'ayuty tmudoodu tyaadu, tap naaguty di'ibu junandu:

—Jantsy tuj'ajtandumu du'un ko tyaadu du'un ja Diosu kyugajxpu di'ibu minamp.

Ja'ay ñaybyajkwa'xudu

⁴¹ Wiingátyru ja'ayuty junnandu:

—Tyaadu du'un ja Kristu.

Es ja wiingátyruu jyunandu:

—Kyaj, ja'a ko kyaj ja Kristu jámap tsoona'añ Galileeu ñaaxóty.

⁴² Du'un ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ ko yu Kristu yu'u tyuump 'yaats ja rey Davit es Belén kyugajpn'átut, ma myiin jyajty yu rey Davit.

⁴³ Es du'un ja ja'ayuty ñaywya'xudu majtsk peky.

⁴⁴ Wiinkpatty jyatsojk esxyur yajtsímy, per ni pán du'un tkatuuñ.

Fariseeuty es teedywyindsánuty kyaj tmubuktu ja Jesús

⁴⁵ Net ja maj tsajptajk kwentu'ajtpaty jyumbijttu ma ja fariseeuty es ja teedywyindsánuty. Ta yajtuujudu:

—¿Ti ko tu xykyayajmínda?

⁴⁶ Net ja polásiiuty 'yadsoojudu:

—¡Ni pán du'un kyakajxyñum éxtamu tyadu ja'ay!

⁴⁷ Net ja fariseeuty t'anmaay ja polásiiuty:

—¿Tii nan tu mnayyáku es tu mwín'uñuty?

⁴⁸ ¿Ma mij xy'ok'ijxpu ko nidu'ugu njustisu'ajtam o nidu'ugu fariseeu ja'ayuty tmubeky?

⁴⁹ Es yu ja'ayuty di'ibu kyanija'adur wi'ix ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ, kajxpeky ja'a 'yittu.

⁵⁰ Nikodemu di'ibu naty koots tu tni'otsy ja Jesús, tapu naty nandu'un. Ta yu'u jyunáñ:

⁵¹ —Éxtam xytyuk'ijxum ja n'ana'amun'ajtam ko kyaj mbaat nduydu'unum pán di'ibu kyaj jawyiin nmudo'om es n'ijxum ti dan yu'u tyiimpy axuk.

⁵² Di'ibu naty jápty 'yadsoojumbijttudu:

—¿Tii mij nan mgalileeja'ayü? Ʋxruk ja Diosü jyaabyajtün es xy'ixut ko ni tu'ugü Diosü kyugajxru kyamín Galileeü.

⁵³ Net ja ja'ayuty yo'oywya'xtü es nidu'uk nidu'uk ñajxtaaydyü ma ja tyujkaty.

8

Toxytyujk di'ibü yajtugeepy ja rujk úkünu wyindsü'künu

¹ Es ja Jesús pyatujkü ma ja Oliivüs Kopk.

² Jakumbom ko xüñü ja Jesús tyujkü jatugok muj tsajptujk ñabotsoty. Ta myiindü ja ja'ayuty es ttuknabíkü ja Jesús, es ja Jesús ñaxwe'tsy es dyajtsondáky ja 'yuxrujukü.

³ Net ja fariseeuty es di'ibuty tsajtugóty ya'uxrujktü dyajmiindü tu'ugü toxytyujk di'ibü tü yajkubaadu ko dyajtugóty ja rujk úkünu wyindsü'künu. Ta trujtáktü kujk'ám ma ja ja'ayuty.

⁴ Ta t'anmaaydyü ja Jesús:

—Ya'uxrujkrü, tyadu toxytyujk tü yajkubaadu ko dyajtugóty ja rujk úkünu wyindsü'künu.

⁵ Yü Moisesü 'yana'amün xytyuk'ana'amdupts es nguka'adsaduts es 'yoogut yü dü'ambu toxytyujkaty. ¿O wi'ix mij m'okjanaambu?

⁶ Düün jyanandü es trujtá'aktü ja pyeky es düün mbaat tni'üñüdü. Ta Jesús wyindaky es jyaay naxkujxy mat tu'ugü kyüwa'xyry.

⁷ Es ko yajtujambijtü, ta Jesús kyujkü jatugok es t'anmaaydyü:

—Miidsuty nidu'uk di'ibü kyajru pyojru, wa'an tu'ugü tsaa ttukka'atsy jawyiinü tyadu toxytyujk.

8 Ta wyindaky jatugok ja Jesús es 'yakjaay naxkujxy.

9 Es ja'ajaty ko tyaadu tmudoodu, net ñayjya'adu éxtam ñayñi'uunadu ku'um. Net pyudsuumdu nidu'uk nidu'uk, tsyondaky mat ja waanu majja'aybyu es ttukkugujxu mat ja waanu unakpu. Es ko oj pyudsuumda'aydyu, net ja Jesús oj wye'emy nimajtsk mat ja toxytyujk.

10 Net ja Jesús wya'kkujku jatugok es t'ijxy ko kyaju naty ma pán, ja'ayu ja toxytyujk naydyu'uk. Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Nitú, ¿ma net ja di'ibu mni'u'unudup? ¿Ni pán tu mgatukkumadóyaty?

11 Ta ja toxytyujk 'yadsooy:

—Windsún, ni pán.

Net ja Jesús t'anmaay ja toxytyujk:

—Es ni ujts mij ngatukkumadówat. Najxnu tyam es katú mnakypyekytyúñ.

Jesús éxtamú jajun ma naxwíñudu

12 Jesús óknúm jatugok t'anmaay ja ja'ayaty:

—Ujtsu du'un éxtam tu'ugu jajun di'ibu ñu'ameepy tyu'umeepy nidugekyu naxwíñudu ja'ay. Tugekyu di'ibats xypyaduump es xypyanaixp, du'un yu'ujaty éxtam di'ibu jedijttap nu'am tu'am mat ja jajun, es kyaj kyunap kyuja'pxut éxtam ja di'ibu jedijtp kubi'its ku'ook.

13 Net ja fariseeuty 'yadsoodu:

—Mij ku'umu m'ayuk xyñikajxpéty, du'un kyaj tyuñ.

14 Net ja Jesús 'yadsooy:

—Oyats uj n'ayuk nnikajxpéty, tuump ja'a, mat ko uj nnija'abats mats ndsooñ es mats nnejxy.

15 Miits xypayayo'oydyuᵑts éxtam kyaxe'eky. Kyaj xypayayo'oydyu éxtam tyu'y'ajtunaty. Ɔj ni pánuts ngapayo'oy.

16 Per kots uᵑ pán nbayo'oy, mut ja tu'y'ajtuᵑts uᵑ n'anuuᵑu, mut ko uᵑ kyajts naydyu'uk ti nbayo'oy, uᵑtsu du'an mududsu nDeety. Paaty nimajtskuts uᵑdsaty.

17 Ma miits ja m'ana'amunaty jaaybyéty 'yity: “Pun ja nimajtskrᵑ ja testiigu ti'igu kyajxtu, yu'u dun nmubujkum.”

18 Pes uᵑtsu du'an ku'um nayñidestiigu'ajtuᵑ, esu nDeedyᵑts di'ibuts xykyajx, yu'u dun jatu'ugu testiigu.

19 Net ja ja'ayuty yajtuᵑjadu:

—¿Maᵑ dun net ja mDeety?

Jesús 'yadsooy:

—Kyajts miits xy'ixy'attu, es nan ni nDeedyᵑts xykya'ixy'attu. Kooxyuᵑts miits xy'ixy'attu, nan m'ixy'ajtuᵑpxyᵑts yu nDeedyᵑts.

20 Tyaaᵑdu oj tkajxy ja Jesús ko naty ya'uxpeky ma ja muᵑ tsajptujk ma jap 'yity ja limosnu abujkun. Es ni pán kyamajtsudu esxyᵑp yajnejxyuty pu-jxndugóty, mut ko kyajnumu naty traaty ja xyuu 'yooru.

“Mats uᵑ nnajxa'añ, kyaj miidsaty mbaat mnajxtu”

21 Net ja Jesús t'anmaaydyu jatugok:

—Ɔj najxnᵑts, es miits xy'uxta'aydyuᵑts, es m'ooktuᵑ mut ja mbojᵑuty. Kyaj mbaat mnajxtu mats uᵑ nnejxy.

22 Net ja israelítuty ñayjunánudu:

—¿Wa'anu da ñayya'ooga'añty? ¿Paaty jyuna'añ ko kyaj mbaat njo'omum ma yu'u ñejxy?

23 Jesús t'anmaaydyu ja ja'ayuty:

—Miidsadyu du'un di'ibu ya naxwiiñ tu mmin tu mja'ttu, per ujtsu du'un di'ibu tsajpótm kadakp.

24 Paaty miits n'anuumadu ko m'ooktap pekymuut, ja'a ko pun kyaj xymuabaktu es ujtu du'un éxtumts njuna'añ, m'ooktap pekymuut.

25 Net yajtuujadu:

—¿Mbúnxu dun mij?

Jesús 'yadsooy:

—Jawyiñupts miits tu n'anuumadu.

26 Máyñumts ngakajxy es ngapayo'oyñumts miidsaty. Per ja di'ibats tu xykyéxyuts, ja'a du'un junaamp tay'ajtan, es di'ibats uj n'anmaapy ja ja'ayuty, yu'u di'ibats tu nmadoy tkajxy ja di'ibats tu xykyéxyuts.

27 Per ja israelítaty kyaj tjaygyúkuu ko ja Jesús jya'anuumxudu ko yu'u du'un U'unk'ajtap ja Dios.

28 Paaty ja Jesús t'anmaaydyu jatugok:

—Kots miits xpyujta'aktat kajxm, nétats miits xy'uxkáptadats ko ujtsu du'un éxtumts miits nja'anuumadu ko uj kyajts ti nduñ mat ja ngu'am winma'añats. Ndiimbyuts ja'ayu di'ibats ja nDeedyuts tu xytyukni'ixu.

29 Di'ibats xykyajx, du'uñum 'yity mat uj. NDeedyuts kyajts naydyu'uk xñas'ixu, ja'a kots du'uñum nduñ di'ibu yu'u tsyejpy.

30 Ko tyaadu du'un jyunañ ja Jesús, may di'ibu myabujktu.

Diosu 'yu'unguty esu mɔjku'ugópku 'yu'unguty

³¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu ja israelítaty di'ibu mabujkxuđu:

—Pun mbadiimpy éxtamts miits n'anuumudu, n'uxrujkpu'átupts miidsuty,

³² es m'ixy'áttap ja tayı'ajtun, es yu tayı'ajtun yu'u myajwu'amadup awa'atstuuy.

³³ Net ja fariseeuty 'yadsoodu:

—Ujtsu du'unuty ja tyuump 'yaadsuty ja Abraan, es ni na'anumts pun xykyatuumbu'áty. ¿Wi'ix mij mjuna'añ ko xyajwu'umut awa'atstuuy?

³⁴ Jesús t'adsooy:

—Jantsy tayı'ajtanats miits n'anuumudu, pun tu'ugu ja'ay naygyayjkup jyiky'átut mat ja pyeky, pes tuu du'un myumada'agyuty ja pojpu es du'un 'yity éxtam njuna'anam ja pojpu tyuumbu juybyu.

³⁵ Es yu tuumbu juybyu, kyaj yu'u 'yity éxtam ja windsunu 'yu'unk. Ja u'unk ja'a du'un winu xuu winu tiempu wu'ump éxtam ja tyaak tyeedyu 'yu'unk.

³⁶ Paaty pun ja Diosu 'yU'unk myajwu'amudu awa'atstuuy, tayı'ajtun ko awa'atstuuy myajwu'amudu.

³⁷ Tuts nnijawu ko Abraan miits m'ok'átudu. Per xya'oogándupts mat ko kyaj xykyupuktu éxtamts miits nja'anuumudu.

³⁸ Uj yu'uts ngajxypy di'ibudsu nDeety tu xytyuk'ixy. Es miits xytyundu nandu'un éxtam ja mdeedyuty tu m'anu'umxudu.

³⁹ Net ja israelítaty 'yadsoodu:

—Ujtsu du'un Abraan ndeety'ajtup.

Es ja Jesús 'yadsooy:

—Kooxyup miits m'u'unk'átudü Abraan, yu'uxyup mduundup di'ibü yu'u tyuun.

⁴⁰ Oyuts miits tü nja''anuumüdü ja tüy'ajtan di'ibüts üj nmüdoö mä Dios, xya'oogándüpts miidsüty. Abraan ni na'a dü'ün kya''adütsy.

⁴¹ Miidsüty nandü'ün m'adü'ütstü éxtüm ja mdeety 'yadü'ütsy.

Ta 'yadsoodü:

—Üdsüty nmüdajttüpts ja nDeety ti'igyü, yu'u Dios. Kyajts üdsüty nbüxyky'attü.

⁴² Jesús t'adsoojümbijty:

—Kooxyup tüy'ajtanüty ko Dios miits xyTy-eety'átta, pes xytsyojktüpxyüpts miidsüty, müť ko üj nmíñüts müť yü Dioskyüjxm. Kyajts tü nmiñ müť ja ngu'am winmä'añüts. Müť ko ja Dios tü xykyéxyüts, paadyüts tü nmiñ.

⁴³ ¿Ti ko xykyajaygyúküdü di'ibüts miits nja''anmaaydyup? Ja'a ko kyaj xymyüdowa'ändü di'ibüts üj ngajxwa'xyry.

⁴⁴ Miidsüty müjku'ugópk mdeety'ajttüp es yu'u miits mja'a'ajtädüp, es ja'a miits mduundup di'ibü yu'u tsyejpy. Yajja'ay'o'krümü'ü jawyíñup es kyaj ti ttüñ di'ibü tüy'ajtan. Ni na'a kyakajxy müť ja tüy'ajtan. Ko 'yanda'aky, kyü'am ja'a yu'u kyajxyry, ja'a ko andakp yu'u, es yu'u yajtsondák ja andakün.

⁴⁵ Es müť ko tüy'ajtan miits n'anuumüdü, paaty kyaj xymyübüktüts.

⁴⁶ ¿Pün miidsüty nidu'uk dyajnigüxü'ügüt kots üj nmüdaty ja nbojpu? Es pün tüy'ajtan di'ibüts üj ngajxyry, ¿ti ko xykyamübüktü?

47 Di'ib_u ja'a'ajt_up ja Dios, my_udoo'ijty_u ja Dios_u 'yayuk. Per kom miids_uty kyaj mja'a'át_ud_u ja Dios, pa_uaty kyaj xymy_udoo'ita'and_u.

Taay_um_u naty ja Krist_u ko kyaj_um ja Abraan

48 Net ja israelít_uty jy_unand_u:

—T_uy'ajt_un éx_ut_umts mij n'an_um_ud_u ko mij msamaritán_uty es mm_udajty_u ja ka'oyby_u.

49 Es_u Jesús 'yadsooy:

—Kyajts _uj nm_udaty ja ka'oyby_u. Di'ib_uts ndi-imp_u, y_u'_u yajni_uxe'ky_u ko nwind_us_u'k_upts ja nDeedy_uts, es miits kyajts xywyinds_u'ug_ud_uts.

50 _Uj kyajts n'x_ut_u'ay p_un_uts xywyinds_u'ug_up. Jaa'ajtp p_un tseyjpy es_uts winds_u'ug_u n'ít_ut, y_u'_u d_u'_un_uts xypyaye'ep_u.

51 Jantsy t_uy'ajt_un_uts miits n'an_um_ud_u ko di'ib_u pyadiimp_u éx_ut_umts n'an_um_u, ni na'a kya'oog_ut.

52 Ta ja israelít_uty 'yadsood_u:

—Tyam t_uy'ajt_un _uds_uty nj_una'añ ko mij mm_udajty_u ja ka'oyby_u. Abraan es ja Dios_u kyugajxp_uty nid_ugeky_u 'yo'k_utaaydy_u, es mij mj_una'añ: “Di'ib_u pyadiimp_u éx_ut_umts n'an_um_u, ni na'a kya'oog_ut.”

53 ¿Tii wa'an_u da mij waan_u ni'ig_u mm_uj_uty es k_udiin_umd_u ndeety Abraan? Y_u'_u o'k, es ja Dios_u kyugajxp_uty nand_u'_un 'yo'k_ut_u. ¿Nar_un_u d_u'_un mij mnayby_ujt_u'agy_uty?

54 Ta Jesús 'yadsooy:

—P_un _ujts k_u'_um naymy_ujp_ujták_up, kyaj ti ttsooty. Per di'ib_uts t_u xymyo'oy ja maj'ajt_un, y_u'_u nDeedy_uts di'ib_u miits nand_u'_un mj_unánd_up ko y_u'_u xyDyios'att_u.

⁵⁵ Per miits kyaj xy'ixy'attɤ. Ʋj sitɤy n'ixy'ajtypyɤts. Kooxyɤpts ɤj njɤna'añ kots kyaj n'ixy'aty, nɤgooxyɤpts ɤj n'okpi'tskajxnɤ éxtɤm miidsɤty. Per ɤj sitɤy n'ixy'ajtypyɤts, es nguɤdyiimbyɤts éxtɤm yɤ'ɤ dyajnigutúkɤ.

⁵⁶ 'Ja m'aptɤjk Abraan 'yixán ja tiempɤ mɤts ɤj nmiiñ yɤ naxwiiñ. Nɤgoo oj 'yokxondaknɤ ko oj t'ixy.

⁵⁷ Net ja israelítɤty t'anmaaydyɤ ja Jesús:

—Ni justyikxymyɤjk jɤmɤjnɤm xykyamɤdaty, ¿es mjɤna'añ ko tɤ xy'ixy ja Abraan?

⁵⁸ Jesús 'yadsooy:

—Jantsy tɤy'ajtɤnɤts miits n'anɤmɤmɤ, taayɤmɤdsɤ naty ɤj ko yɤ Abraan myiiñ jyajty.

⁵⁹ Net tkonɤ'ktɤ ja tsaa es tɤtɤtɤkkɤ'adsándɤ ja Jesús. Per ja Jesús ñayyu'tsɤ es tɤsyo'oñ mɤ ja mɤj tsajptɤjk, mayjya'ayóty ñajxy es ñɤjxnɤ.

9

Jesús dya'ijxpéky di'ibɤ wiints jajt naxwiiñ

¹ Ko ja Jesús ñajxy mɤ tu'ugɤ lugaar, japɤ naty tu'ugɤ yedyɤjk di'ibɤ tɤ myiñ tɤ jya'ty yɤ naxwiiñ wiints.

² Net ja Jesusɤ 'yɤxpɤjkpɤty yajtɤɤjɤdɤ:

—Windsán, ¿ti ko dɤ'un jyajty yɤ naxwiiñ tyɤdɤ yedyɤjk wiints? ¿Wa'anɤ da yɤ'ɤjɤty mɤt ja tyɤak tyeety ja pyojpɤ, o mɤt ja kyɤ'ɤmbojɤ?

³ Esɤ Jesús 'yadsoojɤ:

—Kyaj yɤ'ɤjɤty mɤt ko pyojpɤ kɤ'ɤm tmɤdaty es ni kyaj yɤ'ɤjɤty mɤt ko tyɤak tyeety pyojpɤ ja'ayɤty, ja'a taadɤ es ya'ixɤt di'ibɤ ja Dios tyiimpy.

4 Ko 'yakxuuñumaty, mbaadats n'aktúñ ja tyu-unk di'ibuts xykyajx. Miimp ja koots it ma kyaj mbaat pán tyuñ.

5 Kots uj n'ak'ítyñum ya naxwiiñ, ujtsu du'un di'ibu kyude'xypy ja naxwíñudu ja'ayaty.

6 Ko tyaadu du'unu Jesús jyanáñ, net ñastsuju naxkujxy es dya'e'ky waanu mo'onts mudu tsuju. Ta ttukwingutse'ky ja wiints.

7 Net ja Jesús 'yanmaay:

—Nujx mwimbuju ma yu Silo'ee pilu (di'ibu ayuk wimbudsump Tu Yajkéxy).

Ta ja wiints oj wyimbuju. Net oj 'yijxpéky es ñejxy ma tyujk.

8 Net ja di'ibu ijty wiints ja myudujkra'ajaty es ja di'ibu naty tu 'yixudu ñajjyanánudu:

—¿Ti kyaj jya'ajudyu tyadu yedyujk di'ibu tu 'yity naxwa'tsp es t'amdooy yu limosnu?

9 Nidu'ugaty jyanandu:

—Ja'adsu tyaadu.

Wiinkpaty jyanandu:

—Kyaj jya'ajaty, nadu'un kyuxe'eky.

Per ja yedyujk ku'um 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

10 Net dyajtuudu:

—¿Wi'ix tyam mbaat m'ixy?

11 Ta ja di'ibu naty wiints 'yadsooy:

—Ja yedyujk di'ibu xyu'ajtypy Jesús, yu'u waanu mo'ondsu'unk tu dya'eeky es tu xytyukwingutse'egyats, es tu xy'anuumats: “Nujx ma yu Silo'ee pilu es mwimbújut.” Tats oj nnejxy es tu nwimbujuats. Nétuts tu n'ijxpéky.

12 Net ja ja'ayaty 'yanmaayudu:

—¿Maaxu net ja yedyujk?
 Ta 'yadsooy ja di'ibu tu 'yijxpéky:
 —Kyajts nnijawu.

Fariseeuty dyajtúw dyajtuda'aktu ja ja'ay di'ibu wiints tu 'yity

¹³ Net tmanujxtu ja di'ibu naty tu 'yijxpéky ma fariseeuty,

¹⁴ ja'a ko ja Jesús dya'e'ky ja mo'onsu'unk ma ja israelítaty ja pyo'xunxuu es dya'ijxwa'xy ja wiints.

¹⁵ Net ja fariseeuty dyajtúy ja yedyujk, ja di'ibu naty tu 'yijxpéky:

—¿Wi'ixu du'un ko tyam mbaat m'ixy?

Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—Yu'uts waanu mo'onsu'unk tu xytyuk-wingutse'egyuts, oj nwimbuju, es tyam n'ijxpuats.

¹⁶ Nidu'ugadyu fariseeuty jyanandu:

—Tyadu yedyujk di'ibu du'un tu ttuñ, kyajpu Dios jya'a'átuty, mat ko kyaj tu twindsu'ugu ja po'xunxuu.

Es wiingátyru jyanandu:

—¿Wi'ix mbaat ttuñ ja ijxwu'amun di'ibu myudajtypy ja muj'ajtun di'ibu tyiimpy pun yu'u pekyjya'ay?

Esu du'un kyaj ti'igyu winma'añ tmedattu.

¹⁷ Net jatugok dyajtuudu ja di'ibu naty wiints:

—Es mij, ¿wi'ix nandu'un m'okjunaambu mudu tadu yedyujk di'ibu tu mmo'oyaty yu m'ijxun?

Net ja'a 'yadsooy:

—Pes uj junaambuats ko yu'adyu Diosu kyugajxpu.

¹⁸ Per ja israelítaty kyaj tmuabukandu ko naty ja ja'ay tu 'yity wiints es ko tuu 'yijxpéky. Net oj twowdu ja tyaaak tyeety ja di'ibu naty wiints.

19 Net dyajtuudu:

—¿Mijtsu tyadu m'u'unk di'ibu mjanándup ko jyajty naxwiin wiints? ¿Wi'ixu du'un 'yixyuty ko tyam mbaat 'yixy?

20 Net ja u'unkteety u'unktaak 'yadsoodu:

—Tuy'ajtan ko uudsadyu tyadu n'u'unk di'ibu miin jajt wiints.

21 Per udsuty kyajts nnijawudu wi'ixu du'un ko tyam mbaat 'yixy es ni nganijawudats panu du'un tu ya'ixpékyuty. Yajtawdu yu'u. Muj ja'ay muj unak yu'u. Wa'an mdukmadya'agyuty yu'u.

22 Ja tyaak tyeety jyunandu du'un mut ko ja teedywyindsunuty ttsu'ugudu, ja'a ko tu naty nandu'un ñaygyajxudu ko kudiibu ñakykyupakudut tsajtagoty otyim panuty di'ibu junaamp ko yu Jesús yu'u ja Kristu.

23 Paaty ja tyaak tyeety jyunandu: “Yajtawdu yu'u. Mujja'ay muj'unak yu'u.”

24 Net ja israelituty tnigajxu jatugok ja yedyujk di'ibu naty wiints. Ta t'anmaaydyu:

—Kajx tuy'ajtan, mut ko udsuty nnija'adupts ko tadu yedyujk pyojpaja'ayuty.

25 Ta 'yadsooy di'ibu naty wiints:

—Kyajts uj nnijawu pan pekyjya'ay o kapekyjya'ay yu'u. Di'ibuts oy nnijawu, ja'a kots uj tu n'ity wiints es tyam ijpats.

26 Net ja fariseeuty t'anmaaydyu:

—¿Wi'ix tu mdunuty? ¿Wi'ix tu mmo'oyuty ja m'ijxun?

27 Ta 'yadsooy ja yedyujk:

—Tuts miits nja'anumudu es kyaj xytyundu kwentu. ¿Ti ko miits xytsyoktu es uj jatugok

nnikajxpátuduts? ¿Wa'anu da miidsuty nandu'an xurpanajxa'andu?

²⁸ Net ja israelítuty t'oodu es t'anmaaydyu:

—Mij mbanejxurpu tadu yedyujk. ¡Udsuty kyaj! Udsuty yu'uts mbanujxtup yu Moisés.

²⁹ Udsuty nnija'adup ko yu Moisés myugajxu Dios. Kyajts nnijawudu ma tadu yedyujk tsooñ.

³⁰ Ta 'yadsooy ja di'ibu naty wiints:

—¡Tim tugatsy mat ko mjuna'andu miidsuty ko kyaj xynijawudu ma tyadu yedyujk tsooñ di'ibuts uj tu xumyo'oy yu n'ijxunats!

³¹ Nnija'am yajxon ko Dios kyaj tmadoo'ity ja pekyjya'ayuty, ja'ayu myadoo'ijtypy ja di'ibu awdajttup es tkuudyundu ja di'ibu Dios tsyejpy.

³² Ni na'anum pan tkamadya'aky ko jyaaty di'ibu myeery yu 'yijxun tu'ugu ja'ay di'ibu wiints ya naxwiin tu myiin tu jya'ty.

³³ Kooxubtu tyadu yedyujk tu kyamiñ Dioskyujxm, kyajxup mbaat ttuñ ni tii.

³⁴ Net ja israelítuty 'yadsood:

—¿Wi'ixats uj mij xya'axpaka'andu?, di'ibu tu mmiñ naxwiin amuj pojpu ja'ay. Net kyaj t'okkupujknudu tsajptugoty.

Púnuty ijttup éxtamu wiints

³⁵ Myadoo Jesús ko kyaj t'okkupujknudu ma ja tsajptujk ja di'ibu naty wiints. Es ko Jesús mat ñaybyatu di'ibu naty wiints, ta dyajttuy:

—¿Mmubejkyru mij ja Naxwiñudu Ja'ayadyu Kyudunaabyu?

³⁶ Net ja ja'ay 'yadsooy:

—Windsún, anmaagyuts pónu dan yu'u, esuts nmabúkat yu'u.

³⁷ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu d'u'un. Tu xy'ixy es tyam nmumadya'aky.

³⁸ Net ja ja'ay ñaygyoxtnaaydyáku Jesús wyinduuy, es jyanáñ:

—Windsán, nmubejkyryuts mij.

³⁹ Netu Jesús 'yadsooy:

—Ujts tu nmiñ esuts uj ja ja'ay nbayo'oydyut, es nmo'oya'añuts ja 'yijxun ja wiindsaty es nyajjambituduts wiints ja di'ibu junándap ko y'u 'yixtu.

⁴⁰ Nidu'uguty ja fariseeuty di'ibu naty maut jap ko tyaadu tmadoodu, net jyanandu:

—¿Wa'anu da udsaty nandu'un nwiints'áttu?

⁴¹ Jesús 'yadsooy:

—Kooxyup miits mwiints'áttu, kyajxyup miits ja peky xymyudattu. Per kom mjunándap ko m'ixtu, pes mmudajttap ja peky.

10

Borreegu kwentu'ajtru madu byorreeguty

¹ Jantsy t'ay'ajtnats miits n'anuumadu, di'ibu kyaj tyuku ma korral aan es pyuty wiink tsoo, y'u d'u'un ja ma'tspu.

² Per di'ibu tujkup ma korral aan, y'u d'u'un ja borreegu kwentu'ajtru.

³ Ja korral aa adunaabyu ya'awátsxup ja borreegu kwentu'ajtru, es ja borreegu kwentu'ajtru dyaxu mut ja xyuu ja byorreegu, esu borreegu pyudsandu jap korraloty, ja'a ko dyo'kmadóy di'ibu kwentu'ajtup.

4 Es ko naty tɛ dyajpɔdsuɔnda'ay tɛgekyɛ, ta twinyo'oyɛ, es ja byorreegɛ pyanɔjxɔdɛ mɛt ko yo'kmɔdɔyɛty.

5 Per tu'uk di'ibɛ kyaj t'ixy'aty, ni'igɛ tkuge'ekyɛ, mɛt ko kyaj dyo'kmɔdɔyɛ ja di'ibɛ kyaj t'ixy'aty.

6 Dɛ'ɛn jɔnɔnɔn ja Jesús, per kyaj tɔjgyujkɔdɛ ja ja'ayɛty di'ibɛ ja Jesús 'yandijpy mɔ ja myadya'akyɛ.

Jesús éxtɛmɛ oybyɛ borreegɛ kwentɛ'ajtpɛ

7 Paaty ja Jesús jɔnɔnɔn jatɔgok:

—Jantsy tɛy'ajtɛnɛts miits 'anɛmɔdɛ ko ɔjtsɛ dɛ'ɛn éxtɛm ja korral ɔɔ mɔ nɔxtɛ ja borreegɛ.

8 Nidɛgekyɛ di'ibɛ jawyiin miindɛ es jɔnandɛ ko yɛ'ɛ Dios kyéxyɛty, ma'tspɛty yɛ'ɛ. Per ja ja'ayɛty di'ibɛts ɔj nborreegɛ'ajtpy kyaj tyuundɛ kwentɛ.

9 Ɔjtsɛ dɛ'ɛn ja korral ɔɔ. Di'ibɛ tɔjkɔp mɔ ɔj, yɛ'ɛ nitso'ogɔp éxtɛm ja borreegɛ ko tyɛku tsuu mɔ kyorral es pyɔdsemy jɛ'xpɛ jépyɛp.

10 Yɛ ma'tspɛty myindɛ je'eyɛ es myaadsa'andɛ es ya'ooga'andɛ es yajkutɔgoya'andɛ, per ɔj tɛ nmíñɛts es ja ja'ayɛty tmɔdátɛt ja jiky'ajtɛn, es tmɔdátɛt ja jiky'ajtɛn mɔj wiin kajaa.

11 Ɔjtsɛ dɛ'ɛn ja oybyɛ borreegɛ kwentɛ'ajtpɛ. Yɛ oybyorreegɛ kwentɛ'ajtpɛ kyu'oogɔp ja byorreegɛtyɛ.

12 Yɛ mɔduumbɛ ja'ayɛ je'eyɛ wyinmɔ'añ'ajtpy ja myɔju'ɔñ. Ko kyaj yɛ'ɔjty ja borreegɛ kwentɛ'ajtpɛ es kyaj tɔ'a'áty ja borreegɛ, paaty ko t'ixy myiñ ja waxkɔ'uk, netyɛ kye'ekyɛ. Net ja waxkɔ'uk tmatsy ja borreegɛ nidu'uk es nidɛgekyɛ dya''agakwɔ'xtɔ'aydyɛ mɛt ja tsɛ'ɔgɛ.

13 Paadyu tadu muduumbu kye'eky, ja'a ko myajuydyuñ, es kyaj tkwéntaty ja borreegaty.

14 'Ujtsu du'un ja oybyu borreegu kwentu'ajtru. Uj n'ixy'ajtypyuts ja nborreeguts es nan xy'ixy'ajttupts yu'ujaty,

15 éxtam ja nDeedyuts xy'ixy'átyuts es uj nandu'un n'ixy'átyuts. Nyajkypyuts ja njiky'ajtan mat yu'ugyujxmu nborreeguts.

16 Nmudajtypyuts ja wiinkpety ja nborreeguts mats jatu'ugu ngorral, es nyajmínupts nandu'un ma tyaadaty. Xymudówdupts uj yu'a, es tuk kajpu'uk 'yítat yu borreegu es ti'igyu ja kwentu'ajtru.

17 'Dios, yu nDeedyuts, xytsyojkrats uj mat ko nyaka'añuts ja njiky'ajtan es n'axajyua'añuts jatugok.

18 Kyajts púnu njiky'ajtan xpyujkat pan kya-jts uj nyaka'añ. Nmudajtypyuts ja mak'ajtan es nyákudats ja njiky'ajtan es n'axájudats jatugok. Tyaadu yu'uts xytyuk'ana'am yu nDeedyuts.

19 Ko ja israelítaty tmudoodu tyadu Jesús ja 'yayuk, net oj ak ja'ajaty ñaygyajxytsyiigadu.

20 May di'ibu junandu:

—Myudajtypy ja ka'oybyu es loku yu'a. ¿Ti ko xytyundu kwentu?

21 Peru wiinkpety junandu:

—Ni pún di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu es kyajxut du'un. ¿Tii wa'anu da tu'uk di'ibu myudajtypy ja ka'oybyu tmo'oyut yu 'yijxun yu wiindsaty?

Israelítaty kyaj tmabuktu ja Jesús

22 Ja'a naty ja disyembru po'lo ma ja ja'ayuty xyundundu ma yajmujtúñ ko yajkuni'xy ja muj tsajptujk jap Jerusalén.

23 Ja Jesús jap naty jyudity ma ja muj tsajptujk ma txu'aty Salomongu Tyujk Wiin.

24 Net ja israelítaty dyajnabíkudu ja Jesús es t'anuumudu:

—¡Nugoots njantsywyinmaydyu! ¿Ti kots tyam xykyadim'anuumudu wa'ats pan mijtsu du'an mGristu, o kyaj?

25 Net ja Jesús 'yadsooy:

—Tuts njajuna'añ, es kyaj xymyubaktu. Di'ibuts uj ndiimpy mat ja kutujkun di'ibudsu nDeety tu xymyo'oyuts, yu'u yajniguxe'kypy yajxon es púndsudun uj.

26 Per miidsuty kyaj xymyubaktu mat ko kyajts miits nborreegu'áttu. Extamts miits tu n'ok'anmaabyudu,

27 yu nborreeguts xyo'kmudoodupts, es yu'ujuty n'ixy'ajttupts es xypyanujxtupts.

28 Uj nmeebyuts yu jiky'ajtun winu xu winu tiempu, es ni na'a kyatugódyut; ni pánuts yu'u xykyarujkut.

29 Yu'uts tu xymyo'oy ja nDeedyuts di'ibu waanu ni'igu muj'ajtun tmadaty, es ni pan mbaat kyarujkxuty di'ibu myudajtypy kyuhjóty.

30 Dios Teety es uj, ti'igyu je'eyu uudsuty.

31 Net ja israelítaty tkonu'ktu ja tsaa jatugok es tjakuka'adsándu.

32 Ta Jesús jyunañ:

—Tuts may nduñ óuty mwinduuy mat ja myuk'ajtunudsu nDeedyuts. ¿Di'ibu tyaadu miits xytyukkuka'adsándupts?

33 Ta ja israelítaty 'yadsoodü:

—Kyajts mij ndukkuká'adsá'andü mat ko ti oy tü xytyuñ, yu'u dü'un mat ko tü xykyawindsü'ügü Dios mat ja m'ayuk. Mja'ay mij, es Dios mnaybyajta'agyaty.

34 Net ja Jesús jyúnáñ:

—¿Ti kyaj jyaaybyétyuty má ja Diosü jyaaybyajtün ko Dios jyúnáñ?: “Miidsüdyü dü'un diósuty.”

35 Es dü'un ja Diosü jyaaybyajtün jyúnáñ ko diósuty pánaty ja Diosü naty tü tkexy ja 'yayuk. Es nnija'am ko yu Diosü jyaaybyajtün yu'u dü'un tüy'ajtün túnap.

36 Pes oy. Hjetsü dü'un xywyin'ijx ja Dios es xykyejxyuts yá naxwiiñ éxtümü kyudünaabyü. ¿Es wi'ix mbaat miits mjána'andü kots üj Dios kyajts nwindü'ügü mat yu'üyü kots njúnáñ ko hjetsü dü'un ja Diosü 'yU'unk?

37 Pün kyajpüts nduñ ja di'ibüdsü nDeety tyiimpy, kyajts miits xymyübüktüt.

38 Per pün tüy'ajtün kots üj nduñ ja di'ibüts ja nDeety tyiimpy, oy xykyamübüká'andü ja n'ayúkuts, mübüktü ja di'ibüts üj ndiimpy, mat ko di'ibüts üj ndiimpy, yu'u ndukjaygyúkädap wá'ats ko ti'igyuts üj mat ja nDeedyuts, es yu'u ti'igyü mat üj.

39 Net jatugok ja israelítaty tjamatsandü ja Jesús, per oj ja Jesús yo'oydyügóy.

40 Net ja Jesús oj 'yawinnajxnü má Jordán müjnü. Jap waanü 'yijty má ja lugaar má ja Fwangü naty tü yajnübéty tünyap.

41 May ja ja'ayuty oj ñajxta ma ja Jesusan, es ñay'anamxud:

—Oy ja Fwank Yajnabajtpa ta tkatúñ ja ijxw'amun di'iba myudajtypy ja maj'ajtun, tuj'ajtun di'iba myadyak mudu tyadu ja'ay.

42 May ja ja'ayuty di'iba ma tadu lugaar tmubajktu ja Jesús.

11

Lázarü 'yeeky

1 Ma ja Betañu kajpn, jap tu'ugu yedyujku naty pyékyuty di'iba xyu'ajty Lázarü. Majtsku myuga'ax toxytyujk di'iba xyu'ajttap Martu esu Mariiu.

2 Tyadu Mariiu yu'u óknun tyuknitaam ja Jesusu tyeky ja aseytu di'iba pa'ak xu'kp, es dyajtútsy mut ja wyaay.

3 Net ja Martu esu Mariiu kyajxykyajxta ma Jesús es t'anuumudu:

—Windsán, yu di'iba mut oy mnaymyáuty mujta'aky pyékyuty.

4 Ko tyadu Jesús tmadooy, net ja 'yuxpajkpty t'anmaaydyu:

—Yu pya'amu Lázarü kyaj yajkutugoya'añuty mut ja o'kun. Dios tyunaampy du'un es ja ja'ayuty myuj'ixudut es t'awdátut ja Dios es uj, ja 'yU'unk.

5 Oyu naty ja Jesús tjantsytsyoktu ja Martu esu Mariiu esu Lázarü,

6 ko yu Jesús ya'anmaay ko Lázarü mujta'aky pyékyuty, jamajtsk xuu oj 'yakwe'emy ma ja lugaar ma naty 'yityun.

7 Net t'anmaaydyu ja 'yuxpajkpty:

—Jo'om jatugok Judeeu.

8 Ja 'yuxpajkpty 'yadsoojudu:

—Ya'uxpɔjkrɛ, kyajnum jyeky ma jap ja israelítaty mjakuka'adsánɛdɛ. ¿Tii mnɔjxaamp jatɔgok jam?

⁹ Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyaj tyɛy'ajtɛnɛty ko yɛ xɛɛ tmɛdaty majmajtsk oorɛ? Pes ko pán jyɛdity xɛɛñ, kyaj kyunáput, mat ko kyude'xyɛty ja jajɛn di'ibɛ ja ya naxwiiñ.

¹⁰ Per ko jyɛdity koots, kunajpɔp mat ko tɔgoy'ajtp ja jajɛn.

¹¹ Oknum jyɛnáñ ja Jesús:

—Ja nmɛtnaymyaayɛbɛ'ajtm Lázaru tɛ myanaxy. Per nejxyɛts n'ok'yuxy.

¹² Net ja 'yɛxpɔjkrɛty 'yanmaayɛdɛ:

—Windsán, pɛn tɛ myanaxy, mɛbaɔdɛbɛ dɛ'ɛnɛ'ɛ.

¹³ Es ja Jesús ja'a jyamadyakypy ko naty ja Lázaru tɛ 'yo'knɛ, per ja 'yɛxpɔjkrɛty, ja'a dɛn ttijy myadyakypy ja Jesús ja ma'ay.

¹⁴ Net ja Jesús ttim'anmaaydyɛ ja 'yɛxpɔjkrɛty wa'ats:

—Lázaru tɛ 'yo'knɛ.

¹⁵ Xondákrɛts mat ko kyajtsɛ naty jap, mat ko dɛ'ɛn ni'igɛ 'yóyɛty es miits xymyɛbáktɛt. Per jo'om n'ok'ijxɛm.

¹⁶ Net ja Tomás di'ibɛ tyijpy Xeeñu'unk, t'anmaaydyɛ ja myɛ''ɛxpɔjkrɛty:

—Jo'omdɛ nandɛ'ɛn ɛdsajtm es n'o'kɛm ti'igyɛ mat yɛ'ɛ.

Jesús yajjikyppyɔjkrɛ es yajkypy ja jiky'ajtm

¹⁷ Ko jyajty ja Jesús Betañ, taxk xɛɛ naty tmɛdaty ma ñaxtɛkɛ Lázaru.

18 Betañu kajpn tmawingon'aty ja Jerusalén tuguk mil metrən.

19 Mayu naty ja israelítaty tu ñajxtu ma ja Martu esu Mariiu es tɾumaya'añ tɾutajuya'añ mut ko tu 'yeeky ja myuga'ax.

20 Ko Martu tmudooy ko Jesusu naty wyingón, net tnidso'oñ es oj tɾɛjp'yo'oy, per ja Mariiu oj wye'emy ma ja tyujk.

21 Martu t'anmaay ja Jesús:

—Windsún, kooxyur miju naty mjaaty yaa, kya-jxyur tu 'yeeky ja nmuga'axuts.

22 Per uj nnija'abats ko Dios mmooyur tugekyu di'ibu mij m'amdeepy.

23 Jesús 'yadsooy:

—Yu mmuga'ax jikyryúkur jatugok.

24 Martu t'adsooy:

—Uj nnija'abats ko jikyryúkur ma ja tiempu ma ja o'kruty jyikyryúktut.

25 Jesús t'adsooy:

—Ujtsu du'un ja jikyryujkun es ja jiky'ajtun. Di'ibats xymyubujkr, oy 'yoogat, jikyryúkur.

26 Es nidugekyu di'ibu jiky'ajttur es xymyubúktut, kyaj 'yooktut ni na'a. ¿Mmubejkyryu tyaadu?

27 Net ja Martu 'yadsooy:

—Ti ko kudii. Nmubejkyryuts ko mij mGrístaty, ja Diosu 'yU'unk di'ibu minán ya naxwiiñ.

Jesús jyu'ny ma Lázaru ñaxtuku

28 Es ko tyaadu Martu du'un jyunáñ, net jyumbijty es oj twoy ja 'yutsy Mariiu, es t'anmaay ayu'udsyu:

—Ja ya'uxɾujkru tu jya'ty. Yu'u mnigajxur.

29 Ko Mariiü tmüdooyü taadü, pojün wya'tse'ky es oj tninejxy ja Jesús.

30 Jesús kyajnumü naty tyukü kajpnóty, támnumü naty mā ja lugaar mā Marta pyatü.

31 Ko ja israelítaty t'ijxtü wya'tse'ky ja Mariiü es pyadseemy pojün, net jyünandü ko yü Mariiü ñejxy jüüy yaxpü mā naty tü ñaxtukü ja Lázaru, es oj tranüjxtü.

32 Es ko ja Mariiü jyajty mā naty ja Jesús, net ñaygyoxtnaaydyáku Jesús tyeky'ujxm es t'anüümü:

—Windsún, kooxyüp mijü naty mjaaty yaa, kya-jxyüpts tü 'yeeky ja nmüga'ax.

33 Ko Jesús t'ijxy jyü'uy yaxtü ja Mariiü es ja israelítaty di'ibü mat myiindü, net ja Jesús ñayjya'ajü jotmaymyüüt es 'yamutsk'ajty.

34 Ta yajtüüjü:

—¿Mā tü xyajnaxtúküdü?

Ta 'yanmaayüdü:

—Windsún, min xy'ixy.

35 Jesús jyüüy.

36 Net ja israelítaty jyünandü:

—¡Ok'ixtü! Nügoodümü naty t'oktsojknü.

37 Per nidu'ugüty jyünandü:

—Ja'a tyaadü di'ibü ja wiints myooy ja 'yijxün, ¿tii kyajxyübü da oynü'unün ti tü ttuñ es kyajxyüp ja Lázaru tü 'yeegyü?

Lázaru jyikyppyky

38 Jesús ñayjya'ajü jatugok jotmaymyüüt es tmüwingooñ mā naty tü ñaxtukü. Ja'a dñ tu'ugü aank di'ibü tsaa 'yagu'uy'ajtypy.

39 Net ja Jesús jyünáñ:

—Yajjuga'aktu tadu tsaa.

Martu jyanáñ:

—Windsún, xu'knup yu'u, ja'a ko tu 'yijnu taxk xuu ma 'yeeky.

⁴⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—¿Ti kyajts mij tu n'anuumu ko xymyubákut, m'ixup ja Diosu myuj'ajtun?

⁴¹ Net ja tsaa dyajjagáktu. Es ja Jesús pyat'ijxy tsajpótm es jyanáñ:

—Tatu, nja'aygyudákyryuts mij ko tu xymyudóyuts.

⁴² Wa'adsuts nnijawu kots mij du'uñum xymyudoo'ityuts. Du'unuts njuna'añ mat yu'ugyujxmu tyadu ja'ayuty di'ibu yam, es tmubáktut ko ujtsu du'un mij tu xykyexy.

⁴³ Ko du'un jyanandaay, net jyanáñ jantsy muk:

—¡Lázaru, pudsun jap!

⁴⁴ Net ja o'krpu pyudseemy, abity ja kyua tyeky es ja wyyin jyjrp mat ja wyit. Ta Jesús jyanáñ:

—Nikajtu'uttu es wa'an tnejxy.

Tkajxy'áttu esu Jesús 'yoogut

⁴⁵ Es madu tyaadu, net ja israelítaty di'ibu pyanujx ja Mariu tmubujktu ko t'ijxtu di'ibu Jesús tyuun.

⁴⁶ Per nidu'uguty ja israelítaty ko t'ijxy yu tyaadu, net oj tnejxy ja fariseety es ttukmamadyaktu di'ibu naty tu tuñ ja Jesús.

⁴⁷ Net ja fariseety es ja teedywyindsunaty ñaymyukudu mat di'ibu ana'amdup muj tsajptugóty, es jyanandu:

—¿Ti net ndu'unam mudu tyadu yedyujk di'ibu nagoo t'oktuunnu ja ijxwamun di'ibu myudajtypy ja maj'ajtun?

48 Pun nna'ijxum du'añ, nidugekyu myubákuđut ja ja'ayaty. Netu romanu soldađuty myíndut es tjíttut yu nmaj tsajptajk'ajtum es dyajkutugóyut yu nnaxwiñudu'ajtum.

49 Net nidu'uguty di'ibu xyu'ajtypy Kaifás, yu'u naty teedywyindsangópk ma ja jumajt, ja'a junán:

—Miidsuty ni ti xykyanijáwudu,

50 ni xykyanijáwudu ko ni'igu 'yóyaty es tu'uk je'eyu ja'ay tku'oogut ja nja'ay'ajtum es kyaj wyindugóyut ja nnaxwiñudu'ajtum.

51 Tyadu Kaifás kyaj du'un jyunáñ mat ja kyum winma'añ. Kom yu'u naty ijtp teedywyindsangópk ma ja jumajt, Dios mooyu ja winma'añ es jyunáñat ko Jesús 'yooga'añ mat yu'ugyujxmu israelítaty,

52 es kyaj je'eyu tku'oogut ja israelítaty, per nandu'un dyajmujkta'aya'añ ja Diosu 'yu'unguty ma 'yittu majaty naxwiñudu.

53 Net ja israelitu justísuty t'uxtaaydyu ja winma'añ wi'ix ja Jesús 'yoogut.

54 Paaty ja Jesús kyaj ñakyjyudijty nide'xy ma Judeeu, tim tso'on jap Judeeu es oj ñejxy ma myuwingón ja maj it di'ibu ja kajpnu'unk xyu'ajtypy Efraín. Jap wyu'amdu mat ja 'yuxpajkpaty.

55 Ko naty waanu 'yaktugoy'aty ja pasku xuu, net may ja ja'ayaty tso'ondu majatyu kajpn es ñujxtu Jerusalén es ñayyajwa'adsa'añuty es tujp'ixa'andu ja pasku xuu.

56 Jap tja'uxtaaydyu ja Jesús. Es ko jyajttu ma ja muj tsajptujk, net ñayyajttuju ak ja'ayuty ayu'udsyu:

—¿Wi'ix mij mjuna'añ? ¿Minábu daa xu'ajtrp o kyaju?

57 Ja fariseeuty es ja teedywyindsánuty tu naty dyajngitúkú ko ma Jesús t'ixtat, net tngajxtat es yajmátsut.

12

Mariu ttukkuutsy ja Jesusu wa'ats nardu aseytu

1 Tuduik xunumu naty tkapaaty ja pasku xu, Jesús oj ñejxy Betañu ma naty tsyunu Lázarú di'ibu naty Jesús tu dyajjikypyéky ko 'ye'ky.

2 Es jap t'uxkujkudu tu'ugu a'ux es ja Jesús 'ya'ux'átut; ja Martu ja'a wingiipy es ja Lázarú mat ja Jesús kyaydyu ma ja meesu.

3 Net ja Mariu dyajmiiñ tuk limetu ja wa'ats nardu aseytu di'ibu pa'akxu'kp jantsy mak es jantsy tsoox. Net ttukku'tsy ja tyekyu Jesús es dyajtútsy mat ja wyaay. Tugekyu ja tugot jyantsy-wye'emy mat ja pa'ak xu'kun.

4 Ja Juudas Iskaryotu, di'ibu naty uxprujkpu'ajtrp ja Jesús es nandu'un kyuyaka'añuty, jyunañ:

5 —¿Ti ko tu kyayajteeky yu tyadu pa'ak xu'kun tugak mugo'px xu nidún esxyup yajtukpudúku yu ayoo bu ja'ayuty?

6 Per ja Juudas kyaj du'un jyunañ mat ko tpa'ayoy ja ayoo bu ja'ayuty, ja'a yu'u ko mya'tspaty. Yu'u naty ijtp meeñnikoombajtrp ma ja Jesusu 'yuxprujkputy es tpukóñ ja meeñ di'ibu yu'u ñikoombejtypy.

7 Net ja Jesús 'yanmaayɥ:

—¡Mastu'ut! ¡Katu xy'ooy! Du'unuts tu xy-tyuñ éxtam ja ja'ayuty ttukkuutstu ja o'kpa ko ñaxtukaya'añ.

8 Yɥ ayoobu ja'ayuty kyaj tyugoy'ata'añ, per ɥj kyajts du'añum n'ita'añ mat miidsuty.

Tkajxy'áttu esu Lázaru yoogut

9 Ko ja israelítuty tnija'adu ko Jesús jyápuɥu naty Betañu, net oj tniɥjxtu t'ixa'andu es nandu'un ja Lázaru di'ibu naty ja Jesús tu dyajjikypyekey ko 'ye'ky.

10 Net ja teedywyindsúnuty dyajti'igyudu 'yayuk es wi'ix nandu'un 'yoogut ja Lázaru,

11 mat ko mat yɥ'ugyɥjxmu Lázaru may ja israelítuty tmastuttu ja teedywyindsúnuty es tpanujxtu ja Jesús.

Jesús tyku Jerusalén éxtam tu'ugu rey

12 May ja ja'ayudyu naty tu ñujxtu paskuxu'ajtrɥ Jerusalén. Jakumbom ja ja'ayuty tmudoodu ko Jesús jya'ta'añ.

13 Net oj tmunujxtu tuuxy aay es du'un t'axajuya'andu ja Jesús. Ta jyunandu mak:

—¡Awdattu Dios! ¡Kuni'xy di'ibu miimp éxtam ja Diosu Kyudunaabyu! ¡Kuni'xy ja Israelitu Ryey!

14 Jesús tpaty tu'ugu burru'unk es ttukpejty, du'un éxtam jyuna'añ ma ja Diosu jyaaybyajtɥn:

15 Katu mdsu'ugudu miidsuty,

ja'ayuty di'ibu tsunaaydyur ma Syon kajpn.

Ix, tyaa myiñ ja mreyy ttuk'u'uñu tu'ugu burru'unk.

16 Ma ja xuu ko jyajty ja Jesús es ko tyadu du'un ttuñ, kyaj ja 'yaxpujkruty tjaygyujkudu. Per óknɥm ko Jesús jyikypyejky es ñajxnu tsajpótm, net

tjamyajtstə ko yə tyaaɗə tʉgekyə 'yity kuxja'ay mə ja Diosə jyaaybyajtən es dɛ'unə naty tɛ yajkuudyúñ mət ja Jesús.

17 Ja ja'ayuty di'ibə naty jap Betañə ko ja Jesús dyajjikypyejky ja Lázaru ko naty tɛ 'yeeky, tmadyakmiin tmadyakxəjptə di'ibə naty tɛ t'ixtə.

18 Paaty waanə may ja ja'ayuty tso'ondə es ja Jesús tjəjp'yo'oya'andə mət ko tmədoodə ko naty ja tadə iɣwə'umən tɛ ttuñ di'ibə myɛdajtypy ja məj'ajtən.

19 Ko ja fariseeuty t'ijxtə ko Jesús ja ja'ay ak ja'a panəjxəp, net ñayjyənánəɗə ak ja'ajuty:

—Ta xy'ixtə. Kyaj mbaat ti ndu'unəm. ɣNidugekyə ja ja'ayuty ak ja'a pyanəjxtəbə tadə ja'ay!

Grieegə ja'ay t'ixtə'aydyə ja Jesús

20 Es mə ja ja'ayuty di'ibə naty tɛ ñəjxtə Jerusalén es t'awdata'andə ja Dios mə ja xə tyúñuty, tapə naty nidu'uguty ja grieegə ja'ayuty.

21 Tyaaduty ja'a ñinəjxtə ja Felipə di'ibə kugajpn'ajtp Betsaydə, Galileə ñaaxóty, es t'anmaaydyə:

—Windsún, yə'uts nja'ixándəp ja Jesús es njamətmadya'aga'andəts.

22 Felipə oj tninejxy ja Andrés es t'awa'anə. Net nimajtsk oj ñəjxtə mə ja Jesús es tməmədyaktə.

23 Net ja Jesús jyənáñ:

—Tɛ net ja oorə tpaaty mə ja Diósəts əj, ja Naxwíñəɗə Ja'ayudyə Kyudənaabyə, xymyo'oya'añəts waanə ni'igə məj'ajtən.

24 'Təy'ajtən miits n'anəməɗə ko tu'ugə triigə pajk kyaka'ay naxkəjxy es kyaj myuxy, dɛ'əñə ja

tuumt tu'uk je'eyu 'yity, per ko kya'ay naaxkujxy es tyugoy ja'aguyjxm ko myuxy, may ja tyuumpr dyaky.

25 Pún nayyajjiky'ajtup ku'um ya naxwiiñ, du'un éxtum ja ja'ayuty di'ibu pyujke'kypy ja triigu tuumt extu ko wyojkta'ayuty, net tyugooydya'ay. Per di'ibu jiky'ajtr éxtumts uj n'anuumu, du'un éxtum ja tuumt di'ibu mujxp es tyuumpr'áty may.

26 Ja'a ko púnuty jiky'ajttup éxtumts uj n'anuumu es xymudúñuts, nujxup nandu'un mats uj nnejxy, esu nDeedyuts may'átudup nidugekyu di'ibátyuts xyryanajxtup.

Jesús tnigajxy ja 'yo'kun

27 'Tyam nūgoots n'okjotmaymyuut'ajnu. ¿Wi'ixuts njuna'anut? ¿Ti njuna'anupts?: “Tatu, yajtsókuts kudiibuts n'ayówat mā tyadu o'kun.” Per du'unuts tu nmiñ naxwiiñ esuts n'oogut.

28 Net 'yajakunáñ: “Tatu, tun du'un es ja ja'ayuty m'awdátudut.”

Net yajmudooy kyajxy tsajpótum:

—Tuts du'un nduñ, es ndunaambyuts jatugok.

29 Ja ja'ayuty di'ibu jap myudoodu ñayjunánadu ko anaa yaxp. Es wiinkputy ñayjunánadu:

—Tu'ugu anklus tu myugajxyuty.

30 Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Kyajpu tyadu tu yajmudóy mat ujtskyujxm, mat miitskyujxmadyu du'un.

31 Tyamu net ja tiempu tu jya'ty mā yu naxwiiñdu ja'ay yajpayo'oya'añ, es tyamu net yajkutujkunjuudut di'ibu ya naxwiiñ ana'amp.

32 Es kots uj nyajpajta'agut kujxm, nétuts xyñimiinda'aydyuduts ja ja'ayuty.

33 Es mudu tyaadu Jesus yajjaygyujku wi'ixu naty 'yooga'añ.

34 Es ja ja'ayuty 'yadsoojudu:

—Tuts nmudowdu ma ja Diosu jyaaybyajtun ko yu Kristu jiky'ataamp winu xu winu tiempu. ¿Wi'ix mij mjuna'añ ko ja Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu yajpujta'aga'añ kujxm? ¿Punu duu tadu Naxwíñudu Ja'ayudyu Kyudunaabyu?

35 Net ja Jesus jyunañ:

—Ak'ijtp ja jajun mat miidsuty, per waanu tiempu je'eyu. Yo'oygyoju mat ko m'akmudajttubu tyudu jajun kudiibu mgugoodsudu. Mat ko di'ibu tu'uye'epy kugoots, kyaj tnijawu ma ñexy.

36 Ujtsu du'un tyudu jajun. Naam n'ak'ijtpnumts mat miidsuty, axáuduguts miidsuty es du'un mi-its mja'ay'átudu ja jajun es tkudu'xa'añ ja wi-ingátypyu.

Ko tyaadu du'un Jesus jyunaandaay, net oj ñujxnu adukutuuy.

Ja'a ko israelítuty kyaj tmubuktu Jesus

37 Oyu naty ja Jesus tu tjantsyjjaya'íxyty ja ijxwu'umn di'ibu myudajtpy ja muj'ajun ja'ay wyinduuyuty, kyaj myubuujkudu.

38 Es du'un yajkuudyuuñ tyaadu di'ibu ja Diosu kyugajxu Isaiu kyuxjaay ma jyunañ:

Nindsun'ajutm, ¿pun tu tmubeky di'ibuts uj tu ngajxwa'xy?

¿Pun tyuk'ijx ja Nindsun'ajutm myuck'ajutm?

39 Es du'un kyaj mbaat oj tmubuktu. Pes nan kyuxjaay ja Isaiu:

40 Dios du'un jyunañ:

“Tyadu ja'ay tu ñayyajwiindsudu es dyajjuuñ ja jyot wyinma'añ,

es kudiibu t'ixtat mudu wyiinaty,

es ni tkajaygyukadut mut ja jyot wyinma'añ,

es ni kyajambittat ma uj esats nya'aguda'agut.”

⁴¹ Isaiiu jyunañ du'an mut ko tu naty t'ixy ja myaj'ajtuna Jesús, es yu'u duna tyadu ñimadyak.

⁴² Oy may ja israelítaty tjamabuktu Jesús, es ja'a mut naagaty ja wyindsunaty, kyaj jyunandu mayjya'ayoty mut ko ttsu'ugudu ja fariseeaty kudiibu ñakkyupakadut tsajptagoty.

⁴³ Ja'a ko yu'ujaty ni'igu ttsoktu ko ja ja'ay yajmuj'atudu es kadiinam ja Dios yajmuj'atudut.

Jesusu 'yayuk tyukpaye'epy ja ja'ay

⁴⁴ Myiin jatugok ja Jesús es jyunañ jantsy mak:

—Di'ibats uj xymyabujkp, myabejkyry nandu'an di'ibats tu xkyexy.

⁴⁵ Es di'ibats tyam xy'ijxp, yu'u naty nandu'an 'yijxyry di'ibats uj xkyajx.

⁴⁶ Ujtsu du'an ja jajun. Tu nguda'agyuts ya naxwiiñ es di'ibats xymyabujkp kyaj wyu'umut kugoots.

⁴⁷ Uj kyajts ndukkumudoy di'ibu tu tjamudoy yu n'ayukats es kyaj ttuñ kwentu, mut ko uj kyajts tu nmiñ ya naxwiiñ esats ndukkumudowut ja ja'ayaty, nyajnitso'ogupts sitay.

⁴⁸ Di'ibats xy'uxtijp es kyaj ttuñ kwentu n'ayukats, tam yu'u 'yawixyaty pan tukkumudowudup. Yu tyadu ayuk di'ibu uj tu ngajxyuts, yu'u du'an niguxu'ugup ko pekymuut ja ja'ay ja xuu ko ja'ay yajpayo'oydyut.

49 Mət ko ɨj kyajts ngajxy mədudsə ngu'am winmə'añ, ja nDeedyəts di'ibəts xykyajx, yə'əts tə xytyuk'ane'emy di'ibəts ngajxəp es di'ibəts nduk'əxpəkəp.

50 Es nnija'abəts yə nDeedyədsə 'yana'amən, yə'u də'un wi'ix yajpaaty ja jiky'ajtən winə xəu winə tiempə. Pes di'ibəts ɨj ngajxyru, ngajxyruəts éxtəmts ja nDeedyən tə xytyuk'ane'emy.

13

Jesús tpuj ja 'yəxpəjkpətəjkə tyeky

1 Tə naty ttimpatnə ja paskə a'ux. Jesús ñija'abə naty ko ja oorə tə tpatnə es tmastu'udánnə ja naxwíñudə es ñəjxánnə mə Dios Teety. Ja'a də'uñəmə naty ttseky ja jya'ayəty di'ibə naty yə naxwiiñ, es tyam dyajniğəxe'eky mabaat jyantsyt-syoktə.

2 A'ux'atándubə naty, es tə naty ja məjku'ugópk tyəkə jyodoty wyinmə'añóty ja Juudəs, Simonk Iskaryotə myaank, es tkəyákət ja Jesús.

3 Jesús ñija'abə naty ko yə'u tso'oñ mə Dios Teedyən es jyumbitə'añ nandə'un jatəgok mə ja Dios Teety, es nan ñija'abə naty ko Dios Teedyə naty tə myo'oyəty təgekyə ja kutujkən,

4 net wya'tse'ky ja Jesús meesə winduuy es ñaydyuknijaandútə ja ñikəjxyudə wit es ñaydyukmoxməwə'unə tu'ugə twayə.

5 Net tpujtáky ja nəu mə agəbujən. Ta ñaxwe'tsy es tpujə ja tyékyaty ja 'yəxpəjkpəty es dyajtátsy mət ja twayə di'ibə naty tə ñaydyukmoxməwəñəty.

6 Ko naty tpujannə Simonk Peedru tyeky, netə Simonk jyənáñ:

—Windsún, ¿mij mbujaambyuts ja ndeky?

⁷ Jesús t'adsooy:

—Tyam kyaj xyjaygyuk_u di'ib_uts ndiimpy, per ókn_um xyñijáw_ut.

⁸ Es ja Peedru 'yadsooy:

—¿Uj ni na'ats mij ndeky xykyarúj_ut!

Jesús 'yanmaay_u:

—P_un kyajts mij y_u mdeky nbujy, kyajts mij n'uxp_ujk_urá_ut_ut.

⁹ Simonk Peedru 'yadsooy:

—Windsún, kyaj y_u'u_uty je'ey_u ndéky_uts, nand_u'_un pujts_u ngu'_u es_u ngubaj_uk_uts.

¹⁰ Es ja Jesús 'yadsooy:

—Di'ib_u t_u tsiida'ay, kyaj jyatyimnigutíky_uty tsi'i_ut t_ugeky_u, y_u'u_u je'ey_u tyeky, m_ut ko wa'ads_u'_u t_ugeky_u. Es wa'ats miids_uty, oy mgadimni'amú_uk_uty.

¹¹ M_ut ko ñija'ab_u naty p_un_u naty k_uyakán_up, paady_u d_u'_un jy_unáñ: “Es wa'ats miids_uty, oy mgadimni'amú_uk_uty.”

¹² Ko ja Jesús trujtaay_ud_u ja 'y_uxp_ujk_uty ja tyéky_uty, net jat_ugok ttukt_uj_u ja ñik_ujxy_ud_u wit. Net ñaxwe'tsy jat_ugok mees_u winduuy es jy_unáñ:

—¿Mjaygyuk_ud_up miids_uty y_u ty_uad_u di'ib_uds_u d_u'_un t_u nduñ?

¹³ Miits xytyij_up Ya'uxp_ujk_u es Windsún. Mm_udaj_ut_up ja t_uy'aj_ut_un, m_ut ko ajts_u d_u'_un.

¹⁴ Es p_un _uj, miids_u mYa'uxp_ujk_u es_u mWindsún, t_uts nbujy miids_uty ja mdéky_uty, nand_u'_un_u d_un miits mnaybyuj_ux_ud_ut nixim niyam.

¹⁵ Ujts miits t_u nmo'oydy_u tu'ug_u ijxw_u'_um_un es miits xytyú_und_ut nand_u'_un éxt_umts _uj t_u nduñ.

16 Jantsy tɔy'ajtɔnɔts miits n'anɔmɔdɔ, ni tu'ugɔ pɔ'oduumbɔ di'ibɔ ni'igɔ mɔj kɔdiinɔmɔ wyindsɔn, es ni tu'ugɔ di'ibɔ miimp kexy kyamɔjɔty es kɔdiinɔmɔ ja di'ibɔ kajxɔp.

17 Pɔn mjaygyujkɔdɔbɔ tyaɔdɔ es pɔn mbadu-undɔp, m'ittɔp agujk jotkujk.

18 'Kyajts miits n'anɔmɔdɔ nidɔgekyɔ. Ɔj nnija'abɔts pɔnɔtyts tɔ nwinwitsy. Per koonɔm yajkuudyuna'añ ɛxtɔmɔ Diosɔ jyaabyajtɔn jyɔna'añ: “Di'ibɔ kaay ukp ti'igyɔ mɔt ɔj, yɔ'ɔ dɔ'ɔn tɔ jyɔmbity nɔmɔdsɔpɔts.”

19 Tyam miits n'anɔmɔdɔ naɔm kyajɔmɔ dɔ'ɔn tyaɔdɔ tyuñ jyɔtyɔty, es ko yɔ tyaɔdɔ dɔ'ɔn tyun jyɔtɔdɔt, net xymyɔbɔktɔt ko ɔjtsɔ dɔ'ɔn pɔnɔ dɔ'ɔn ɔj.

20 Jantsy tɔy'ajtɔnɔts miits n'anɔmɔdɔ, di'ibɔ 'yaxɔjɔp di'ibɔts ɔj ngejxɔpy, xy'axɔjɔpɔtsɔ naty ɔj, es di'ibɔts ɔj xy'axɔjɔp, 'yaxɔjɔp di'ibɔts ɔj xykyajx.

Jesús tnigajxy es Juudɔs kyɔyaka'añty

21 Ko dɔ'ɔn jyɔnaandaay ja Jesús, net ñayjya'ajɔ jotmaymyɔt es 'yamutsk'ajty, es oj ttimkajxte'xy:

—Jantsy tɔy'ajtɔnɔts miits n'anɔmɔdɔ ko mi-idsɔty nidu'uk xykyɔyakaambɔts.

22 Net ja 'yɔxpɔjkrɔty ak je'eɔy ñaywyin'ixɔdɔ, ni tkanijɔwɔdɔ pɔnɔ dɔ'ɔn 'yandijpy.

23 Tu'ugɔ Jesusɔ 'yɔxpɔjkrɔ di'ibɔ ni'igɔ ijty tsyejpy*, jamyɔ pɔy'am naty mɔt 'ya'ux'aty.

24 Simonk Peedɔ tyuk'ijxɔ tu'ugɔ ijxwɔ'ɔmɔn es dyajtɔy pɔnɔ dɔ'ɔn taadɔ.

* 13:23 Fwank yɔ neky jyaay es yɔ'ɔ kɔ'ɔm nay'andɔjɔp ko jyɔna'añ ja xpɔjkrɔ di'ibɔ Jesús ni'igɔ ijty tsyejpy.

25 Net ja tu'ukpu 'yaxpujkrpu ñimujwa'tsu ja Jesús es dyajtuy:

—Windsán, ¿pánxu du'unu taadu?

26 Jesús 'yadsooy:

—Mints n'ok'yajxeeky tuk pedazu tsajkaaky, es di'ibuts nmeepy, y'u du'un.

Es du'un dyajxe'ky ja tsajkaaky es tmooy ja Juudas Iskaryotu, Simongu myaank.

27 Ta Juudas t'axaju ja tsajkaaky tuk pedazu es tkaay. Net ja mujku'ugópk Satanás tyuktajku ja Juudas. Net ja Jesús jyunañ:

—Di'ibu mdunaampy, tuungóju du'un pojn.

28 Per ni pán di'ibu naty jam a'ux'ajttap tkajay-gyujku ti ko du'un jyuna'añ ja Jesús.

29 Kom ja Juudas y'u naty ñikoombejtypy ja meeñ mā ja Jesusu 'yaxpujkruty, nidu'uguty twinmaaydyu ko Jesús ja'a 'yandijpy esxuyap ti waanu yajjúy di'ibu yajtúndap mā ja xuu, o tmo'oyxuyap oynu'unun ja ayoobu ja'ayuty.

30 Ko Juudas t'axaju ja tsajkaaky, ta pyudseemy. Tu naty kyoodsunu.

Jesús tmo'oy ja jembyu ana'amun

31 Ko naty tu pyudseemy ja Juudas, net ja Jesús jyunañ:

—Tyamu net ya'ixut ja nmuj'ajtanuts uj, ja Naxwíñdu Ja'ayudyu Kyudunaabyu, esuts nya'ixudat ja myuj'ajtanu Dios.

32 Es kots uj nya'ixudat ja myuj'ajtanu Dios, netu Dios xymyo'oya'añuts ja di'ibu y'u myuj'ajtan'ajtypy.

33 Mugu'uguty, kyajts jeky nnaky'ita'añ mut miidsaty. Xu'xta'ayándupts miidsaty, es du'un

éxtamts n'anmaaydyu ja israelítuty, n'anuumudats miits tyam: Kyaj mbaat mnajxtu mats uj nnejxy.

³⁴ Tyaadats miits nmooydyur yu jembyu ana'amun: Naydsyókudu nixim niyam. Du'un éxtamts miits ndsoktu, nandu'un mnaydsyókudut nixim niyam.

³⁵ Pun mnaydsyokudur miidsuty nixim niyam, net nidugekyu ja ja'ay tnijáwudut kots uj miits n'uxrujkrú'áttu.

Jesús tnigajxy ko Peedru 'yuxtijá'añty

³⁶ Simonk Peedru dyajtuy ja Jesús:

—Windsún, ¿ma nnejxy?

Jesús 'yadsoojú:

—Mats uj nnejxy, kyajts mbaat xupyanejxy tyam. Per xupyanejxupts óknam.

³⁷ Net ja Peedru t'anmaay:

—Windsún, ¿Ti ko kyaj mbaat nbanejxy tyam? Uj ngu'oogupts mij.

³⁸ Jesús 'yadsoojú:

—¿Tii tuya'ajtun kots mij xykyu'oogupts? Tyam ndim'anuumu tuya'ajtun, kyajnumu natyu tugaak 'yuy ko mij mjuna'ana'añ tuguk ok ko kyajts xy'ixy'aty.

14

Jesuskymjxmú ja'ay jya'ty má Dios Teety

¹ Net ja Jesús t'anmaaydyu 'uxrujkrúty:

—Katu miits mjotmay'ooktu. Pujta'aktú ti'igyu mjot mwinma'añ má Dios es nandu'un má uj.

² Madsu nDeety 'yity, may jam ja tsunaaydyákn. Pun kyajxyubu du'un, tuxuyupts uj miits

n'anuumudu. Nnejxyuts uj n'ok'uxkuku ma miits m'ittut.

³ Es nétats nmínat jatugok es nyajnujxtudats miits es mjiky'áttut mat uj.

⁴ Miits mnija'adap mats nnejxy es mnija'adap ja tu'u.

⁵ Tomás 'yadsooy:

—Windsán, kyajts uudsuty nnijáwudu ma mij mnejxy. ¿Wi'ixuts uj mbaat nnijáwudu tadu tu'u?

⁶ Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'an éxtum tu'ugu tu'u, ujtskyujxmú ja'ay jya'ttu ma Dios Teety, ujtskyujxmú ja'ay tnijáwudu ja tuy'ajtun, ujtskyujxmú ja'ay jyiky'attu. Ni pán kyaja'ty ma Dios Teety pún kyajts uj xymyubeky.

⁷ Kooxyup miits xy'ixy'áttuts uj, nandu'unxyup xy'ixy'attu ja nDeedyuts. Es tu net xy'ixy'attu tyam, ja'a ko tu xy'ixtu.

⁸ Net ja Felipú 'yanmaay:

—Windsán, tuk'ijxtuguts ja Dios Teety, es mat yu'uy.

⁹ Jesús t'adsooy ja Felipú:

—Felipú, jékyuts kujk n'ittu mat miidsuty, ¿es kyajnumts mij xy'ixy'aty? Di'ibuts uj xy'ixy'ajtp, 'yixy'ajtypy nandu'un ja Dios Teety. ¿Ti kots mij xy'anuumu kots uj mij nduk'íxat ja Dios Teety?

¹⁰ ¿Ti kyajts xymyubékyats ko uj ijtpumts mat ja Dios Teety, esu Dios Teety nandu'un ijtpama du'an mat uj? Di'ibuts miits n'anmaaydyup, kyaj yu'ujuty je'eyu ngu'am winma'añuts. Dios Teety yu'u ijtp mat uj, es yu'u dun xymyeebyuts di'ibuts ndúnup es di'ibuts ngajxup tugekyu.

11 Mubujktuguts kots uj n'ity mat ja Dios Teety, es ja Dios Teety ijtrumu'u mat uj. Mubujktuguts mat kots du'an njana'añ, o mubujktuguts mat ko di'ibats ndiimpy ya'ijxp ko tyu'ajtunaty di'ibats miits n'anmaaydyur.

12 'Jantsy tyy'ajtun n'anuumadu ko di'ibats xymyubujktur, tyundur nandu'an di'ibats uj ndiimpy. Es tyundur waanu m'ajutypyu mat ko uj nujxnurpts ma Dios Teety.

13 Uj ndunurpts di'ibats miits xy'amdoodur mat ko xymyubuktats, es du'an nya'ixdurpts ja myuj'ajtun Dios Teety.

14 Paadyats miits n'anuumadu, ndunurpts uj pan tits xy'amdoodur ujtskyujxm.

Jesús tnigajxy ko Espírítu Santu tkaxa'añ

15 'Pan xytsyojkturpts miidsaty, mguydyundurpts ja n'ana'amun.

16 Ujts ja Dios Teety n'amdowur es mdukni'gaxadut jatu'uk di'ibu mbud'akudur, yu Espírítu Santu di'ibu mduk'ixdur ja tyy'ajtun es 'yitat mat miidsaty winu xu winu tiempu.

17 Es p'unudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur, nan kyaj mbaat t'axájudu ja Espírítu Santu, mat ko kyaj t'ixtu es ni tka'ixy'attu. Per miits m'ixy'ajttur mat ko taa mat miidsaty es w'ampur winu xu winu tiempu mat miidsaty.

18 Kyajts miits nnika'aga'andu. Jambitaambats es n'ita'añats mat miidsaty.

19 Ko waanu 'yitat, kyajts xyñaky'ixtat p'unudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudur, per miits m'ixtur, es mjiky'áttur miidsaty mat ko uj njiky'átyats.

20 Es ma tada xuu xypyúktudu kwentu ko támudsu naty uj madudsu nDeety, es miidsuty mat uj, es uj mat miidsuty.

21 Pán ñija'ap es tpadúñ yu n'ana'amunats, ya'ijxup kots xytsyeky. Esu nDeedyats tsojkup di'ibats uj xytsyojkp, es ujts nandu'an ndsókpats, es nduk'ixupats yu'u.

22 Jatu'ugu 'yuxpukpu di'ibu nandu'an xyu'ajtypy Juudas, per kyaj jya'ajuty di'ibu kuyakánp, ja'a junán:

—Windsán, ¿ti kots mij xytyuk'ixa'andats udsuty es kyaj pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup?

23 Jesús 'yadsooy:

—Di'ibats xytsyojkp, pyadiimpy di'ibats uj ngajxypy; esu nDeedyats tsókudup; es uj esu nDeedyats, míndupats es njiky'átudats mat yu'u.

24 Per di'ibu kyajts xytsyeky, kyaj tkuydyúñ di'ibats uj ngajxypy. Tyadu kajxwíjan di'ibu miits yam mūdoodup, kyajts uj nja'ajuty, yu'uyu jya'aju nDeedyats di'ibats tu xykyexy.

25 'Miits n'ak'anuumudu tyadu kots n'ak'yámmumuty mat miidsuty.

26 Per ja Espírítu Santu di'ibu ja nDeedyats kyaxaampy ujtskyujxm, ja'a mbudákudup, mduk'uxpákudup tugekyu es mdukjamyátsudup tugekyu di'ibats uj miits tu n'anuumudu.

27 'Nnayjyugajxupats mat miidsuty jotkujk. Es nmooydupats miits yu njotkujk'ajtunats. Per kyajts nyaky ja jotkujk'ajtun éxtum dyaktu pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Katu mjotmay'ooktu es ni xykyamúdtat ja tsu'ugu.

28 Tə xymyədowdə kots tə njəna'añ: “Nəjxnəpts, es mīnəpts jatəgok es n'ítədəts mət miidsəty.” Pən təy'ajtənəts miits xytsyoktə, mxondáktəpxyər ko xyñijáwədə kots əj nnejxy mə Dios Teety, mət ko yə'u də'un ni'igə məj kədiinəm əj.

29 'N'anmaəydyəpts miidsə tyəədə ko kyajnemə də'un tyuñ jyátyəty, mət ko nəjx tyuñ jyátyəty, net xymyəbúktət.

30 Kyajts nnakykyajxə'añ may mət miidsəty, mət ko miimp ja di'ibə ana'amp pənədyə naxwíñdə winmə'añ ja'a'ajtəp, oy ni ti madakən tkamədaty mət əj.

31 Per də'un yajkuydyuna'añ éxtəmə Dios Teety xytyuk'ane'emy es tñijáwədət ja naxwíñdə ja'ayəty ko əj ja nDeedyəts ndsejpyəts es nguədyiimbyəts di'ibəts yə'u xytyuk'ana'amp. Wa'tsə'əktə. Jo'omdə.

15

Uuvə aəts

1 Esə Jesús t'ak'anmaəydyə 'yəxpəjkrəty:

—Əjtsə də'un éxtəm tu'ugə uuvə aəts, es ja nDeedyəts də'un éxtəm di'ibə kywentə'ajtypy ja uuvə aəts.

2 Kyupo'typy otyim di'ibəty ja nxe'endsyəts di'ibə kyaj tyəəmp'áty, per wyindijpy es dyajwə'atsy yajxón di'ibə təəmp'ajtp, es ni'igə 'yaktəəmp'átət.

3 Miidsəty wə'əts m'ittə mət ja n'əxpəjkanəts ko tə nmo'oydyə.

4 Ittə ti'igə mət əj, éxtəm əj də'uñəmts n'ity ti'igə mət miidsəty. Tu'ugə xe'entsy kyaj mbaət tyəəmp'áty pən kyaj 'yity ti'igə mət ja ñi'aəts, es

nandu'un jajtrɛ dɛnɛ tyaaɔ, miidsɛty kyaj mbaat mɔamp'áttɛ pɛn kyaj ti'igyɛ m'ittɛ mat ɛj.

⁵ ʔjtsɛ dɛ'un ja ñi'aats, es miidsɛdyɛ dɛ'un ja xye'entsy. Di'ibɛ dɛ'uñɛm 'yity mat ɛj, es ɛj n'ítɛts mat yɛ'ájɛty, may tyamp'átɛt; pes kyaj mbaat ti xytyundɛ pɛn kyajpɛts ɛj.

⁶ Di'ibɛ kyaj dɛ'uñɛm 'yity ti'igyɛ mat ɛj, dɛ'un yɛ'u éxtɛm ja xe'entsy di'ibɛ ya'o'xpɛdsɛmp es tyɛ'ɛdsɛt es ya'o'xmúkɛt es yajnino'ogɛt.

⁷ Pɛn miits m'ijttɛbɛm ti'igyɛ mat ɛj, es xykyuydyundɛ ja n'ana'amɛnɛts, amdowɔ di'ibɛ mɔsojktɛp es myajmo'oyɔyɛp.

⁸ Yɛ nDeedyɛts ya'ijxɛp yɛ myaj'ajtɛn ko miits mɔamp'áttɛ oy, es dɛ'un ttuk'ixy ja ja'ayɛty ko ɛjts miits n'ɛxpɛjkrɛ'ajttɛp.

⁹ ʔj ndsojktɛpts miidsɛty éxtɛmts ja nDeedyɛts xytsyékyɛts ɛj. Padúndɛts ja ndsojkanɛts di'ibɛts ɛj nmɔdajtypy mat miidsɛty.

¹⁰ Pɛn mguydyuundɛp ja n'ana'amɛnɛts, mbadúndɛbɛ tyaaɔ tsojkan di'ibɛts ɛj nmɔdajtypy mat miidsɛty, éxtɛmts ɛj nguydyúñɛts ja nDeedyɛdsɛ 'yana'amɛn es mbadúñɛts ja tsojkan di'ibɛ yɛ'u myɔdajtypy mat ɛj.

¹¹ ʔjts miits n'anmaayɔyɛp es mxonda'áktɛt mat ɛj es dɛ'un jotkɛda'aky m'it mxóndɛt.

¹² Yɛ n'ana'amɛnɛts yɛ'u tyaaɔ: Naydsyókɛɔ nixim niyam, éxtɛmts ɛj miits ndsoktɛ.

¹³ Di'ibɛ kyu'oogɛp ja myɛtnaymyaayɛbɛty, yɛ'u dɛ'un ya'ijxɛp ko myájɛty ja tsojkan tmɛdaty.

¹⁴ Miidsɛdyɛ dɛ'un ja nmɛtnaymyaayɛbɛty pɛn mduundɛp di'ibɛts miits nduk'ana'amɛp.

15 Kyajts miits nnaktyijtup mæduumbæ, mat ko ja mæduumbæ kyaj tnijawæ ti ja wyindsán tyi-impý. Miidsaty ndijtæ matnaymyaayæbuty, mat ko tæ nduk'ixtæ tægekyæ di'ibæts ja nDeety æj tæ xytyuk'ixy.

16 Kyajts miidsaty xywyin'ijxtæ. Ujtsæ dæ'un mi-its nwin'ijxtæ es nduknipæjktup es m'ittæt éxtumæ xe'entsy di'ibæ tæamp'ajtp ni'igæ, es ítup winæ xæ winæ tiempæ, es dæ'un ja nDeedyæts mmo'oyædæp tægekyæ di'ibæ m'amdoodæp mat kots xymyæbuktæ.

17 Pesæ tyæadæts miits nduk'ana'amdæp: Naydsyókædæ nixim niyam.

Di'ibæ naxwíñædæ winma'añ ja'a'ajtædæp kyaj ttseky ja Jesús esæ 'yæxpæjkræty

18 Pæn kyaj miits mdsókædæ pænadyæ naxwíñædæ winma'añ ja'a'ajtædæp, jamyatstæ ko æj jawyiinæts kyaj xytsyojktæts.

19 Kooxyæp miidsaty ja naxwíñædæ winma'añ m'okja'a'átædæ, mdsojkræxyæp éxtum ja jya'ajæty. Per æjts miits tæ nwinwitstæ es kyaj m'okja'a'ajttænat ja naxwíñædæ winma'añ, paaty kyaj mdsókædæ.

20 Jamyatstæ yajxón éxtum tæ n'anæmædæ. Tu'ugæ po'oduumbæ kyaj ni'igæ myájæty es kædiinæm ja wyindsán. Pæn ja ja'ayæty xypæjædijttæts æj, nandæ'un miits myæj-pæjæditæ'andæ. Kom kyaj tkuydyuundæ ja n'æxpæjkanæts ja ja'ayæty, nan kyaj tkuydyúndæt ja m'æxpæjkan.

21 Es dæ'un tægekyæ tyæadæ myajtuktunæ'andæ mat ko miits n'æxpæjkræ'áttæ es mat ko nan kyaj ttsoktæ di'ibæts xykyajx.

22 'Kooxyuᵛpts ɛj ngamiĩñ es nməgajxtɛ, kya-jxyuᵛp tmədattɛ ja rojɾɛ. Per tyam kyaj mbaaᵛt ti ñaydyukkugajxɛdɛ.

23 Di'ibɛts kyaj xytsyoktɛ ɛj, kyajɾɛ dɛ'ɛn nandɛ'ɛn ttsoktɛ ja nDeedyɛts.

24 Kooxyuᵛpts tɛ ngaya'íxyuty yɛ mɛj'ajtan éxtɛm ni pɛn wiink ja'ay tkatúñ, kyajxyuᵛp tmədattɛ ja pyeky ko tkakuydyundɛ. Per tɛ t'ixtɛ ja mɛj'ajtan di'ibɛts tɛ nduñ, es kyajɾyɛm xytsyóktɛts, es nandɛ'ɛn ja nDeedyɛts kyaj ttsoktɛ.

25 Dɛ'ɛn yajkuudyúñ yɛ tyaadɛ di'ibɛ ijtp jaaybyéty ma ja Diosɛ jyaaybyajtan: “Nanatákuᵛts ɛj xymyɛdsip'ajɾɛdɛ.”

26 Paaty ko myínɛt ja Kajxwijɾɛ, ja Espírítɛ Santɛ di'ibɛ ja tɛy'ajtan tyiimpy kyajxyuᵛp, ja'a yákuᵛp ja tɛy'ajtan ɛjtskyɛjxm.

27 Es nandɛ'ɛn miits xyáktɛt ja tɛy'ajtan ɛjtskyɛjxm, mɛt ko jawyíñɛp es tyambaᵛt miits tɛ m'ittɛ mɛt ɛj.

16

1 'N'anmaaydyuᵛpts miits yɛ tyaadɛ kɛdiibɛ xymyastu'uttɛdɛts.

2 Kyaj ja ja'ayuty m'okkupɛjkanɛt tsajptəgóty, es ja'taamp ja tiempɛ ma ja ja'ayuty mya'ooga'anɛdɛ. Ja'ajuty oyɛ dɛn ttijy ttundɛ di'ibɛ Dios tsyejpy.

3 Tɛgekɛ dɛ'ɛn yɛ tyaadɛ ttuna'andɛ mɛt ko kyajts xy'ixy'attɛ es ni ja nDeedyɛts.

4 Per tɛn n'awánɛdɛ ko dɛ'ɛn mduna'anɛdɛ. Es ko dɛ'ɛn mdúnɛdɛt, net miits xyjamyátstɛdɛts kots mij tɛ nja'anɛmɛdɛ.

Di'ibɛ Espírítɛ Santɛ tyiimpy

'Kyajts miits yu tyaadu tu ndukmumadya'aktu mat kodsu naty n'ity mat miidsuty.

⁵ Per nuixánupts jam ma púnats xykyajx, es ni tu'uguty miits xykyayajtáwduduts: “¿Ma mnejxy?”

⁶ Es miits njotmaymuuduty tyam, mat ko tu n'anumudu ko uj nuixnupts.

⁷ Tuy'ajtunuts miits n'anumudu ko oy ni'igu mat miidsuty kots uj nnejxy. Ja'a ko pun kyajts uj nnejxy, kyaj myina'añ ja Kajxwijuu, per kots uj nuixnut, net nduknigáxtut.

⁸ Es ko yu'u myínut, yu'u tyuknijawyándup ko pyekymuuduty púnduy naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup, es wi'ixu ja'ay oy wye'emy mudu Dios, es ko Dios pyayo'oy mudu tuy'ajtun.

⁹ Yu Kajxwijuu yakaampy es ja ja'ayuty tnijáwudut ko pyekymuut'áttu, ja'a ko kyaj xymuubáktuts,

¹⁰ es ttuknijawyá'andu wi'ix oy wyu'umdu mudu Dios, mat ko nuixnupts ma Dios Teety es kyajts miits xy'ok'ijxnudut,

¹¹ es mat ko Dios pyayo'oy tuy'ajtun muut, ja'a ko tu yajtuknibujaugu es tuydyúnudut ja muju'ugópk di'ibu 'yane'empy púnduy naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup.

¹² 'Máyñumts miits ngatukmumadya'aktu, per kyaju miits mbaat xyjaygyúkudu tyam.

¹³ Per ko myínut ja Espíritu Santu di'ibu muut ja tuy'ajtun, yu'u mdukn*i'*ixudup tugekyu ja tuy'ajtun, mat ko kyaj jyna'ana'añ mat ja kyu'um winma'añ. Ja'a myadya'agaampy tugekyu di'ibu tu tmudoy, es mduknijawyánudup di'ibu tunán jatánup.

¹⁴ Es yu'uts xyajmuj'ixánup uj, mat ko

'yaxajəyaampy ɯjtsɯ nja'ajɯty es mduknijawəya'anədu miidsɯty.

15 Təgekyɯ di'ibədsɯ nDeety myɯdajtypy, ɯjtsɯ nja'a. Nan pəadyɯts njənán ko yɯ Espírítɯ Santɯ 'yaxájɯp di'ibəts ɯj nja'a'ajtypy es mduknijawəya'anədu miidsɯty.

16 'Ko waanɯ tiempɯ 'yak'ítət, kyajts miits xyñaky'íxtət. Es ko waanɯ nujx 'yity, nətəts jatəgok xy'íxtət.

Amay jotmay jyambity xondakən

17 Net nija'ajɯty ja 'yɯxpɯjkpɯty ñayyajtɯɯjɯdu:

—¿Ti da du'ən yɯ tyəadu myadyakypy ko jyənə'añ ko waanɯ tiempɯ 'yak'ítət kyaj nnaky'ijxəm, es kum'óknum n'ijxəm jatəgok, es jatə'uk ko jyənə'añ: “Nujxnəpts mə Dios Teety?”

18 ¿Ti myadyə'əgaampy mət jawaanəbu tiempɯ? Kyaj nməwinmə'añbyátəm ti dənə taadu myadyakypy.

19 Net ja Jesús t'ijxy ja 'yɯxpɯjkpɯty éxtəm yajtəwə'anədu. Net t'anməaydyu:

—Əj tɯ n'anəməduəts miits ko waanɯ 'yítət kyajts xyñaky'íxtət, es óknum xy'íxtət jatəgok. ¿Tyəadu du'ən mnayyajtɯɯdɯp ak miidsɯty?

20 Jantsy təy'ajtən miits n'anəmədu, ko miits mjə'uydyəp es mjotmay'ooktəp məənəm naty ja ja'əy xyonda'aktə púnədyə naxwíñədu winmə'añ ja'a'ajtədu. Per óknum yɯ mjotmay jəmbítəp xondakən.

21 Ko ja toxytyjək 'yu'ungu'unk tpaədə'añ, jotmaydyuktəjkəp, ja'a mət ko tɯ tpaəty ja ooru mə pyuka'añty. Per óknum ko naty tɯ jyə'ty naxwíñ ja u'ungu'unk, ni tkanakyjyamyetsy ja pɯjkən

di'ib_u t_u dyajnáxy m_ut ko xyonda'aky ko tu'ug_u mixyu'unk t_u dyajmíñ dyajja'ty ya naxwiiñ.

22 Es nand_u'_un d_un miits m_ujotmay'o'kt_up tyam, per nniminánd_up_ts miids_uty, es net ja m'aa m_ujot xyonda'aga'añ tu'ug_u xondak_un di'ib_u kyaj mbaat ni pán mgar_ujkx_uda.

23 'Es mā tad_u naty ja x_un, kyajts ti xyñaky'amdówd_ut. Jantsy t_uy'ajt_un_uts miits n'an_um_uda ko y_u nDeedy_uts mmo'oy_ud_up t_ugeky_u di'ib_u m'amdeepy m_ut ko xymyabúkt_uts.

24 Tyambaat miids_uty kyajnum xy'amdowd_u ni tii m_ut _ujtsky_ujxm. Amdowd_u, es xy'axáj_ud_ut, es jotk_uda'aky mxonda'a_ukt_ut.

Tseyjpy ja Dios Teety ja _uxp_ujkp_ut_ujk

25 'T_uts miits nduk'_uxp_ukt_u tyaad_u m_uda ijx-pajt_un. Per m_un_up ja tiemp_u kots miids_uty w_ua'ats ndukm_umadya'a_ug_ut ja nDeedy_uts.

26 Es mā naty_u tad_u x_un, miits xy'amdówd_ut ja Dios Teety m_ut _ujtsky_ujxm. Es kyajts _uj njatyim'an_um_ud_uts ja nDeedy_uts es mmo'oy_ud_ut di'ib_u miits m'amdood_up,

27 m_ut ko y_u Dios Teety mdsojk_ud_up, m_ut kots _uj miits xytsyókt_uts es t_u xymyabúkt_uts kots _uj ndso'oñ_uts mā Dios.

28 _uJ ndso'oñ_uts mā ja Dios Teety es nmiiñ_uts ya naxwiiñ, es tyam nmastútn_uts ja naxwíñ_uda es nn_ujxn_uts jat_ugok mā Dios Teety.

29 Net ja 'y_uxp_ujkp_uty 'yanmaay_uda:

—Tyam sit_uy xy'anmaaydy_up_ts t_uy'ajt_un es ni xykyanakyyajt_uñ ja ijxpajt_un.

30 Es tyám_uds_u net n'ixt_u ko t_ugeky_u mij xyñija'adya'ay, es kyaj jyatyimtséky_uty pán

myajtáwudut, mat ko nmabujktupts ko mij tū mdsóñ mā Dios.

³¹ Jesús t'adsoodū ja 'yuxpajkpaty:

—Pes, ¿tyamū net mmabujktup?

³² Miimbu net ja tiempū, es tyamū dū'un, ko miits m'agakwá'xtat nidu'uk nidu'uk kújknū'u kújktu'u es xymyastu'uda'anduts, es nwu'ama'añuts naydyu'uk. Per új kyajts nwe'emý naydyu'uk mat ko ja nDeedyuts 'yity mat új.

³³ N'anūmūdu tyāadu es xypyaattat ja jotkujk'ajtūn mat ko ti'igyū m'ittū mat új. Yā naxwiñ miits m'ayówdap, per katū mjotmay'ooktū, mat ko új, tats nmūmada'aky ja mūjku'ugópk di'ibū yajkutujkp pánadyū naxwíñūdu winmā'añ ja'a'ajtudap.

17

Jesús tnigajxtaagū ja 'yuxpajkpatujk

¹ Ko tyāadu dū'un ja Jesús jyūnaandaay, net pyat'ijxy tsajpótm es jyūnāñ:

—Tatitu'unk, tū net tpaaty ja oorū. Yajmūj'ijxuguts új, es újts mij nyajmūj'íxudap.

² Pes mijts tū xymyo'oyuts ja kutujkūn mat nidugekyū ja'ayuty es nmo'oyaduts ja jiky'ajtūn winū xūū winū tiempū tugekyū di'ibuts mij tū xymyo'oy.

³ Esū tyāadu jiky'ajtūn winū xūū winū tiempū, ja'a yū'u ko ja'ay mij, ti'igyū Dios, m'ixy'átudū es xy'axájuduts új éxtam ja Kristū es tmábúktat ko mij xykyajxuts yā naxwiñ.

4 Tuts mij nmuj'ixy mat ko tuts nguudyuunda'ay tugekyu di'ibuts mij xytyuk'ana'am es ndúnudats ya naxwiiñ.

5 Meegyudsu net tyam ja muj'ajtun di'ibudsu naty nmudajtypy kodsu naty n'ity mat mij ko naty kyajnum ja naxwíñudu kyojy.

6 'Es ja ja'ayaty di'ibuts mij xymyooyats ya naxwiiñ, tuts nduknijáwudu w'ixu dan mij. Mijtsu naty mja'a'ajtup, es xymyooyats uj mij. Tu tpadundu ja m'ayuk.

7 Ñija'adup ko mijts tu xymyo'oyats tugekyu di'ibuts uj nmudajtypy,

8 mat ko uj tu nmo'oydyats ja ayuk di'ibats mij xytyukmugajxu, es yu'ujaty 'yaxájudu es ñija'adup kots uj nmiiñ éxtamu mGudunaabyu, esats xymyubaktu ko mijtsats xykyajx ya naxwiiñ.

9 'Ujts mij n'amdeepy mat yu'ujaty. Kyajts n'amdoy mat púnadyu naxwíñudu ja'a'ajtudup, ja'ayu je'eyu di'ibats mij xymyooy, mat ko xyja'ajaty.

10 Tugekyu di'ibats uj nja'a'ajtypy, mja'ayu nandu'un, éxtam nandu'un nja'adsu'u di'ibu tugekyu mja'a'ajtypy. Es yu'ujaty yajnigaxu'kudup ja nmuj'ajtunats.

11 'Jumbijnupts tyam ma mijun. Kyajts nnaky'ita'añ ya naxwiiñ, per yu'ujaty ijttup ya naxwiiñ. Tatitu'unk, aguduk axajtúk mat mij ja mmak'ajtun es tun es ti'igyu 'yíttat ja wyinma'añaty, éxtam udsajtam n'ijtam ti'igyu.

12 Kots n'ak'ijty mat yu'ujaty, tuts n'agudiky n'axajtíky mat ja muk'ajtun di'ibats mij xymyooy. Es ni tu'uk tu kyatugoy, ja'ayu du'an di'ibu

naty tɛ tyɛgoy es dɛ'ɛn yajkuydyúnɛt éxtɛm ja mjaɛybyajtɛn jyɛna'añ.

13 'Tyámɛts njɛmbitanɛ ma mij. Es dɛ'ɛnɛts yɛ tyáadɛ njɛna'añ kots n'ak'ity yá naxwiiñ esɛdsɛ n'ɛxpɛjkrɛty xyonda'a'ktɛt mɛt ja xondakɛn di'ibɛts ɛj nmɛdajtypy.

14 Tɛdsɛ dɛ'ɛn n'anɛmɛdɛ di'ibɛts xytyuk'ana'am, es n'ak'anɛmɛyándɛpts. Kyaj t'ixa'añ pánɛdyɛ naxwíñɛdɛ winma'añ ja'a'ajɛdɛp, mɛt ko kyaj tyi'igyɛty mɛt ja'ajɛty, dɛ'ɛn éxtɛm kyajts ndi'igyɛty mɛt pánɛdyɛ naxwíñɛdɛ winma'añ ja'a'ajɛdɛp.

15 Kyajts mij n'amdoy es xyajpɛdsámɛt ya naxwiiñ. Di'ibɛts mij n'amdeepy es m'agɛ'ɛdúk m'axajɛtúkɛp es kɛdiibɛ ja mɛjku'ugópk myɛmada'agɛdɛt.

16 Kyaj yɛ'ɛjɛty ja naxwíñɛdɛ winma'añ jya'a'átɛdɛ, dɛ'ɛn éxtɛmɛts ɛj kyajts ja naxwíñɛdɛ winma'añ xyja'a'áty.

17 Yɛ m'ɛxpɛjkɛn ja'a dɛ'ɛn ja tɛy'ajɛn. Es mij mdukkuydyúnɛp yɛ m'ayuk es jyiky'áttɛt éxtɛm mijɛ m'u'unk m'ɛna'k.

18 Tɛts nduknigexy ja naxwíñɛdɛ ja'ay, éxtɛmɛts mij xytyuknigexy ja ja'ay yá naxwiiñ.

19 Paadyɛts ɛj nnaygyɛyákyɛty tɛgekyɛ es ndúnɛdɛts éxtɛm mij xytsyky. Es nandɛ'ɛn yɛ'ɛjɛty ñaygyɛyákɛdɛt tɛgekyɛ es xytyúndɛt nandɛ'ɛn éxtɛm mij xytsyky.

20 'Kyajts n'amdoy je'eyɛ mɛt yɛ'ɛjɛty, n'amdeebɛts nandɛ'ɛn mɛt nidɛgekyɛ di'ibɛts óknɛm xy'axájɛdɛpts éxtɛmɛ Yajnitsókɛp ko tmɛdówdɛt ja 'yɛxpɛjkɛnɛty ja n'ɛxpɛjkrɛts.

21 N'amdeebyuts es tu'ugu wyinma'añ je'eyu 'yíttat. Tatitu'unk, yajti'igyudu jyot wyinma'añ nixim niyam, éxtam ndi'igyu'ajtam, es du'un ja ja'ayuty tumubáktat ko mijts tu xykyexy.

22 Tuts nmo'oy ja muj'ajtun di'ibuts mij xymyooy es yu'ajuty nandu'un 'yíttat ti'igyu, éxtam udsajtam n'ijtam.

23 Uj n'ityuts ti'igyu mat yu'ajuty, es mij m'ity ti'igyu mat uj, es du'un kexy ka'pxy 'yíttat ti'igyu ja wyinma'añuty éxtam udsajtam n'ijtam, es du'un ja naxwíñudu ja'ayuty t'íxtat kots mij xykyejxy, es ko mij nandu'un xytsyoktu yu n'uxpxjkraty éxtamts uj mij xytsyeky.

24 'Tatitu'unk, ndsejpyuts esu n'uxpxjkrats nujx 'yittu mats uj n'ita'añ es t'íxtat ja nmuj'ajtunats di'ibuts mij xymyooy, mat ko tuts mij xytsyeky extu ma kyajnumu naty ja naxwíñudu kyojy.

25 Tatitu'unk, mdiimpy ja tuj'ajtun. Kyaj m'ixy'átudu pánudyu naxwíñudu winma'añ ja'a'ajtudup. Per uj situy n'ixy'ajtypyuts mij, es yu n'uxpxjkrats ñija'adup kots mij xykyejxy.

26 Tuts n'awánudu éxtam mij ja mjot mwinma'añ, es nduk'ijxypyñamts, mat ko n'ita'añuts mat yu'ajuty, es ja mdsojkan di'ibuts mij xymyeepy 'yítat nandu'un mat yu'ajuty.

18

Jesús yajmátsy

1 Ko tyaadu du'un ja Jesús jyunañ, net oj 'yawinnaxtu mat ja 'yuxpxjkraty ma ja lugaar di'ibu xyu'ajtypy Sedrón Nuwok. Jap tu'ugu nugam

ma 'yityu je'xykyépy. Jap ja Jesús tyujkudu mut ja 'yuxpukpudy.

² Esu Juudas di'ibu naty kyuyakaampy yu Jesús, nan 'yixy'ajtypyu natyu tadu nugam, mut ko kanak oku naty tu ñaymyúkudu jap mut ja 'yuxpukpudy ja Jesús.

³ Netu Juudas jyajttu nugamóty muut ja maysyoldaaduty esu polusiiaty di'ibu kyajxtu ja teedywyindsúnuty esu fariseeuty. Es tmunajxtu lyampru, tsyinwaty, pujxn esu kepy.

⁴ Es kom ja Jesús ñija'abu naty ti naty jatánup, ta tnujxtu es dyajtuuy di'ibu naty pajudijtudup:

—¿Pún m'uxtaaydyup?

⁵ Net ja'ajaty 'yadsoojudu:

—Yu Jesús nazarenu.

Jesús 'yadsooy:

—Ujtsu du'un.

Juudas di'ibu naty kuyakánup, tapu naty mut ja di'ibudyu naty pajudijttup ja Jesús.

⁶ Es ko ja Jesús t'anmaaydyu: “Ujtsu du'un”, net 'yuxtukawa'ktu es kyudaadu naxkujxy.

⁷ Net ja Jesús jatugok dyajtuujumbijttu:

—¿Pún m'uxtaaydyup?

Net 'yadsoodu:

—Yu Jesús nazarenu.

⁸ Jesús t'anmaaydyu:

—Tuts mij n'anuumudu ko ujtsu du'un. Pún ujts miits xy'uxtaaydyup, na'ixtu, wa'an tnujxtu tyadu nja'ayats.

⁹ Du'un jyunañ ja Jesús es yajkuedyúnut di'ibu yu'u ku'am janán: “Tatitu'un, ni tu'uk tu kyangoy di'ibuts mij xymyooy.”

10 Net ja Simonk Peedru tju'ty ja 'yespaadu es tnibo'tu ja 'yaga'añdyátsk tu'uk di'ibu xyu'ajtypy Malku, tyuumbu ja teedywyindsungórk.

11 Esu Jesús t'anmaay ja Peedru:

—Pujta'ak jatugok yu m'esdaadu ma xya'ity. Koonamts n'ayówat éxtam ja Dios Teety tu xy-tyuknibujaagu es uj n'ayówadats.

Jesús, Anás wyindum

12 Net ja soldaaduty es mut ja soldaadu windsungopk esu israelítuty ja pyolusiuty tmajtstu ja Jesús es dyajnujxtu kutsimy.

13 Net jayujp dyajnujxtu ma yu Anasu tyujk. Yu Anás yu'u myu'tajtypy ja Kaifás di'ibu ma tadu jumajt teedywyindsungopk'ajtp.

14 Tyadu Kaifás yu'u naty tu t'ok'anmaabyudu ja israelítuty ko waanu oy es 'yoogut yu'uyu Jesús es kudii ko wyindugóyut ja israelítudyu ñax kyajpn.

Peedru t'ixtijy ja Jesús

15 Simonk Peedru es jatu'uk ja uxpujkrú* t'akranujxtu ja Jesús. Yu 'yuxpujkrú ixu'ajtabu naty ja teedywyindsungórk. Paaty tyujku mut ja Jesús ma ja tyuja'a ja windsún.

16 Per ja Peedru jap oj wye'emy kemy'agu'p. Paaty pyudseemy ja uxpujkrú di'ibu ixu'ajtabu naty ja teedywyindsungórk es oj t'anuumu ja kemy'aá adunaabyu es tyúkat yu Peedru.

17 Net ja kemy'aá adunaabyu dyajtuyy ja Peedru:

—¿Tii kyaj mij m'uxpujkrú'átyuty nandu'unu tadu ja'ay?

---

* **18:15** Fwank yu neky jyaay es yu'u kú'um nay'andíjup ko jyuna'añ jatu'uk ja uxpujkrú.

Peedru 'yadsooy:

—Kyaj 'yujtsaty.

¹⁸ Es kom xujxru naty, ja teedywyindsungórkú tyuumbaty di'ibú jap es ja polásiiúty tú natyú jún dyajmújudú, es tamú naty tanú xyamdu. Esú Peedru nan tarú naty múudaty ñayyajokxrukúdu má ja jún.

Teedywyindsungórk dyajtúy dyajtuda'aky ja Jesús

¹⁹ Ta ja teedywyindsungórk dyajtúudsondákú ja Jesús:

—¿Púnaty m'uxrukúajtypy es ti dúnú tadu di'ibú mduk'uxrukútar?

²⁰ Jesús t'adsooy:

—Ixníde'xyúts tú ngajxy mayjya'ayóty. Taayúmts nduk'ixtú tsajptúgóty es má ja Jerusalengú myú tsajptújk, má ñaymyúkúdu ja israelítaty. Kyajts ti tú ngajxy ayu'udsyú.

²¹ ¿Ti kots új mij xyajtúy? Yajtúwdu di'ibú tú tmúdwdu n'uxrukúnúts, es yú'ú m'awánúdu tits új tú ngajxy. Yú'újaty yajxón tnijáwdu wi'ixúts tú nya'uxpeky.

²² Ko Jesús jyúnaandaay dú'ún, net ja tsajptújk polásiiúty tu'uk di'ibú naty jap twimbojtse'ky ja Jesús es t'anmaay:

—¿Ti ko dú'ún xy'adsoy yú teedywyindsungórk?

²³ Jesús 'yadsooyú:

—Pún tats ngajxtúgóy, tuk'ixtú wi'ix tsoodú dú'ún tú ngajxtúgóy. Es pún túy'ajtúnúts ngajxy, ¿ti kots mij xykyoxy?

²⁴ Net ja Anás tkajxnajxy ja Jesús kútsimy má ja Kaifás, teedywyindsungórk.

Peedru t'uxtijy myumajtsk ok ja Jesús

²⁵ Ja Simonk Peedru ñayyajjokxpékyudyu naty ma ja juun, es 'yanmaayudu:

—¿Ti kyaj mij m'uxpjkpu'átyudyu tyadu ja'ay?

Ta ja Peedru t'uxtijy, jyunáñ:

—Kyaj 'yujtsaty.

²⁶ Net jatugok yajtuujy ja teedywyindsungópku tyuumbu, pyamugu'ugu di'ibu Peedru naty tu ttatskpo'ttu'uty:

—¿Tii kyajts mij n'ijxy jap nugamóty mut yu'u?

²⁷ Peedru t'uxtijy jatugok ja Jesús, es netyu ja tugaak 'yuu.

Jesús, Pilatu wyindum

²⁸ Net tmdso'ondu ja Jesús ma ja Kaifasu tyujk es tmunujxtu ma gobernadooru pyalasyu. Es kom xunñdyáknubu naty, ja israelítaty kyaj tyujkudu ma ja palasyu, mut ko éxtum ja kyostúmbraty tmdattu, pún tujkup, kyaj mbaat 'ya'ux'aty ma ja pasku.

²⁹ Paaty ja Pilatu pyadseemy es oj tmugajxtu:

—¿Wi'ix tsoo tyadu ja'ay xyñi'uunudu?

³⁰ Net ja'ajaty 'yadsoodu:

—Kooxup kyayu'ujty tu'ugu axuk ja'ay, kya-jxuypts mij tu ndukkudúkudu.

³¹ Net ja Pilatu jyunáñ:

—Yajnujxtu miidsaty, es payo'oydyu éxtum miits ja mgu'um ana'amun.

Ja israelítaty 'yadsoodu:

—Per uudsaty, israelítaty, kyajts nmudattu kutujkun es nya'ooktaduts pún.

³² Es du'un yajkuudyuun éxtum ja Jesusu naty tu jyunna'añ wi'ixu naty 'yooga'añ.

33 Pilatü tyujkü jatugok mä ja palasyü es tmujwooy ja Jesús es dyajtüüy:

—¿Ti mijtsü dü'un ja israelitü ryey?

34 Jesús 'yadsooy:

—¿Taadu mij myajtiipy müü ja mgu'üm winma'añ, o müü ko wiinkpüty tü mdukmamadya'agüü?

35 Pilatü t'adsooy ja Jesús:

—¿Wa'andsü da üj n'israelitüty? Yü mja'ayaty es yü teedywyindsünaty, ja'ats üj tü xytyukküdüküdü mij. ¿Ti mij tü xytyuundugóy?

36 Net ja Jesús t'adsooy:

—Kyajts üj nyajkutíky éxtüm ja naxwíñüdü ja'ay ja ryéyaty. Kooxyüpts üj n'ok'yajkutíky mä tyadu naxwíñüdü ja'ay, yü nja'ayadyüts tüüxyüp tsyip-tundü es kyajxyüpts tü xymyatstü ja israelitüty. Per kyajts üj nréyaty éxtümü naxwíñüdü ja'ayadyü ryey.

37 Net ja Pilatü 'yadsooyü:

—Pes, ¿mijtsü dü'un rey?

Jesús 'yadsooy:

—Üjtsü dü'un rey, éxtüm mij mjuna'añ. Paadyüts tü nmiñ naxwíñ esüts n'anüümüü ja ja'ayaty di'ibü düü tüy'ajtün. Nidugekyü di'ibü tsyojktüp ja tüy'ajtün, myadoodüp yü'ujaty di'ibüts üj ngajxyü.

38 Ta Pilatü 'yadsooy:

—¿Pün mbaat tnijawü di'ibü düü tüy'ajtün?

Jesús ñidukü es 'yoogüt

Ko Pilatü dyajtüüdaayü tyaadü, ta pyadseemy jatugok es oj tmugajxy ja israelitüty, es t'anmaay:

—Üj kyajts ti pyojpü nbatü tyadu ja'ay.

39 Per dü'üñüm jaayüm yajtún tu'uk tu'ugü paskü xüü yajnasmátsü tu'ugü tsimyjya'ay di'ibü miits

mjanándur. ¿Pes mdsojktur es nasmátsuduts ja mreya?

⁴⁰ Net jatugok yaxkaktu:

—¡Taadu kyaj! ¡Nasmatsu Barrabás!

Yu tyadu Barrabás yu'u naty tu tnibude'eky ja yajkutujkru.

19

¹ Net ja Pilatu tni'ana'amu es ja Jesús yajwópat.

² Ja soldaaduty txugajttu ja apyñ éxtam tu'ugu koronu es trujtákuu kyubajkkujxm es ttukrujtáktu tu'ugu tsu'unk wit.

³ Ta tmawingoondú es t'anuumudu:

—¡Muj kujxm mij israelítudyu ryey!

Es ta twimbojtsu'ktu.

⁴ Pilatu pyudseemy jatugok es t'anmaaydyu ja israelítuty:

—¡Ok'ixtu! Tyaats nyajpudsémy yaa es xy'ixtat ko kyajts ni ti pyojru ngapatu.

⁵ Ta Jesús pyudseemy mat ja 'yapyñgyoronu ma ja kyubajk es mat ja tsyu'unk wit. Net ja Pilatu t'anmaaydyu ja israelítuty:

—¡Tya net ja tyadu yedyujk!

⁶ Ko t'ijxtu ja teedywyindsánuty es ja polasiuty, ta yaxkaktu:

—¡Yajkruuzpát! ¡Yajkruuzpát!

Pilatu jyunáñ:

—Pes yajnujxtu miidsuty, mat ko uj kyajts nbatu pyekyu tyadu yedyujk.

⁷ Es ja israelítuty t'adsoodu ja Pilatu:

—Udsuty nmudajttupts tu'ugu ana'amun es 'yoogut éxtamu tyaadu, mat ko ñaybyujta'agyuty Diosu 'yU'unk.

8 Ko tyaadu Pilatu tmudooy, net tsyu'ku ni'igu.

9 Ta tyujku jatugok ma ja palasyu es dyajtuuy ja Jesús:

—¿Ma mij mdsooñ?

Peru Jesús kyaj 'yadsoojumbijtu ni wi'ix.

10 Net ja Pilatu jyunañ:

—¿Uj mij kyajts xy'adsowa'añ? ¿Kyaj xynijawu ko uj nmudajtypuys ja kutujkun es nyajkruuzpátut, es nan nmudajtypuys yu kutujkun es nnasmátsut?

11 Jesús 'yadsooy:

—Ni ti kutujkuxuyp mij xykyamudaty mut uj kooxuyp ja Dios tu mgamo'oyuty. Paaty di'ibuts uj tu xykyuyaky ma mij, yu'u ni'igu myudajtypy ja peky es kadiinam mij.

12 Net ja Pilatu tja'uxtaay ja winma'añ es tasmatsuyañ ja Jesús, per ja israelítuty myuyaxkákudu:

—¡Pun mnasmajtsup, kyaj muut mnaymyáyuty yu yajkutujkpu kopk! ¡Oytyim púnaty di'ibu naybyujtákup éxtamu rey, yu'u ja yajkutujkpu kopku myudsip!

13 Net ja Pilatu, ko tmudooyu tyaadu, tni'ana'amu es pyudsúmut ja Jesús. Ta Pilatu nandu'an pyudseemy es ñaxwe'tsy ma yajkutíky, ma ja lugaar di'ibu ja ebreeu tyukxu'ajtu Gabata, es 'yayukwimbudsemy Tsaá Winwaabu.

14 Es éxtam kijkyxuyu ma ja pasku xuu, net ja Pilatu t'anmaaydyu ja israelítuty:

—¡Tyaá net ja mreyl!

15 Per ja'ajuty 'yadsoodu muk:

—¡Wa'an t'eeeky! ¡Wa'an t'eeeky! ¡Yajkruuzpát!

Ta Pilatu jyunañ:

—¿Tii ujts nyajkruuzpátup ja mrey?

Per ja teedywyindsánuty 'yadsoodú múk:

—Húdsuty kyajts nmúdatú wiinkrú rey, yú'uúú dú'unú yajkutujkrú kopk.

16 Es múdú tyáádú Pilatú ttukkúdjúúú ja israelitúty es ja Jesús kyruuzpátut. Net ja soldaadúty oj myúnújxúú.

Jesús kyruuzpéty

17 Ta Jesús pyúdsemy mút ja kyruuz es ñejxy má ja lugaar di'ibú xyú'ajtypy Kalaveerú, di'ibú ebreerú ja'ayúty tyukxú'ajttup Gólgotú.

18 Jap dyajkruuzpajttú mút nimajtskú wiingátypyú ja'ay, tu'uk anajñdsyoo es jatu'uk aga'añdsyoo es ja Jesús kujk'ám.

19 Pilatú tni'ana'amú tu'ugú jaaybyajtún yajkúxja'ayúty Jesús kyúbjaky di'ibú júnaámp: “Jesús nazarenú, yú israelítúdyú ryey.”

20 May ja israelítúty t'ijxtú ja jaaybyajtún es tkajxtú, ja'a ko myúwingón ja Jerusalengú tadú lugaar má dyajkruuzpajttú Jesús, es ja jaaybyajtún kanak naxú naty tú tkúxja'aydyú, dú'un ja ebreerú, grieegú esú latín.

21 Paáty ja teedywyindsánuty t'anmaáydyú Pilatú:

—Katú xykyúxja'ay israelítúdyú ryey. Kúxja'ay túgatsy. Pújta'ak ko júunáñ ko yú'u israelítúdyú ryey.

22 Per ja Pilatú t'adsoodú:

—Di'ibats tú ngúxja'ay, dú'un wyú'amú.

23 Ko ja soldaadútyjúty dyajkruuzpajttaáydyú ja Jesús, ta ja wyit dyajwá'xúú taxk peky

kujktu'uk. Per ja kyapu kyaj xyuymykyuty, du'añu je'eyu ti'igyu kyojyuty.

²⁴ Ja soldaaduty ñayjyuanandu:

—Kyaj ngu'tswa'xum yu tyadu wit. Nik net n'oktu'unum tu'ugu rifu es pan myudajtypy ja swertu, yu'u yajnujxup.

Tyaadu du'un tyuun jyajt u es yajkuydyunat ja Diosu jyaaybyajtan ma jyuna'añ: “Dyajwa'xtats ja nwit ma ja'ajuty, es trifutundu mat ja ngapats.”

Es du'un ttuundu ja soldaaduty.

²⁵ Ma ja Jesusu kyruuz tamu naty ja tyaagu'unk, ja tyaagu'ungu myuga'ax, Mariiu ja ñado'oxyu Kleofas, esu Mariiu Magdalenu.

²⁶ Ko Jesús t'ijxy ja tyaagu'unk tyanu mat ja 'yuxpujkr u di'ibu Jesús ni'igu tsojk*, net ja Jesús t'anmaay ja tyaagu'unk:

—Nanitu'unk, tya net ja mmaank.

²⁷ Net t'anmaay ja 'yuxpujkr u:

—Ta net ja mdaagu'unk.

Net ja 'yuxpujkr u t'axaju ma ja tyujk.

Jesús yeeky

²⁸ Ko naty tyaadu du'un tu tyuñ tu jyátyuty, Jesús ñija'abu naty ko tugekyu tu yajkuydyuñ, es tkuydyunat éxtam ja Diosu jyaaybyajtan, ta jyunañ:

—Tátsupts.

²⁹ Japu naty tuk jarru xun vinu. Net dyajxo'ktu tu'uk yuunkpunaanu es tpujtaktu ma tu'ugu mats jajpu'unk es ttuk'adíadu.

³⁰ Jesús tmi'ky ja xun vinu. Net jyunañ:

—Tu net tugekyu yajkuydyuunda'ay.

* **19:26** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'am nay'andjup ko jyuna'añ ja 'yuxpujkr u di'ibu Jesús ni'igu tsojk.

Net wyindaknu es oj 'yo'knu.

Tu'ug soldaad tkaatsymygu'um Jesús

³¹ Pyátnu naty ja pasku xuu, es ja israelítaty kyaj ttsoktu es ja ñini'xuty wy'umut kruuzkujxy ma ja po'xunxuu, ja'a ko nugo 'yokmujxu'ajnu. Paaty mudu tyaadu t'anmaaydyu ja Pilatu es tni'ana'amut es nujx yajtekytyujtu di'ibu jam kruuzkujxy es pojun 'yooktat es dyajjunákut ja ñini'x kruuzkujxy.

³² Net ja soldaadutujkuty oj ñujxtu es ttájudu ja tyeky ja nimajtskr di'ibu Jesusu naty mut 'yity kruuzkujxy.

³³ Per ko twinguwa'kudu ja Jesús, ta t'ijxtu ko tu naty 'yo'knu. Paaty kyaj oj ttájudu ja tyeky.

³⁴ Es oy tja'ijxtu du'un, tu'ugu soldaadu ja lyanzu ttukkaatsymyagu'umu ja Jesús. Ta ja ñe'pyñ pyudseemy es nandu'un pyudseemy éxtam jyawu nuu.

³⁵ Tuts uj yu'u n'ixy, es tuy'ajtants njuna'añ es uj nnija'abuts ko tuy'ajtun di'ibuts ngajxypy es nguxja'ayuts es miidsaty nandu'un xymyubáktat.

³⁶ Tyaadu du'un tyuun jyajtu es yajkuydyúnut éxtam ja Diosu jyaaybyajtun jyuna'añ: “Kyaj ttájudu ni tu'ugu pyajk.”

³⁷ Es jatuk pekyu jaaybyajtun jyuna'añ: “Yíxtap ja di'ibu lanzu tukkaatsymyagu'umu.”

Jesús ñaxtuku

³⁸ Ko tyaadu du'un jyajtu, Josee di'ibu kugajpn'ajtp Arimatee es pyanejxypy ja Jesús, oy ayu'udsyu mut ko ttsu'ugu ja teedywyindsánaty, ta yu'u t'amdooy ja kutujkun ma Pilatu es

dyajnujxa'añ ja Jesusu ñini'x. Pilatu dyajky ja kutujkun. Ta Josee tmunejxy ja Jesusu ñini'x.

³⁹ Nandu'unu Nikodemu di'ibu tuuyur oj tmugajxy ja Jesús koots, tmunejxy i'px majk kilu ja pa'ak xu'krü di'ibu ya'o'oyudur mudu mirru kepy esu alwes aay.

⁴⁰ Es du'un ja Josee es ja Nikodemu t'axájudu ja Jesusu ñini'x. Ta ttuknipijttu tu'ugu mantu wit mat ja pa'ak xu'krü, éxtum ja israelítaty jaayum ttundu ko dyajnaxtákuudu o'krüty.

⁴¹ Ma tadu lugaar ma dyajkruuzpajttu Jesús, jaru naty wingón tu'ugu nugam, es ma tadu nugam jaru naty tu'ugu o'krü jut jembyu ma kyajnum rán o'krü ñaxtuku.

⁴² Jar trujtáktu ja Jesusu ñini'x, mat ko tadu o'krü jut wingonu naty es mat ko tsyonda'agánubu naty ja israelítaty ja myuj xuu.

20

Jesús jyikyppyky

¹ Domingu, ni nganay'uxkajrumnum, Mariiu Magdalenu oj ñejxy ma naty tu ñaxtuku Jesús. Es ko jyajty jam, net t'ijxy ko ja tsaa di'ibu naty 'yagu'uy'ajtypy ja jut, kyaj ñakydyu'unaty éxtum yajrújtáky.

² Net jyumbijty pue'együ es oj ñejxy ma Simonk Peedru es ja uxrujkrü di'ibu Jesús ni'igu jyantsytsyojk*, es t'anmaaydyu:

—iTu dyajrudsúmdu ja Nindsun'ajtum ja ñini'x es kyaj nnija'am maä dun tu trujta'áktu!

* **20:2** Fwank yu neky jyaay es yu'u ku'um nay'andíjur ko jyuna'añ ja uxrujkrü di'ibu Jesús ni'igu jyantsytsyojk.

³ Net ja Peedru es jatu'uk ja ɛxpɛjkrɛ tso'ondɛ es oj ñɛjxtɛ mɛ ja jut ɛɛ.

⁴ Nimajtsk tso'ondɛ pɛye'egyɛ, per jatu'uk ja ɛxpɛjkrɛ waanɛ mɛk pɛye'eky kɛdiinɛm ja Peedru es ja'a jawyiin jajt.

⁵ Ta kyu'ijxɛ jap jutoty, es t'ijxy ja wit di'ibɛ ja Jesús tɛ naty yajtuk'abítɛ, per kyaj tyɛjkɛ.

⁶ Oknɛmɛ Simonk Peedru pyajajtɛ, es ja'a tɛjkɛ jap jutoty es t'ijxy ja wit,

⁷ es nan 'yijx ko ja payɛ di'ibɛ yajtukkupijt ja Jesús ja kyɛbajk, kyaj naty ti'igyɛ 'yity mɛt ja di'ibɛ yajtuk'abijt ja Jesusɛ ñini'x.

⁸ Net jatu'uk ja ɛxpɛjkrɛ di'ibɛ jajt jawyiin mɛ jut, nandɛ'ɛn tyɛjkɛ jap jutoty es t'ijxy éxtɛmɛ naty tɛ jyátyuty. Ta tmɛbejky ko Jesusɛ naty tɛ jyikyryeky.

⁹ Pes kyajnɛmɛ naty tjaygyúkɛdɛ éxtɛm ja Diosɛ jyaabyajtɛn jyɛna'añ ko yɛ'ɛ jikyryɛkɛamp jatɛgok.

¹⁰ Netɛ tadɛ 'yɛxpɛjkrɛty ñɛjxnɛdɛ mɛ ja tyɛjk.

Jesús ñaydyuk'íxyuty ja Mariiɛ Magdaleni

¹¹ Per ja Mariiɛ ko jyajty jatɛgok, net wye'emy jap jut agɛ'p jyɛ'ɛy. Jiibyɛ naty ko kyu'ijxɛ jap jutoty.

¹² Ta t'ijxy majtskɛ anklɛs, ak poobɛ wyit, 'yu'uñɛdɛ mɛ naty ja Jesusɛ ñini'x tɛ yajpɛjta'aky. Tu'ugɛ naty 'yu'uñɛ kyɛbajky ja Jesús es jatu'uk tyeky ɛx'am.

¹³ Net ja Mariiɛ yajtmɛjɛdɛ ja anklɛs:

—¿Ti ko mjɛ'ɛy?

Ta Mariiɛ 'yadsooy:

—Mət ko tə dyajnujxtə ja nWindsúnədsə ñini'x, es kyajts nnijawə mə tə tpejta'aktə.

14 Je'eyunəmə naty də'un jyuna'añ ko 'yijxəmbijty. Net t'ijxy ja Jesús, per ja'a kyaj tñijawə pən ja'a də'un ja Jesús,

15 ja'a dən ttijy ja nəgam'ijxpe.

Net ja Jesús yajtəujə:

—¿Ti ko mje'uy? ¿Pán m'uxtaapy?

Ja Mariiə 'yadsooy:

—Windsún, pən mij tə xymyənejxy ja o'krə ñini'x, anmaagyəts mə tə xypəjta'aky esəts əj nyajnujxtə.

16 Net ja Jesús t'anmaəy:

—¡Mariiə!

Ja Mariiə wya'kəmbijty es t'anmaəy mət ja ebreeə ayuk:

—¡Raboni (di'ibə ayuk wimbədsəmp Ya'uxpejkrə)!

17 Net ja Jesús t'anmaəy ja Mariiə:

—Nasmajtsəgəts, ja'a ko kyajnəmts nbatukə mədsə nDeedyən. Per nəjx ənəmədə nməgu'ugəty ko əj patəjkənəpts mədsə nDeety di'ibə miidsəty nandə'un mDeety'ajttəp, əjtsə nDios es miidsəty ja mDios.

18 Net ja Mariiə Magdalənə oj ñejxy mə ja Jesusə 'yəxpəjkrəty es t'awə'anədə ko tə t'ixy ja Jesús es ko yə'u naty tə 'yanə'umxədyə də'un.

Di'ibə Jesús tyuknipejkyty ja 'yəxpəjkrəty

19 Nan ja xəə domingə koots, ja əxpəjkrəty tə naty ñaymyujktə'ayədə ni'agəjy təgoty mət ko ttsə'ugədə teedywyindsənəty. Netə Jesús

tyujk_u es ñaybyujtáku kujk'ám. Ta kyajxpo'xudu es 'yanmaayudu:

—Jotkujk'áttu miidsuty.

²⁰ Ko Jesusu du'un jyunaandaay, net ttuk'ijxtu ja ky_u'u ma tu tyuku ja klaavus es ja kyaatsy ma tu yajtukímy ja lanzu. Es ja 'yuxp_ujkp_uty jyantsyxyondaktu ko t'ixtu ja Nindsun'ajtum.

²¹ Netu Jesús jyunañ jatugok:

—Jotkujk'áttu miidsuty. Uj ngajxtupts miidsuty, du'un éxtumts uj ja nDeedyuts xykyejxy.

²² Net tnapixu poju'unk ma ja 'yuxp_ujkp_uty, es t'anmaaydyu:

—Axájudu ja Espíritu Santu.

²³ Pán mboj_up_uma'xtu, me'xy wya'umut; es pán kyaj mboj_up_uma'xtu, nan kyaj me'xy wya'umut.

Tomás t'ixy ja Nindsun'ajtum ko tu jyikyppyeky

²⁴ Esu Tomás, tu'ugu Jesusu 'yuxp_ujkp_u di'ibu tyijtu Xeeñu'unk, kyaju naty jap ko myiñ ya Jesús.

²⁵ Net ja myagu'uguty 'yanmaayudu:

—Tuts n'ixtu ja Nindsun'ajtum.

Per ja Tomás 'yadsooy:

—Pán kyajts n'ixy ja ky_u'u ma tu tsyayuty ma ja klaavus tu tyuku, es ngudíj_udsu nguwa'xypy ma ja klaavus tu tyuku, es ngudíj_udsu nguwa'xypy ma ja kyaatsy tu tsyayuty, kyajts nmabúkut.

²⁶ Kyumduktujk xub_u naty ñaymyúku_u ja x_up_ujkp_uty jatugok. Tapu naty ja Tomás. Oyu naty 'yagajyuty ja tujk, Jesús tujku es ñaybyujtáku kujk'aay es tkajxpe'xy ja 'yuxp_ujkp_uty, oj t'anumudu:

—Jotkujk'áttu miidsuty.

²⁷ Netu Tomás t'anmaay:

—Tomás, kudijá mgúwa'xypy maḁsu ngu'u tsyayujty mət ja klaavus, es pəjta'ak ja mgúu ma tsyayujty ja ngaḁsyats mət ja lanzu. ¡Kyaj xykyamúbúkt, múbuk!

²⁸ Net ja Tomás 'yadsooy:

—Windsán, mij nDios'ajtypy.

²⁹ Jesús 'yadsooj:

—Tomás, mməbejkypy tyam mət ko tətš mij xy'ixy. Kuni'xy di'ibəts xymyúbúktəp óyudsə naty xykya'ixtə.

Ti ko Fwank tja'ay yə neky

³⁰ Ni'igə may ja ijxwə'amən di'ibə myəḁajtypy ja məj'ajtən di'ibə Jesús tyuun 'yəxpəjkrətk wɣin-duuyəty di'ibəts kyaj ngəxjaəy mə tyəḁə neky.

³¹ Perə tyəḁudsə du'an tə ngəxja'əy yəə es mi-its xymyúbúktət ko yə Jesús yə'u du'an ja Kristə, Diosə 'yU'unk, es ko xymyúbúktət, mməḁáttəp ja jiky'ajtən winə xə winə tiempə.

21

Jesús ñayəjkəxe'egyəty mə nijəxtujkrə 'yəxpəjkrə

¹ Oknəm kyəxe'ky ja Jesús jatəgok mə 'yəxpəjkrəty mə ja Tibeeryəs Myejuñbyə'a, Galileə it. Es du'an yə'ijxy:

² Tukmukə naty jam ja Simonk Peedrə esə Tomás di'ibə tyijtəp Xeeñu'unk, Natanael di'ibə kugəjpn Kanaa, Galileə ñəəxóty, ja 'yənə'kəty ja Zebedeə es janiməjtskrə wiinkrə 'yəxpəjkrə Jesús.

³ Simonk Peedrə t'anmaəydyə yə'uəty:

—Nejts n'ok'əjkxmátsy.

Ta 'yadsoodũ:

—Nũjxándũpts uudsũty nandũ'ũn mũt mij.

Ta ñũjxtũ mã tu'ugũ barkũ. Es tu'ugũ tsu'um ñajxy, kyaj ni tu'uk tkamajstũ ja ajkx.

⁴ Xũũñdyáknũbũ naty ko Jesús kyũxe'ky mejyñbyũ'aay, per ja 'yũxpũjkrũty kyaj tnijáwũdu pũn ja'a dũn ja Jesús.

⁵ Net ja Jesús dyajtũũdu:

—Mũgu'ugũty, ¿tũ xymyatstũ oynũ'ũnũn?

Es ja'ajũty 'yadsoodũ:

—Ni nũ'ũn.

⁶ Net ja Jesús t'anmaaydyũ:

—Kujũbĩpũdu ja m'ajkxmajtsn agã'añdsyoo mã yũ barkũ, es m'ajkxmátstũt.

Ta tkujũbijpũdu, es óknũm kyaj mbaat t'okju'tnũdu ja 'yajkxmajtsn jap nũjoty, mũt ko mayũ naty ja ajkx tũ tyakũ.

⁷ Net ja xpũjkrũ di'ibũ Jesús jyantsytsyejpy*, t'anmaay ja Peedrũ:

—Ja'a tyããdu ja Nindsũn'ajtũm!

Ko tmũdoodãay ja Simonk Peedrũ ko jya'ajũty ja Nindsũn'ajtũm, ta jatũgok ttuktũjkũ ja ñikũjxyũdu wit di'ibũ naty tũ tjeñ. Ta kyupũjpnajxy nũjoty es ñejxy mejyñbyũ'ám mã ja Jesusũ naty.

⁸ Es ja myũgu'ugũty jyajttũ mejyñbyũ'ám mũt ja byarkũ es mũdu 'yajkxmajtsn trawits trajũdottũ, mũt ko ujtsũ naty mũt ja ajkx. Wingtonũ naty mã ja 'yajkxmátstũ éxtũm mũgo'px metrũn.

* **21:7** Fwank yũ neky jyaay es yũ'ũ kn'ũm nay'andĩjũr ko jyũna'añ ja xpũjkrũ di'ibũ Jesús jyantsytsyejpy.

⁹ Ko wyindu'utspudsuumdu, net tpattu juumu'unk di'ibu ja Jesús tu dyajmaju naty es tsaay tu'ugu ajkx, es tamu naty nandu'unu tsajkaaky.

¹⁰ Net ja Jesús t'anmaaydyu:

—Yajmíndu majtsk tugugú m'ajkx di'ibu tu xymyatstu.

¹¹ Simonk Peedru tyjku barkoty es dyajnejxy extu pu'ujótm ja 'yajkxmajtsn ujts mat ja maj ajkx mugo'px jajustyikxymyajk tuguk. Oyu naty jyantsymyáuty, ja 'yajkxmajtsn kyaj kyu'tsy.

¹² Net ja Jesús t'anmaaydyu ja 'yuxpajkruty:

—Min m'armusal'attu.

Es ni rán tka'anmaaydyu: “¿Mbánu dan mij?”, mat ko ñija'adabu naty ko ja'a ja Nindsun'ajtam.

¹³ Netu Jesús myujwa'ky es tkone'ky ja tsajkaaky es tmooydyu ja 'yuxpajkruty. Es nandu'un ttuñ mat ja ajkx.

¹⁴ Ja'a tyaadu ja myuduguk ok nibudu'uk ma tpaattu ja 'yuxpajkruty ko naty tu jyikypyeky ma 'ye'ky.

Jesús madu Peedru ñaygyajxudu

¹⁵ Ko 'yarmusal'ajttaaydyu, net ja Jesús dyajtuuy ja Simonk Peedru:

—Simonk, Jonasu myaank, ¿xytsyojkruts ni'igu es kadiinam yu mmu'uxpajkruty?

Peedru 'yadsooy:

—Windsán, mij mnija'ap kots uj mij ndseky.

Ta Jesús jyunañ:

—Extam ja borreegu kwentu'ajtru dyajje'xy ja byorreegu'unguty, nandu'un mij awánudu ja'ayuty ja n'uxpajkunuts.

¹⁶ Dyajtuujumbijty ja myumajtsk ok ja Jesús:

—Simonk, Jonas_u mya_aank, ¿xytsyojkr_uts mij?

Peedr_u 'yadsooy:

—Mij mnija'ap kots _u mij ndseky.

Ta Jesús 'yadsooy:

—Ext_um ja borreeg_u kwent_u'ajt_um dyajje'xy ja byorreegu'ungaty, nand_u'an mij awán_ud_u ja'ay_uty ja n'axp_ujk_un_uts.

¹⁷ My_ud_ug_uk ok jy_unáñ ja Jesús:

—Simonk, Jonas_u mya_aank, ¿xytsyojkr_uts mij?

Peedr_u jyotmaydyukt_ujk_u mat ko yajt_uu_u tag_uk ok p_un tsyejpy ja Jesús, es t'anma_uay:

—Winds_un, mij mnija'ap t_ugeky_u. Mnija'ap kots _u mij ndseky.

Jesús 'yadsooj_u:

—Ext_um ja borreeg_u kwent_u'ajt_um dyajje'xy ja byorreegu'ungaty, nand_u'an mij awán_ud_u ja'ay_uty ja n'axp_ujk_un_uts.

¹⁸ Jantsy t_uy'ajt_un_uts mij n'an_um_u ko ijty m'una'k'áty, mdukt_ujk_up ijty ja mwit es mnejxy m_u mij xytsyegy. Es ók_um ko mij mm_uja'ay_ut, mxajw_u'x_up es wiink_um mwit mdukr_ujt_u'ag_ud_up, es mm_un_uj_ud_ut m_u mij kyaj xytsyegy mn_uj_ua'añ.

¹⁹ Es m_ud_u ty_uad_u Jesús ttuknijaw_u wi'ix 'yoogáñ ja Peedr_u es ja Dios tm_uj'íx_ut. Net 'yanma_uay:

—Pamiing_uts.

Fwank, ja xp_ujk_u di'ib_u Jesús ni'ig_u tsyejpy

²⁰ Ko Peedr_u 'yix_umbijty, net t'ijxy pyanejxy_uty ja xp_ujk_u di'ib_u Jesús jyantsytsyojk[†], di'ib_u naty nand_u'an m_u 'ya'ux'aty py_u'am ja Jesús,

† 21:20 Fwank y_u neky jyaay es y_u'u k_u'am nay'and_uj_up ko jy_una'añ ja xp_ujk_u di'ib_u Jesús jyantsytsyojk.

di'ibũ yajtuũju: “Windsún, ¿púnũ dunũ tadũ di'ibũ mgũyakánũp?”

²¹ Ko Peedru t'ijxy, net dyajtuũy ja Jesús:

—Windsún, esũ tyaadũ, ¿ti jatánũp?

²² Jesús 'yadsoojũ:

—Pũn ujs ndsejpy es jyiky'átut extũ kots u j njũmbítut, ¿ti mij xykywéntuty? Pamiinguts mij.

²³ Net ja myũ'ũxpũjkpũty ñayjyũnánũdũ ko yũ xpũjkpũ kyaj 'yooga'añ. Peru Jesús kyaj du'ũn jyũnán, di'ibũ sitũy jũnán: “Pũn ujsuts ndsejpy esũ tyaadũ jyiky'átut extũ kots u j njũmbítut, ¿ti mij xykywéntuty?”

²⁴ Uj tats nmũdoy es tats n'ixy tũgekyũ tyaadũ, es tũgekyũ di'ibũts u j tũ ngũxja'ay, ja'a du'ũn tũy'ajtũn.

²⁵ May ja wiinkpũ di'ibũ Jesús tyuun. Kooxyũp yajkũxjaaydyaay nidu'uk nidu'uk tũgekyũ di'ibũ Jesús tyuun, kyajũ da ñibaadũt ja naxwíñũdũ mũt ja mayñeky.

Ja jembyu kajxy'átypyu mudu
Jesukristukyjxm: El Nuevo Testamento de
nuestro Señor Jesucristo en el mixe de
Juquila
New Testament in Mixe, Juquila (MX:mxq:Mixe,
Juquila)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mixe, Juquila

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mixe, Juquila [mxq], Mexico

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mixe, Juquila

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

0c492fbf-e19b-5f77-b2cc-07da5aab0305